

Дневникът

(стенографски)

на

XIV-то обикновено Народно събрание.

Трета редовна сесия.

XVI заседание, сбота, 6 ноември 1910 г.

(Открито отъ подпредседателя г. Н. Гимиджийски, въ 3 ч. 15 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: (Звъни)
Засѣданието се отваря.

Моля г. секретаря да провери отсъствающитѣ г. г. народни прѣдставители.

Секретаръ С. Грудовъ: (Прочита списъка. Отсъствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Алимпій Аврамовъ, Георги Арабаджиевъ, Демиръ Атанасовъ, Славчо Бабаджановъ, Константинъ Батоловъ, Василь Бенчевъ, Дончо Велевъ, Георги Господиновъ, Йонко Гунчевъ, Милошъ Дановъ, Василь Димчевъ, Христо Дограмаджиевъ, Ангелъ Долгеровъ, Владимиръ Дяковичъ, Никола Дяковичъ, Лазаръ Ивановъ, Юрданъ Ивановъ, Тодоръ Икономовъ, Дани Илиевъ, Александъръ Каназирски, Димитъръ Каранешевъ, Георги Кермедчиевъ, Никола Козаревъ, Димитъръ Маноиловъ, Василь Мантовъ, Ганчо Марковъ, Цоло Мисловъ, Минко Михайловъ, Тодоръ Михайловъ, д-ръ Пенчо Наковъ, Колю Петковъ, Стефанъ Паприковъ, Димитъръ Пенковъ, Петъръ Петровъ, Александъръ Поповъ, д-ръ Стефанъ Поповъ, Никола Поповъ, Стефанъ Поповъ, д-ръ Еню Разпоповъ, Ибрямъ Реджебовъ, Стефанъ Родевъ, Петъръ Рѣковъ, Иванъ Саллабашевъ, Коста Сидеровъ, Тодоръ Статковъ, Иванъ Стоилковъ, Ангелъ Тараторовъ, Теодоръ Теодоровъ, Петъръ Тодоровъ I, Петъръ Тодоровъ II, Недѣлко Топаловъ, Христо Тричковъ, Алексн Филиповъ, Димитъръ Христовъ, Гани Черневъ и Георги Шиваровъ)

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Отъ 203 народни прѣдставители отсъствуватъ 56; има налице нужното число, за да се счита засѣданието законно.

Прѣди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, съобщавамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че прѣдседателството е разрѣшило отпущъ на слѣднитѣ г. г. народни прѣдставители: на чирпанския Колю Добревъ — 5 дена, на османпазарския Байко Друмевъ — 5 дена, на пловдивския Никола Митевъ — 4 дена, на кюстендилския Стефанъ Георгиевъ — 5 дена, на пещерския Иванъ Кюсеивановъ — 4 дена, на хасковския Славчо Тенчевъ — 5 дена, на силистренския Вълчо Георгиевъ — 5 дена, на шуменския Георги Сукуровъ — 3 дена, на никополския Александъръ Димитровъ — 2 дена, на чирпанския Вла-

димиръ Дяковичъ — 10 дена, на орханийския Георги Марковъ — 5 дена, на прѣславския Александъръ Стамболийски — 10 дена, на радомирския Рангелъ Яневъ — 1 день, на старозагорския Георги Шиваровъ — 2 дена, на старозагорския Еню Разпоповъ — 4 дена, на карловския Василь Александровъ — 2 дена.

Понеже на русенския народенъ прѣдставителъ г. Дани Илиевъ прѣдседателството е разрѣшило отпуща, който допуща правилникътъ, а сега г. Дани Илиевъ по болѣзнени причини иска още 7 дена, ще сезирамъ за това Събранието. Моля, ония г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни, щото на русенския народенъ прѣдставителъ Дани Илиевъ да се разрѣши 7 дена отпущъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Съобщавамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че нациятъ другаръ г. Ибрямъ Сермосъ Реджебовъ, избранъ отъ втората аккадѣнларска избирателна околия, се е поминалъ на 15 априлий т. г. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители да почетемъ неговата паметъ съ ставане на крака. (Всички г. г. народни прѣдставители ставатъ на крака)

Съобщавамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че е постѣпило заявление отъ софийския народенъ прѣдставителъ г. Батоловъ, съ което моли Народното събрание да приеме оставката му, като софийски народенъ прѣдставителъ, понеже е постѣпилъ на общинска служба. Това заявление, по рѣшение на Събранието, ще бѣде поставено своевременно на дневенъ редъ.

Съобщавамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че е постѣпило запитване отъ пловдивския народенъ прѣдставителъ г. Тодоръ Невъ до г. министра на войната съ слѣдующето съдържание: (Чете)

„Въз основа на чл. 107 отъ конституцията, правя къмъ г. министра на войната слѣдното запитване:

„1. Вѣрно ли е, че прѣзъ 1895 г. Военното министерство е изпратило една рота войници да заграбятъ и оградятъ нивата отъ 160 декара на софийския жителъ Георги Н. Чохаджи въ околността на с. Гурмазово, Софийско, при съсъди Стефанъ Велчевъ и соватъ, безъ негово разрѣшение и безъ да му се плати стойността на нивата, макаръ и да притежава за нея турска тапия и крѣпостенъ актъ?

„2. На какво основание същото министерство е заградило тоя имот на г. Чохаджи, когато, според нашата конституция, собствеността е неприкосновена и, когато притежателят, освен крѣпостен актъ, има вече съдебно рѣшение и изпълнителен листъ за разноситъ по дѣлото противъ Военното министерство?

„3. Мисли ли г. военниятъ министъръ часъ по-скоро да освободи незаконно заграбения имотъ на г. Чохаджи и да вземе всички мѣрки, щото да се не повтарятъ подобни работи, които, освенъ че докарватъ врѣди на собственоститъ, но подриватъ престижа на армията и на държавата?“

Своеврѣменно това заявление ще бѣде поставено на дневенъ редъ.

Съобщавамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че отъ Министерството на финанситѣ е постѣпилъ законопроектъ за Българска кооперативна банка. Тоя законопроектъ ще бѣде раздаденъ на г. г. народнитѣ прѣдсавители и, по рѣшението на Събраниято, поставенъ своеврѣменно на дневенъ редъ.

Пристъпиме къмъ дневния редъ.

Има думата г. Табурновъ.

Д-ръ П. Табурновъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! 16 години ставатъ, откажъ азъ за пръвъ пътъ се качихъ на тая трибуна, за да защита избора си, за да защита не толкозъ своитѣ права, колкото правата на ония, които ме бѣха изпратили тукъ. Това бѣ въ 1894 г. Камарата бѣ народняшка; мойтъ изборъ биде касиранъ. Защо? Защото не искахъ да подпиша извѣстната декларация и останахъ съ г. Радославова. Претекстътъ бѣ 12 отмѣтки повече отъ бюлетинитѣ — болшинството ми бѣше съ 92 гласа. Тогава бѣше формационниятъ периодъ на народняшката партия, и азъ не рачихъ да влѣза въ нея. Грѣхътъ ми бѣ този. Но изтекоха отъ тогава години, много събития станаха, ние направихме доста голѣмъ напредѣкъ въ политическо отношение, поправиха се малко нашитѣ политически нрави, и дѣйствително г. Теодоровъ нѣкой пътъ е правъ, когато казва, че има прескрипция за тѣзи стари прѣгрѣшения, защото врѣме се мина повече отъ 15 години.

Другъ пътъ бѣхъ избранъ въ врѣмето на либералитѣ. Тогава нѣмахъ противникъ, естествено и контестация не можеше да има. Бѣхъ утвърденъ. Не можете да кажете, слѣдователно, че заради туй, защото мои приятели бѣха въ камарата, е послѣдвало това утвърждение.

Пакъ се избрахъ другъ пътъ, въ 1901 г. Тогава имахъ противникъ — кого? — министѣра на правосъдието г. Данчовъ, който сега е прѣдседателъ на Върховния касационенъ съдъ. Чиста опозиция. Излъзохъ въ камарата „презумтивенъ прѣдставителъ“ по терминологията на г. Кънева. Коалиционно бѣ правителството: г. Даневъ и г. Каравеловъ, а прѣдседателъ на Народното събрание бѣ г. Гешовъ. Азъ, като презумтивенъ народенъ прѣдставителъ, бѣхъ избранъ, прѣдставте си, и като секретаръ. Значи, три най-ожесточени партии противъ оная, на която азъ принадлежехъ, оная три партии, които дадоха подъ съдъ либералнитѣ министри, се бѣха съединили и потвърдиха избора. А имаха право да го касиратъ, защото, ако бѣха буквоѣдци, ако бѣха се хванали за чл. 51 отъ избирателния законъ такъвъ, какъвто бѣше писанъ тогава, ако нѣмаше едно разумно негово тълкуване, че той не може да има обратна сила само за мене затуй, защото азъ много години по-рано бѣхъ станалъ български подданикъ, можеха да ме касиратъ. Можеха да бждатъ обвинени въ туй, че юдачески съ изтължували закона, но не можеха да бждатъ обвинени явно въ безпристрастие. Имаха едно основание, една закачка, единъ претекстъ привиденъ, за да ме касиратъ. Не го направиха. Тѣ се издигнаха надъ своитѣ страсти. Имаше

и тогава озлобления противъ мене, но тѣ станаха жури въ пълната смисълъ на думата. Тѣ бѣха справедливи.

За XIII-то Народно събрание, т. г. народни прѣдставители, нѣма да ви говоря затова, защото вие казвате, че азъ въ него Събрание съмъ създамъ *lex taburnica*, за да прикрия прѣстѣпленията на министритѣ, за да могатъ безнаказано да крадатъ и да не бждатъ осждени, дѣто съ крали. Значи, нѣма да говоря за това утвърждение заради туй, защото ще кажете, че го направиха такива, къмъ които азъ принадлежа, или които бѣха приятели на моитѣ приятели.

Да се повърна. Вие, г-да отъ болшинството, когато вашата партия бѣ коалирана съ други двѣ — защото то бѣше едно фактически коализиране на три партии: г. Гешовъ бѣше прѣдседателъ на камарата — като че ли ви е било срамъ да ме касирате. Защо? Защото сте били съ други. Тукъ г. Даневъ може да е правъ, поне въ това отношение, като казва, че коалиционитѣ правителства сѣ донѣкъдъ полезни. Доказателство е този примѣръ, този случай съ моя изборъ.

Но вие не сте въ състояние да направите това, което направихте съединени съ други, когато сега сте сами; нѣмате тази възможность, не можете да се издигнете надъ страститѣ, както направихте тогава, когато бѣхте съ други, защото, може би, тогава цѣхте да се засрамите. Вие сега нѣма да направите това. Но азъ прѣдчувствувамъ възражение — аслъ това възражение съмъ го чувалъ до пасицапе и въ тази, и въ други сесии — да ми кажете: Ами доказателство, че ние сме толерантни, че демократическата партия е търпѣлива, че тя приема въ камарата прѣдставители на всички партии опозиционни, доказателство на това търпѣние, на тази толерантность имате: ние не сме касирали нито единъ изборъ освенъ свищовския.

Н. Гешевъ: По-рано бѣше анкетиранъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Анкетиранъ и касиранъ — това е сѣ същото: анкетирането се свежда къмъ касиране; то е единъ депутатъ кланъ недокланъ (Смѣхъ) — Значи, вие се хвалите съ туй, дѣто сте оставили опозиционери въ камарата. Ами г. Къневъ, г. Христовъ и други ви обвиняватъ, че сте прѣкачили въ тая толерантность, казватъ ви: „Туй не може да бѣде така, вие трѣбва да анкетираме поне или да касираме избора на Табурнова“. Ама защо вие да направите това, защо допуснахте тѣзи хора (Сочи г. г. прѣдставителитѣ отъ опозицията) да стоятъ тукъ, а не ги касирахте? Заради туй, защото ви сѣ нужни; заради туй, защото вие се уплашихте въ изборитѣ отъ вашия успѣхъ, защото скорѣтъ, който бѣхте направили, бѣ по-голѣмъ, отколкото е нужно: заради туй, защото, ако нѣмаше тѣзи хора, вие сами цѣхте да се разкапете, както и бѣхте почнали въ началото. За да се циментирате, за да се сплотите, намъ трѣбваше опозиция, и вие затуй я допуснахте. Въ миналото XIII Народно събрание по едно врѣме всички опозиционери бѣха се разсѣрдили за нѣщо — не помня за какво — и излъзоха демонстративно отъ Събраниято; тѣхнитѣ столове бѣха останали празни, трѣбваше да се допълнятъ, за да не рече публиката: защо е това? — и дойдоха тѣ седнаха тамъ Ачковъ, Йоновъ и други и почнаха отначало да правятъ на шега опозиция, а подиръ единъ часъ почнаха да се наежватъ сериозно; три дена да бѣше траяло това положение, щѣше да има една опозиция, защото естествѣнъ законъ е, че 100 души на едно мѣсто не могатъ да мислятъ еднакво. И, слѣдователно, за вашето съществуване, за вашето сплотяване вие имате нужда отъ опозиционеритѣ.

И така, не се хвалете, че сте били великодушни, защото вие не сте утвърдили незаконни избори на опозиционери. Вие можете само едно да кажете: Ние

не касирахме законни избори. Да, това можете да кажете; но това великодушие ли е? Да изпълниш един свой дълг великодушие ли е? Великодушие ли е да платя борча си? Не, вие бяхте длъжни да направите това. Ама вие го направихте и по друго съображение: вие тръбваше да се квитирате, вие тръбваше да компенсирате онуй утвърждение на незаконни избори на ваши партизани. Ще ви посоча послѣ примѣръ съ моя изборъ въ втората Пловдивска селска избирателна околия, който, като чуете — защото тогава едвамъ ви се докладва — ще се убѣдите, че тѣзи избори отъ 25 май 1908 г. съставляваха *comble*, една комбинация, едно съединение на физически, морални и всѣкакви насилни. То е едно беззаконие, което се допусна да стане въ камарата. Вие утвърдихте избора на г. д-ръ Танчева и г. Терзиева; значи, тръбваше да компенсирате това съ нѣщо и употребихте това, което вие наричате великодушие.

Но вие не касирахте, не унищожихте изобрѣтъ на опозиционеритѣ и защото между другото, много прѣсна е паметта на покойния Петко Каравеловъ. Вие знаете — и г. Мирски много пѣти ви е повтарялъ — какво казваше покойниятъ Каравеловъ за единъ опозиционеръ, който влиза въ българската камара. Той казваше: „Ако има цѣл, за когото може да се каже, че е дѣйствително прѣдставителъ на народа въ нашата камара, то е опозиционерътъ; той е единъ бисеръ, който вие трѣбва да цѣните, да скѣпите“. И вие не можехте да забравите това. Той имаше добри качества и, може-би, това е единственото, което привидно сте задържали, защото вие не взехте отъ него всичко това, което той имаше въ себе си. Та, казвамъ, не можехте да се отдалечите отъ това учение, отъ тѣзи съвѣти, които той ви даде и — трѣбва да признаемъ правото — къмъ които се е държалъ и той самичкъ.

Вие не сте да не знаете — и вие сте били опозиционери и, може-би, сте се избирали като такива — колко мъчно е за единъ опозиционеръ да се избере. Ами той като-че-ли се страхува, като-че-ли ламти за единъ запрѣтенъ плодъ, като-че-ли депутатството за него е нѣщо, което той крадишкомъ трѣбва да вземе. Всичко е противъ него. Правителствения кандидатъ защитава тѣ office и министри, и окръжни управители, и околийски началници, и финансови агенти, и стражари, митнически и всѣкакви, тѣ d'office агитиратъ за него, ако даже не вършатъ беззакония. Впрочемъ, беззаконие е и самото тичане за него. Съ опозиционера е нѣщо друго: той трѣбва самъ да се бори, той трѣбва да е нѣщо въ околията, за да има дързостта да си постави кандидатурата, а пѣкъ още повече, когато той сполучи да се избере.

Та, казвамъ, и отъ това съображение, вие не можехте, не искахте да касирате законни избори на опозиционери. Но вие касирахте само единъ — свищовския. Стига това. Ако този изборъ е законенъ и вие го анкетирахте и послѣ го касирахте, вие се удавихте на края на Дунава, като влаха. Вие ще направите сега и съ мене така — именно на края на послѣдния или прѣдпослѣдния изборъ, който ще провѣрвявате сега. Вие щѣхте да анкетираме и избора на г. Гешова и, може-би, щѣхте да го касирате; ама казватъ нѣкои: „Г. Мушановъ го спаси“, други: „Г. Гешовъ се изхитри да се прѣструва, че взема думитѣ на г. Мушанова като такива, които съдържатъ единъ съвѣтъ за анкетиране“. Не вървамъ, че то е било хитростъ, а така е билъ разбранъ г. Гешовъ. Други казватъ: „Англия го спаси“. Не знамъ. Въ всѣки случай, имаше такава едно стремление, и добръ стана, че не се поддадохте на туй попълзновение.

Но моятъ изборъ ще бѣде анкетиранъ — това го чувствамъ, това го виждамъ, това го чувамъ, това го зная. Защо? Ще ви кажа. При общитѣ избори на 25 май 1908 г. г. Takeвъ 23 дена прѣди избора, струва

ми се, ходи въ Варна и се видѣ съ окръжния управителъ, съ моя любезенъ зетъ, г. Димитъръ Ралчовъ. Въ единъ разговоръ г. Takeвъ, като помислилъ, че азъ съмъ билъ съобщилъ единъ ужасенъ побой, нанесенъ на единъ радославистъ, бившъ окръженъ съвѣтникъ, въ Бръзовската околия отъ полицейския приставъ и отъ стражаритѣ, всрѣдъ селото, казалъ: „Нѣма да допусна Табурнова въ камарата“, и не ме допусна. Сега влѣзохъ, но нѣма да ме допусне да стоя. Какво направи г. Takeвъ тогава, за да не ме допусне въ камарата? Въ Анхилската околия се бѣхъ избралъ петъ пѣти. Той ходи тамъ — тамъ се избира само единъ народенъ прѣдставителъ — три дена употребилъ тамъ. И знаете ли съ какви агитации? Бѣхъ депутатъ въ XIII-то Народно събрание, кибритъ, цигаренитѣ книжки, както знаете, станаха правителствени; „Цѣкъ-цѣкъ — не хваща. Вижте, какво е направилъ вашиятъ депутатъ“. Въ Месемврия г. Takeвъ три дена е употребилъ въ агитация за единъ народенъ прѣдставителъ, защото азъ се прѣструвахъ тогава, че ще се избирамъ тамъ, за да мога да се избира въ Бръзовската околия — употребихъ тактиката на г. Теодорова, но усѣтиха ме много по-рано, та не ме допуснаха. Но и г. Кръстевъ имаше малко жбѣ. Това каза случайно г. Терзиевъ, и той поне искрено го каза: „Не можехме да спечелимъ въ Балтаджи и Калъчлии азъ и г. Кръстевъ — той бѣше кандидатъ тогава — нѣмаше куче да ни посрѣщне, котка да излѣзе да ни види.“ Защо? И избирателитѣ сж хора, и тѣ се възмутиха отъ това зрѣлище, когато единъ министъръ отива съ околийския началникъ, съ пристава, съ стражари съ файтони да агитира — заедно съ кого? — съ кандидата. Ами това никой не го направи. Ами самъ г. Takeвъ, който си позволяваше толкозъ въ агитациитѣ, не направи това. И кажете, ако знаете — това е *unicum* — видѣхте ли, чухте ли другъ пѣтъ единъ министъръ да отиде заедно съ кандидата да агитира?

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Нѣма ли право министърътъ да агитира?

Д-ръ П. Табурновъ: Има право, но не заедно съ кандидата, г. министре.

Н. Кжневъ: Тукъ по изборъ ли се говори или се хвърля калъ върху партията? Да защитава избора си, г. прѣдседателю. За утвърдени избори нѣма какво да говори.

Д-ръ П. Табурновъ: На всѣкиго другиго ще отговоря и ще ми прави удоволствие да отговоря, само на неговата милостъ нѣма да отговоря, защото на Васъ, г. Кжневъ, не мога да направя друго, освѣнъ да Ви оскърбѣя — само това мога да направя.

Д-ръ И. Трувчевъ: Ние Ви правимъ голѣма честъ, че Ви слушаеме.

Д-ръ П. Табурновъ: Чакайте, ще дойда и до Васъ — бѣхъ Ви забравилъ.

Д-ръ И. Трувчевъ: Азъ нѣма да Ви забравя.

Н. Кжневъ: Да говори по избора си. Може по межданитѣ да говори тѣзи свои рѣчи.

Д-ръ П. Табурновъ: Вие говорихте вчера за пещерския изборъ.

Н. Кжневъ: Не бива да оскърбѣя.

Д-ръ П. Табурновъ: Нада-ли всичкитѣ елементи на оскърбление на честъ по наказателния законъ ще бждатъ налице, ако Ви кажа на Васъ нѣщо.

Н. Кжневъ: Да говори за своя изборъ, а не за утвърдени избори.

Д-ръ П. Табурновъ: Именно за моя изборъ говоря — за този, въ който пропадахъ, за да го сравня съ този, който спечелихъ, и да ви покажа какви нарушения е имало тогава, както направи и г. Кжневъ снощи съ пещерския изборъ, като ви чете рекламацията или контестацията и ви каза, какъ е било рѣшено отъ Народното събрание. Не правя нищо повече, отъ това, което Вие направихте и което е позволено.

Та, да се повърна, и тогава се с казвало на католицитѣ — ще чета и рекламацията — че ако вие изберете Табурнова — не казвамъ, че това е излъзло отъ устата на г. Кръстева — ще имате същата участъ, както въ Анхиадо.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Кой е казалъ това?

Д-ръ П. Табурновъ: Не Вие, т. е. не вѣрвамъ, че Вие сте го казвали. Това го има въ контестацията, която сега ще чета.

Трѣбвало да се отмѣсти. Ами и г. Ляпчевъ ходи да агитира противъ мене, и съ кого мислите вие? Въ Анхиадската околия има само едно село отататъ Балкана, Гъозекенъ, тамъ отива отъ Варна: г. Ляпчевъ, моятъ зетъ г. Ралчовъ, г. Кжневъ, началникътъ по горитѣ г. Байкушевъ, инспекторътъ по горитѣ, лѣсничеятъ, пристави и позволяватъ да се изсѣкатъ въ двѣ недѣли дърва повече, отколкото въ три години сѣ били изсѣчени. И тамъ агитацията е била тази: кибритъ, книжки и викане „Долу Табурновъ!“

Министъръ Н. Мушановъ: Г. Ляпчевъ да позволи да сѣкатъ горитѣ! Не вѣрвамъ да е извършилъ той това.

Д-ръ П. Табурновъ: Питайте г. Кжнева, ако не вѣрвате.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Не да агитиратъ противъ Васъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Случайно.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Да, случайно.

Д-ръ П. Табурновъ: Поне той може да каже това, защото не е отишълъ съ кандидатитѣ. Ами този сонмъ чиновници, които сѣ отишли съ него...

Н. Холевичъ: Г. Табурновъ! И азъ бѣхъ съ г. Ляпчева и г. Кжнева. Никаква агитация чрѣзъ позволяване да се сѣче гора нѣмаше, нито пъкъ чрѣзъ показване кибритъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Ами за какво?

Н. Холевичъ: По работа на правителството. Тамъ се натъкнахме на Вашата работа.

Д-ръ П. Табурновъ: Даже попѣтъ, който е мой личенъ неприятель тамъ, казалъ на г. Ляпчева: „Вие сега викате „Долу Табурновъ“, но като дойде оная мечка, саде на мечки ще станете“.

Н. Кжневъ: Трѣбва да говори за своя изборъ. Азъ цитирахъ дневници, а той ви разправя басни и истории.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: (Звъни) Моля, г. Кжневъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Да, сега ще ви чета и дневницитѣ и още по-нагледно ще излъзе работата.

Н. Кжневъ: Само че трѣбваше да бѣде тукъ дѣдо Цанковъ, за да Ви отговори.

Д-ръ П. Табурновъ: Г. г. народни прѣдставители! Защо вие ще анкетирате избора ми? Затова, защото моятъ изборъ, сегашниятъ, бѣ касиранъ още на четвъртия день, отъ пловдивскитѣ депутати, които подписаха една телеграма до всички вѣстници, че изборътъ на д-ръ Табурнова е опороченъ, защото той се е изкаралъ отъ урнитѣ съ безчестни срѣдства. Подписанъ е шуреятъ на г. министъръ Кръстева и другитѣ пловдивски депутати. Значи, естествено е: или тѣ сѣ клеветници, или азъ трѣбва да излъза отъ тукъ. Дилемата е явна: не може да е истина и едното, и другото; и азъ да стоя въ камарата, и тѣ да сѣ прави, като казватъ, че съ безчестни срѣдства съмъ се избралъ. За послѣдователностъ, азъ трѣбва да отида жертва, вмѣсто да отидатъ тѣ. Естествено, туй е една отъ причинитѣ, по които знаея резултата на днешното засѣдание, защото тѣ бѣха и агитатори противъ мене — г. Кръстевъ и г. Христовъ.

Д-ръ И. Трувчевъ: Забранено ли е да се агитира отъ насъ?

Д-ръ П. Табурновъ: Заради туй, защото бѣхте агитатори и защото ме обвинявате, че съ безчестни срѣдства съмъ си изкаралъ избора. Естествено е — вие сте по-близки до министерството, отколкото азъ — защото въ в. „Камбана“ оповѣстихте, че сте изучили добръ дѣлото и ще прѣдложите касиране на избора нѣколко дена прѣди да го направите — сжщата тази „Камбана“, въ която г. Христовъ публикува онова опровержение, за което той спомена онзи день. Естествено е, че когато единъ вѣстникъ знае по-рано какво ще стане въ Събранието...

А. Христовъ: И въ в. „Трибуна“ имаше.

Д-ръ П. Табурновъ: ...това трѣбва да му е съобщено отъ този, който ще извърши това дѣйствиe въ Народното събрание. И трѣбва да се даде удовлетворение на тѣзи хора, защото съмъ неприятель на мнозина отъ болшинството: на прѣдседателя, напр., заради туй, защото защитавахъ г. д-ръ Русева. Ами нѣма нужда да ви казвамъ, че не съмъ приятель на г. Христова, или на г. Кжнева, човѣкъ, когото прѣзрѣхъ още прѣди 20 години, не за тая басня, която той ви разправи; защото доущате ли вие, че азъ, прокуроръ при Бургазкия окръженъ сѣдъ, ще нападна българитѣ и българщината? Причината е тази, че... не ща да ви я кажа, защото е много смѣшна.

Нѣкои отъ прѣдставителитѣ: Кажете я.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, г. Табурновъ, говорете по избора.

Д-ръ П. Табурновъ: Да, ама защо него не спрѣхте вчера, защо не му обърнахте вниманието? Той каза, че съмъ сърбинъ. Защо да не кажа и азъ същото това, което той онзи день каза на прѣдседателя, че прилича да бѣде прѣдседателъ на полицейско събрание, а не на Народно събрание? Защо нѣма прѣдседателя три дена на редъ? Той като статуй стоя досега на поста си, и щомъ ме изпидите, ще го видите утрѣ пакъ тукъ. Но не смѣе да го каже нему, а го казва на мене. Той имѣ смѣлостта да каже, че братъ ми е писалъ едно врѣме противъ българитѣ въ в. „Новое время“, когато той е най-жаркъ защитникъ на българитѣ. Ама защо о лошъ? Защото въ туй врѣме, когато хвалѣше българитѣ, правителството тукъ бѣше сѣмболовнието. Ама братъ ми не хвали него, а хвали България. И той намѣри за възможно да укори мене за това, за да ви насѣка

да не ми утвърдите избора. Защо? Много „защо“. Защото г. Чипевъ отначало и досега ходи и се разхожда въ Пловдивъ и пише нови контестаии съ каква машина? Съ пишуща машина на Народното събрание, защото, споредъ г. Кжнева, Събранието било народно.

Нѣкой отъ мнозинството: Нема само въ Народното събрание има пишущи машини?

Д-ръ П. Табурновъ: Писано е съ машина на Народното събрание.

И така, вие ще анкетирате избора ми, защото така сте прѣдврѣшили; но азъ ще ви моля само за едно, ама искрено, отъ сърце ви моля: касирайте моя изборъ! Азъ не искамъ анкета, не затова, защото ме е страхъ отъ нея: азъ самъ ще я прѣдизвикамъ — утрѣ ще дамъ заявление до прокурора противъ г. Чипева, противъ този клеветникъ, и тамъ ще се викатъ свидѣтели, тамъ ще бѣде страна, тамъ анкета ще стане, тамъ съдебна присѣда ще излѣзе и ще каже кждѣ прилича да стои г. Чипевъ: въ тази свещена ограда ли, въ този дворецъ на народа ли, или въ турмата. Мене не ме е страхъ и не затова не искамъ анкета, а по други причини — защото, ако вие постановите анкета, както мисля, че сте рѣшили, вие ще ме мачкате цѣла една година и слѣдъ това, когато станатъ избори, може да не бѣдете вече на власт — надѣвамъ се поне — и, ако се избира, не ще се избира при вашия режимъ. Азъ искамъ сега да ме касирате, докато сте на власт, когато могатъ да станатъ избори подъ вашата власт и когато мога да дойда пакъ въ камарата и да кажа, че довѣрието на Бръзовската околия е на моя страна, и поне тая околия не ви ще, а ти не ще бѣде единствена. Затова азъ искамъ, затова азъ ви моля да касирате избора ми. Ако имаше възможностъ въ една недѣля, въ 10 дена да се анкетира той отъ съдебната власт, да се повърне тукъ и да се рѣши, още-още може да се чака; но това не може да стане заради туй, защото правилникътъ на Народното събрание, като говори за парламентарнитѣ анкети, казва, че резултатътъ се докладва въ първитѣ 10 дни отъ идущата сесия.

А. Краевъ: Най-късно.

Д-ръ П. Табурновъ: Не казва най-късно.

А. Краевъ: Тѣй се разбира.

Д-ръ П. Табурновъ: Но г. Кжневъ въ друго едно нѣщо искаше да ви убѣди, когато говорѣ прѣди моя изборъ, когато правѣше репетиции за моя изборъ. Той ви каза, че чл. 124 отъ избирателния законъ — то е много важно, защото, ако постановите анкета противъ моята молба, ще трѣбва да се говори по него малко по-пространно — казва: „Правилността на избора може да оспорва всѣки избирателъ отъ околията. Заявления за нередовности по избора се подаватъ въ деня на произвеждането му прѣдседателю на бюрото, а слѣдъ това — прѣдседателю на Народното събрание най-късно 10 дни послѣ избора. Това, обаче, не лишава избирателитѣ отъ правото да подаватъ заявления направо до прокурора!...“ Тогава прокурорътъ праща рѣписката на слѣдователя. И това производство, казва се по-надолу, се праща въ Народното събрание до откриването на близката сесия, „а въ краенъ случай до разглеждането отъ това послѣдното на оспорвания изборъ“. Тия дѣла прѣреждатъ всички други. Какво ви казва г. Кжневъ? Ама, казва, тукъ трѣбва да се подраздѣли: само тогава ще отиде въ прокурорството и у слѣдователя, когато се прави анкета за прѣстѣпления, прѣдвидени въ наказателния законъ, но когато има други причини, на основание на които се казва, че единъ изборъ е опороченъ, както, напр., — прѣдвѣждаше — случаятъ съ контестацията по

избора на Табурнова, тогава не се праща на прокурора; тогава се праща анкета отъ Народното събрание. Защо? Защото прѣдвѣждаше, ако има съдебна анкета, Табурновъ ще излѣзе чистъ, ако не, кой знае — и подраздѣляше. Ами той не знае най-елементарното правило, че *ubi lex non distinguit iudex non distinguat* — дѣто законътъ не прави никаква разлика, съдията не може да я прави. Има ли тукъ, въ този членъ, или въ нѣкой другъ — да се види — че само прѣстѣпленията се изпращатъ на изслѣждане на прокурора или на слѣдователя, а нѣкъ другитѣ не? Не, защото чл. 124 отъ избирателния законъ казва „правилността на избора може да се оспори отъ всѣки избирателъ“. Заявления за нередовности по избора и избирателитѣ могатъ да дадатъ до Народното събрание, но това разпорѣждане въ първата алинея не имъ прѣчи да направятъ и друго: да отидатъ при прокурора. Значи, когато е прѣстѣпление, избирателътъ може да отиде при прокурора, и когато не е прѣстѣпление, пакъ може да отиде при прокурора или при Народното събрание, и въ двата случая ще се извърши прѣдварителното слѣдствие отъ слѣдователя и прокурора. Кждѣ има тукъ разлика между прѣстѣпления по избора и другъ видъ нередовности? Туй е особена процедура, туй е една делегация, която прави законътъ къмъ органитѣ на съдебната полиция — къмъ прокурора и слѣдователя. Това прилича на онази сѣщо делегация, която напийатъ избирателите законъ прави за утвърждение на избиратѣ за общинскитѣ и окръжнитѣ свѣти. Слѣдователно, законодателятъ е намѣрилъ за добръ да възложи тази задача на съдебнитѣ органи, но то не е съдебна функция; можеше сѣщото това право, същата тази работа да даде на другъ нѣкой чиновникъ, но намѣрилъ е за добръ да я даде на съдебния слѣдователъ, защото прѣдставлява гаранция, и направилъ го е. Слѣдователно, не можете да кажете, че една анкета може да се подраздѣли на съдебна, когато е за прѣстѣпления, и на парламентарна, когато не е за прѣстѣпления. Но, казвамъ, тоя законъ отмѣни правилника на Народното събрание въ тая смисълъ, че анкетата ще се извършва, вмѣсто отъ една парламентарна анкетна комисиия — отъ съдебния слѣдователъ и отъ прокурора. Другитѣ положения си оставатъ сѣщитѣ; слѣдователно, остава и положението на правилника, чл. 33 на края: „Тия комисиии сѣ длъжни да прѣдставятъ писменъ докладъ, заедно съ протоколитѣ си, на Народното събрание още въ първитѣ 10 дни на слѣдната сесия“, значи, не по-късно отъ първитѣ 10 дена на идущата сесия, и то по простата причина, че не може една анкетна комисиия да остави Народното събрание да си остави работата тукъ и да отиде да анкетира или пъкъ по други нѣкой причини, които не сме въ право да търсимъ у законодателя. Та да дойдемъ на въпроса. Ако бѣше възможно още днесъ да рѣшите моето анкетирание, да пратите работата на съдебния слѣдователъ и на прокурора и да се свърши слѣдствието на мѣстото въ 5—6 дена, тогава щѣхъ да ви кажа: добръ, хората сѣ ме пратили тукъ, азъ нѣмамъ право да ви насилвамъ да ми касирате избора, защото не съмъ господаръ на положението, защото азъ съмъ пълномощникъ на хора, които сѣ се потрудили да ме пратятъ тукъ — пратете съдебния слѣдователъ да направи анкета и тогава рѣшете. Но това не мога да направя, на и вие не можете да го направите, защото, както виждате, даже да бѣше възможно това, но докато се пратятъ книгата на съдебния слѣдователъ, докато той, споредъ закона, съобщи на всички тия, които сѣ дали заявления, и на мене, кандидатътъ, до 7 дена да прѣдставятъ доказателства, послѣ, нѣкои свидѣтели може да сѣ заминали другадъ, други може да сѣ се разболѣли, пакъ ще минатъ 2—3 мѣсеца, а прѣзъ това врѣме не може да се стонъ въ неизвѣстностъ.

К. Мирски: Въ време на сесията трѣбва и Вие да бъдете тукъ; иначе, ще си манкирате длъжността. Не може да Ви вика слѣдователъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Това именно казвамъ. Тѣзи сж причинитѣ на законодателя, но ние нѣмаме нужда да ги търсимъ, щомъ текстътъ е ясенъ и щомъ има дерогация на правилника.

И. Хаджиевъ: Ти, както я карашъ, искашъ да ги улеснишъ да касиратъ избора.

Д-ръ П. Табурновъ: Това искамъ — искрено го казвамъ. Азъ вървя въ туй направление, въ което вървѣха г. г. Къневъ и Христовъ: да ви насѣкамъ противъ себе си, да ви наежа, за да направите това. Ако бихъ ималъ възможностъ, бихъ направилъ да увеличи омразата, която имате противъ мене.

Н. Коцевъ: Бъдете по-сериозенъ. Не подигравайте народнитѣ прѣдставители.

Д-ръ П. Табурновъ: Азъ не оскърбявамъ никого; азъ ви казвамъ моитѣ интимни помисления.

Я. Поповъ: Защо сте дошли тукъ, когато ще некате да Ви касираме?

Д-ръ П. Табурновъ: Затуй, защото не искамъ анкета. Азъ не искамъ анкета и по други причини, за които ви споменахъ по-рано: защото зная що стана по свищовския изборъ и защото, какъвто да бъде резултатътъ на анкетата, зная резултата на вашето рѣшение. Азъ искамъ да има пакъ изборъ, за да ви докажа, че ще ме изпатятъ тукъ безъ никаква агитация на попове, както вие казвате.

Министъръ Х. Славеиковъ: То е много казано.

Д-ръ П. Табурновъ: Тогава вие ще ме попитате: ами защо ни говорите сега, защо се качихте на трибуната — да защитавате Вашия изборъ ли, когато ще искате неговото касиране? За да се види, че тукъ касирането ще бъде незаконно, за да знае обществото, че онова, което е станало на 11 юлий т. г., е плодъ на дѣйствителната воля на моитѣ избиратели, че никаква фалшификация не е имало на тѣхната воля, никакъвъ натискъ не е упражненъ надъ нея, нито отъ мене, нито отъ мои хора; за да се види, че това касиране, че това анкетиране ще бъде плодъ на друго, не на онова изражение, което г. Къневъ нарича „жури“, „безпристрастни сѣдии“.

Да дойда на въпроса. Г. Къневъ ви казваше, че ние, които не сме одобрени отъ Народното събрание, сме едни недоносчета, едни презумтивни народни прѣдставители, които само очакваме одобрението на Народното събрание, а дотогава не сме почти нищо. Той отиде дотамъ, че ви прочете, но недочете, че въ Франция народнитѣ прѣдставители, още неутвърдени отъ парламента, нѣматъ право на вотъ. Това истина ли е?

Н. Къневъ: Това никога не съмъ говорилъ, г. Табурновъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Единствено едно право, което по традиция не се дава на неутвърденитѣ прѣдставители въ Франция, то е законодателната инициатива — нѣматъ право да прѣдложатъ нѣкой законъ, докато не се утвърди тѣхниятъ изборъ; докато не се верифицира тѣхниятъ *rouvoir*, не може да прѣдлагатъ законъ. Но и то защо? Защото у тѣхъ става малко по друго-яче провѣрката на изборитѣ, отколкото у насъ. У тѣхъ още отъ самото начало се разглеждатъ неконтестиранитѣ избори, а неконтестиранитѣ не значи тѣзи, противъ които нѣма контестация, но тѣзи, кон-

тестациитѣ по които комисията намира, че не сж сериозни; тѣ влизатъ въ числото на неконтестиранитѣ. тѣ минаватъ заедно съ тѣхъ; а за тия, по които комисията намира, че контестациитѣ сж сериозни, прави се писменъ докладъ, публикува се въ „Journal Officiel“, докладва се тогава на Събранието, и се приематъ, или не се приематъ. Така щото, и тамъ е, както и тукъ: азъ взехъ участие въ тронното слово, когато се разискваше, гласувахъ за комиснитѣ, макаръ че не избрахъ себе си, гласувахъ за прѣдседателъ, да имаше нѣкое законоположение, шѣхъ да вотирамъ сѣщо като васъ. Вие не утвърждавате депутатитѣ: ние не сме чиновници, които чакатъ вашата санкция; ние си имаме мандатъ и когато окръжниятъ сѣдъ ни провъзгласява за избрани, ние сме народни пратеници сѣщо като васъ; никакво друго различие нѣма. Вие само ще провѣрите нашия изборъ; вие нѣма да утвърдите този изборъ; вие нѣма да ми дадете нито сѣнка отъ правото, което има народътъ; той ми го даде; вие само ще кажете, че това право е дадено по формитѣ, които се изискватъ отъ закона, но нито доля отъ правото нѣма да ми дадете вие; народътъ дава това право съ бюлетината си, а не съ вашия вотъ.

Я. Поповъ: Никой не оспорва това.

Д-ръ П. Табурновъ: Но г. Къневъ — сега дохождамъ до контестацията — казва: какъвто и да бъде контестацията, стига ти да съдържа въ себе си нѣщо, което Народното събрание мисли, че е било въ състояние да опорочи избора, да измѣни неговия резултатъ, ние сме длъжни, казва той, да постановимъ, анкета, защото, иначе, ще има *déni de justice* — отказъ на правосѣдие. Вѣрно ли е това? Ако тръгнемъ, г. г. народни прѣдставители, по тази теория, че не трѣбва да се гледа кой подписва контестацията, че не трѣбва да се гледа колко подписватъ контестацията, че не трѣбва да се гледа вѣроятността на всички факти, които сж изложени въ контестацията, че не трѣбва да се гледа, да-ли този, който подписва, е могълъ да види и чуе онова, което свидетелствува, да е видѣлъ и чулъ — какъвто и да е тя, стига да съдържа въ себе си факти, които се прѣдставятъ като важни за измѣнение резултата на избора, трѣбва непремѣнно да има анкета, тогавъ какво ще стане? Ако се възприеме така, то ще бъде една практика, една юриспруденция на Народното събрание, и тогава какво ще стане? Ще станатъ общи избори, ще се избераатъ 20 депутати, противъ всѣки единъ ще има една такава контестация, защото хората ще знаятъ какъ да я пишатъ, ще се пишатъ като оная за г. Гешовия изборъ, ще се каже, че еди-кой си е билъ подкупенъ, на еди-кого се е повлияло съ пари, на еди-кой си поповетѣ казали, че нѣма да дадатъ причастие и не зная какво си, прѣдъ еди-кой си свидетели — всички ще напишатъ таква контестация, противъ всѣки единъ отъ 204-тѣ депутата ще има написана контестация, и вие ще бъдете всички презумтивни депутати; и тогава по теорията на г. Кънева ще трѣбва да има 204 анкети. На какво ще заприлича тогава, Народното събрание? Ще трѣбва да се чака и вие ще бъдете презумтивни — докога? — до идущата сесия. Защо? Защото сѣ-анкети трѣбва; защото, щомъ се пише такава нѣщо, *eo ipso* ще има анкета; иначе, ще има отказъ на правосѣдие; значи, ще имаме фантоми, сѣнки на депутати, и ако искаме да обявимъ война на Турция, ще се каже: не може, защото нѣма депутати. До такъвъ абсурдъ ще се дойде, ако приемемъ тази теория на г. Кънева — че за всѣка добръ написана контестация, която съдържа работи, които опорочаватъ избора, трѣбва непременно да се прѣдизвика анкета. Това ще стане. И тогава ще се почне: 204 депутати минусъ единъ; хубаво, единъ сигуренъ депутатъ; послѣ, 204, минусъ двама и т. н. Тогава съ какво право ще рѣшавате такава кон-

тестация? Забължжете, че въ Франция единъ не про-
вѣренъ депутатъ не може да взема участие въ во-
тирането за своя колега. Ама тогава не ще има кой
да гласува, тогава не ще има какво да се прави, за-
щото изборътъ на всѣки ще бѣде придруженъ отъ
една контестация! Значи, не е истина, не може да
се приеме подобно едно тълкуване на единъ законъ
или правилникъ, ако това тълкуване ви докарва до
абсурдъ. Слѣдователно, когато се има прѣдъ видъ
една контестация трѣбва, или поне може да се гледа,
кой я подписва, колко хора сѣ я подписали, какво пише
и да-ли има такова нѣщо, което е могло да се види
отъ този, който я подписва. Ще трѣбва да се види,
да-ли сѣ хора, на които може да се вѣрва, да-ли сѣ
сериозни, да-ли тия работи, които се пишатъ сѣ
вѣроятни и възможни, защото по нѣкой път се пи-
шатъ и работи, които а priori човѣкъ като прочете,
веднага ще каже: това не може да бѣде истина. И
тогава нѣма да направите *déni de justice*, и даже ко-
гато имате по-сериозна контестация, вие ще рѣшите
да се утвърди изборътъ, а не да се анкетира. Само
слѣдъ това Народното събрание се прѣоборѣща на
сѣдъ съ сѣдебни заседатели, на журн. То трѣбва
да се абстрахира отъ партизански страсти, лични
гонения и обективно да разсѣждава върху самата
контестация и тогава да рѣши да се анкетира или да
се касира. Сѣднѣ, да; ама и на сѣднѣтъ се прави
отводъ за най-малкото нѣщо. И азъ мога да направя
отводъ на г. Кжнева, макаръ че самъ призна, че отъ
20 години не си приказваме, макаръ че държеше та-
къвъ езикъ противъ мене, макаръ че се вижда общата
наеженостъ, както и моята. Мога ли да бѣда азъ не-
говъ сѣдия или той мой — кажете за Бога? Азъ него
ли ще считамъ безпристрастенъ сѣдия, или г. Хрис-
това? Не, не мога. Азъ да бѣхъ на тѣхно мѣсто не
бихъ могълъ, да направя това; но при все това тѣ
намѣриха за възможно да се ерижиратъ прѣдъ васъ
за мои сѣднѣ, а по теорията на г. Кжнева — на
ищеца или отвѣтника или на обвиняемъ и на обвини-
тель. Прѣдставете си, г. г. народни прѣдставители,
такава една картина: г. Чипевъ мой прокуроръ, а азъ
обвиняемъ или подсѣдимъ; ако вие сте като г. Кжнева
и като г. Христова, сѣ окаченъ синджиръ на мирови
сѣдия, какъвъ сѣдъ бихте прѣдставлявали? Всѣки
може да разбере какво правосѣдие ще излѣзе. Ако вие
бѣхте като тѣхъ, то, за да не ме обѣсите, трѣбваше
да ме изпратите въ Манджурия. Слѣдователно, може
ли да се каже, че Народното събрание, когато рѣшава
въпроса за анкетиране или касиране на единъ изборъ,
прѣдставлява сѣдъ съ сѣдебни заседатели?

Н. Кжневъ: Оборвай доводитѣ и не инсинуирай
срѣщу нашата сѣдийска свѣсть! Моля г. прѣдсе-
дателю да обърне внимание.

Д-ръ П. Табурновъ: Ние, слѣдователно, не мо-
жемъ да възприемемъ тази теория, че щомъ има по-
дадена контестация въ срокъ — сега пъкъ г. Кжневъ
казва и безъ срокъ, защото има подадена и безъ
срокъ — щомъ се твърди нѣщо рѣшающе, трѣбва да
се прави анкета, безъ да се гледа да-ли подписитѣ
сѣ на хора честни или не, партизани или не. Ако
бѣше истина това, г. г. народни прѣдставители, то-
гава въ случай че азъ бихъ пропадналъ въ избора и
ако азъ бихъ подписалъ такава контестация, каквато
има противъ мене, и кажехъ: православнитѣ попове хо-
дѣха отъ село на село и говорѣха противъ мене да не
ме избиратъ, защото съмъ католикъ, че тѣ биеха на
чувствата, тѣ правиха морални насилия надъ своитѣ
сѣселани сѣ агитиране на религиозна почва, щѣше
ли да каже г. Кжневъ: хайде, пратете анкета, за-
щото иначе ще има *déni de justice*? Ама може ли да
стане това? Колкото се касае до мене — не. Ако вие
бѣхте казали, че щѣхте да го направите, дайте ми
правото да не ви вѣрвамъ, както не го направихте
по миналия изборъ, станалъ на 25 май.

Въ Англия, който дава контестация, трѣбва да
плати единъ депозитъ отъ 1.000 и толкозъ английски
лири. Но това не е демократическо, защото тогава
нѣма да се намѣрятъ или рѣдко ще се намѣрятъ хора,
особено сиромаси, които да контестирайтъ, даже и
единъ неправиленъ изборъ. Е добръ, ще отида въ
друга една страна, която е демократическа — въ
Америка; тамъ пъкъ трѣбва да се положи клетва и
само тогава контестацията може да се вземе подъ
внимание, ако въ друго отношение прѣдставлява отъ
себе си нѣщо сериозно.

Г. Копринаровъ: Внесете прѣдложение тѣй ли
става.

Д-ръ П. Табурновъ: Искамъ да кажа какъ сериозно
гледайтъ хората на една контестация и какъ не може
така лекомислено, само защото има 2—3 подписа,
веднага да се каже, че ще има *déni de justice*.

Г. Копринаровъ: Трѣбва да гледаме какъ е въ
България и какъ пише въ закона.

Д-ръ П. Табурновъ: Да, ще Ви кажа какъ е въ
това Народно събрание и какъ пише законътъ. (Чете)
„Докладчикъ А. Милчевъ: Втората Пловдивска
селска избирателна околия се състои отъ три сек-
ции“ . . . „Прѣзъ врѣме на изборитѣ въ първата из-
бирателна секция . . .“ и т. н. — той докладва въ
резюме — „Пунктъ първи: за да спечели правител-
ството изборитѣ, били разтурени общинитѣ, а нѣкомъ
отъ общинскитѣ свѣти си били дали оставкитѣ,
въ слѣдствие на което станало промѣна на общинскитѣ
свѣтници и това дало поводъ, станало причина, пра-
вителството да спечели изборитѣ. Второто оплакване
се състои за с. Калѣчлии — за което ви казахъ колко
души сѣ гласоподавали — че околийскитѣ начал-
никъ Василиевъ и полицейскитѣ приставъ Бакровъ
били ходили въ туй село и казали, че ако изберайтъ
д-ръ Табурнова, то щѣло да послѣдва католическото
население тамъ същата участъ, каквато послѣдвало
гръцкото население“. Въ контестацията се пише това.
(Чете) „Слѣдъ туй, казва се въ третия пунктъ за
агитацията, която г. министъръ д-ръ Кръстевъ е
вършилъ, като е билъ ходилъ изъ селата заедно съ
самитѣ кандидати и билъ казвалъ ужъ въ с. Горенъ,
че ако католичкото население иска толкова да избира
д-ръ Табурнова, то вмѣсто него нека избере нѣкой си
Андренко Луковъ, пловдивчанинъ. Слѣдъ туй въ кон-
тестацията се разирава за нѣкакъвъ си нечуванъ
тероръ, който правителството било направило въ
с. Калѣчлии. Тѣй като всичкото село отъ 725 души
избиратели били прѣдани на д-ръ Табурнова, за
да ги заставятъ да не гласоподаватъ, на 21 въ срѣда
била се образувала една шайка отъ двама души, която
била придружавана отъ нѣкой си стражаринъ Ген-
ката“ — фамозниятъ, прочутиятъ стражаринъ, когото
веднага слѣдъ изборитѣ уволниха. — „На 22, казва,
вечерта били подгонили да арестуватъ нѣкой си
Вѣнко Николовъ, но тамъ женитѣ го спасили, като
били започнали да викатъ противъ стражаритѣ: защо
искатъ да арестуватъ тоя човѣкъ? На другия денъ
пристигналъ половинъ ескадронъ войници, които ута-
ложили духоветѣ въ това село, че нѣма да има нищо.
но, казва, въ събота бѣха арестувани 7 души: кме-
тътъ С. Стойковъ, помощникъ-кметътъ И. Гочовъ, В.
Чешковъ, В. Николовъ, Никола Пънкинъ, Г. Пън-
кинъ и Яко Павловъ и чакъ на 27 май били осво-
бодени отъ сѣдебнитѣ власти срѣщу гаранция“. —
Значи, освободили ги на втория денъ подиръ из-
бора. — „Пето, въ Муртатлийската секция нѣ-
кой си Яко Балджиевъ, за когото става дума
само въ едно отъ заявленията и който е билъ
заставенъ да гласоподава и да си отиде, билъ
агитиралъ въ изборното мѣсто. Искатъ касирането
на тази само секция, на Брѣзовската секция, а въ

случай, че Народното събрание не се съгласи за ка-
сирването, то поне да анкетира. Контестацията е по-
дадена въ срока, но не е подписана нито от канди-
датите, нито от тяхните застъпници, а е подписана
от частни хора, които, не сж тука избирателните
списъци да видимъ, да-ли сж даже избиратели“.

Вие виждате, че г. Кжневъ се възмущавахе снощи,
защо пендерският изборъ е така докладванъ, както
този, и комисията не е рѣшила да стане анкета. Тукъ
се говори за арестувания, направени въ сжбота
срѣщу избора — на кого? — на кмета, на помощника
му и на шестъ други хора още, които сж закарани
сж кола и сж 18 души стражари. Значи, арестувани
сж били най-главните хора отъ с. Калъчлии, което
има 725 души избиратели, прѣкарани сж кола и
10—12 души стражари и солдати прѣзъ села, прѣзъ
които не е билъ пътътъ, за да се види, че калето на
Табурнова е разбито. Всички тѣзи работи се конста-
тирватъ сж положителностъ, сж имена, сж дати, изла-
гатъ се ясно. Това, което ви прочетохъ, е резюме,
което е направилъ докладчикътъ; а вие знаете, че
когато докладчикътъ или други чето, какъ набързо
и вкратцѣ разправя на васъ това, което е писано въ
контестацията. Слѣдователно, ако Народното съ-
брание тогава не е направило анкета, ако г. Кжневъ,
като подпрѣдседателъ на камарата, е допусналъ да
стане този *déni de justice*, защо сега изказва той отъ
васъ, такава една нищожна контестация да я считате
за основа на една анкета? Това не доказва ли, че се
мѣри сж другъ аршинъ, когато е избранъ правител-
ственъ кандидатъ, и сж другъ, когато е избранъ опо-
зиционеръ? Така шото, и сега вие не можете да гле-
дате друго-яче, когато сте утвърдили избора на Ке-
симъ Зааде въ Шуменъ, когато сте утвърдили из-
бора на г. Саллабашева въ Казанлъкъ. Сжшните тѣзи
работи, които се говорятъ и излагатъ въ контеста-
цията за мене, за такъвъ религиозенъ натискъ, упраж-
няванъ върху иновѣрци отъ страна на турските ду-
ховни власти, сж имена, сж писма, сж окръжии, сж
подписи, не ги взехте, не ги счетохте за достойни
да прѣдизвикатъ една анкета; какъ може да се твърди
отъ единъ вашъ колега, че въ дадения случай, ако
не се направи анкета, това ще бжде единъ отказъ на
правосъдие?

Г. Милевъ снощи ви прочете в. „Народни права“
и ви каза, че въ него се пише какво една вѣстни-
карска анкета била констатирила, че въ с. с. Ка-
лъчлии и Балтаджи поповетѣ сж обърнали черевитѣ
на площадъ, че тѣ отъ амвона сж проповѣдвали, че
трѣбва да се избере Табурновъ, затуй, защото той
е католикъ. Г. Милевъ, за да има куража да дойде
да твърди тукъ, въ Народното събрание, едно нѣщо
за истинско, трѣбаше поне да види какво е нап्रा-
вила тази вѣстникарска анкета, да намѣри какво
нише тя, имало ли е такава анкета, какъвъ е билъ
нейниятъ протоколъ, на тогава да дойде да твърди
въ Народното събрание, че поповетѣ сж направили
това, че анкета е установила туй. Понеже толкова
важно значение се даде на това отъ страна на г. Ми-
лева, който се провиква: „Не сме само ние, които
правимъ това; сто наши противници какво нишатъ
за избора на Табурнова“, защото анкетата за този из-
боръ не ставала ни отъ вѣстникари, ни отъ никого,
ето случайно анкетниятъ протоколъ въ в. „Миръ“,
брой 2435 отъ 7 юний 1908 г.: (Чето)

„Протоколъ на вѣстникарската анкета въ с. с. Бал-
таджин и Калъчлии, Пловдивско.

„Възползувана отъ прѣбиването си въ Пловдивъ
и по покана на пловдивския адвокатъ, кандидатъ за
народенъ прѣдставителъ въ Брѣзовската околия,
г. д-ръ Табурновъ, вѣстникарската анкетна комисия,
състояща се отъ прѣдставителитѣ на столичните
вѣстници: 1) Г. Костовъ („Вечерна поща“), 2) Х.
Абрашевъ („Дневникъ“), 3) Донева („Миръ“), 4) Ив.
Златевъ („Народни права“), 5) Парлапановъ („Сво-

бодно слово“), 6) Хр. Караманджукъ („Рѣчь“) и 7) П.
Завоевъ („Българска независимостъ“) слѣдъ тѣча-
телния разпитъ, който направи въ с. с. Калъчлии и
Балтаджин, Брѣзовска околия, на случките прѣди
25 май и въ самия день на избора, установи: . . . —
разправя се по-нататкъ сжщото това, което ви раз-
правихъ — не искамъ да ви отегчавамъ — това
именно, което е ставало прѣди избора: ходенето на
г. Кръстева съ правителственитѣ кандидати и съ
околийския началникъ изъ селата. (Продължава да
чете)

„2. На 21 май, въ срѣда вечеръ, слѣдъ събранието,
което селянитѣ отъ с. Калъчлии имали въ църковния
дворъ, за обмисляне въпроса за участието имъ въ
избора, тѣ се събрали въ кръчмата на Никола Чеш-
ковъ. Прѣдъ кръчмата пристига старшиятъ Георги
Филиповъ (Генката) съ трима стражари и двама ци-
вилни (Янко х. Атанасовъ и Панчо Гроздановъ),
които наричали себе си „ревизори“ и искали затва-
рянето на кръчмата въ 9 ч. вечерята; отговорено имъ
било, че разпоредбата на старшията е незаконна и
че кметътъ е отговоренъ за реда; на настояванията
на старшията, да се затвори кръчмата, и слѣдъ мно-
жествено дразги и прѣбрекания между селянитѣ и
стражаритѣ, старшиятъ и стражаритѣ били изгонени
отъ кръчмата; за другитѣ двама цивилни, единъ отъ
които е вадилъ револверъ, старшиятъ имъ заявилъ,
че не му били познати. Генката е отправилъ и други
заплашвания, като казалъ: „Ако не познавате кой е
Генката, питайте селджиковци“ и пр. Вечерята
стражаритѣ били събрани въ „демократическия
клубъ“.

„3. Въ четвъртъкъ, Спасовъ-день, сутринята
прѣдъ общинската канцелария се явилъ старшиятъ
и искалъ отъ кмета отварянето на канцеларията, на
което му било заявено, че е официаленъ празникъ.
До вечерята въ Калъчлии дошла и друга стража. На
пътъ за кръчмата, старшиятъ Генката срѣдналъ
Вѣнко Николовъ, говорилъ му за нѣкаква телеграма
на управителя и се отправилъ къмъ него съ заплаш-
вания. Тукъ Вѣнко Николовъ билъ ударенъ отъ стар-
шията съ камшикъ. Гледайки тая сцена, отъ кръчмата
наизлѣзли хора, които се развикали противъ тия
своеволния на старшията. Чували се викове отъ се-
лянитѣ и опити да взематъ камъни, за да бранятъ
Вѣнка Николовъ отъ нападенията на стражата. На-
станала паника. Стражаритѣ, по заповѣдъ на стар-
шията, почнали да стрѣлятъ съ пушки; отначало били
дадени два вистрѣла въ въздуха, но отпослѣ пуш-
китѣ били насочени къмъ кръчмата на Никола Чеш-
ковъ. На площада прѣдъ кръчмата сж намѣрени отъ
жени и дѣца изпуканитѣ гилзи. Не се установи ни-
какъвъ вистрѣлъ, даденъ отъ страна на селянитѣ.
Слѣдъ тая суматоха стражаритѣ съ старшиятъ се
оттеглиха въ „демократическия клубъ“, дѣто били
събрани нѣколко демократи: прѣдседателътъ на де-
мократическото бюро, Иозо Алексовъ, Яко Балджиовъ
(осажданъ на петгодишенъ затворъ за убийство),
виканъ билъ цигуларътъ Иозо Яковъ Бойкинъ (Ча-
тала), Алонзо Търновалийски и пр. Стражаритѣ во-
дѣли хорото и по-късно се далъ вистрѣлъ.

„4. На другия день въ селото идва войска отъ
45 души конници, начело съ ротмистъръ Барановъ.
Старшиятъ поднесълъ на кмета една телеграма (фал-
шива), съ която ужъ пловдивскиятъ окръженъ упра-
вителъ искалъ закарването на кмета на с. Калъчлии
въ Пловдивъ. Тая телеграма носила нѣкакъвъ ле-
тящъ № 253, която старшиятъ не смѣялъ да прѣдаде
на кмета, или на кого и да е. Въ отговоръ на тая „те-
леграма“ кметътъ заявилъ, че не може да се подчини
на таква телеграфически „разпоредби“ и не отишълъ
въ Пловдивъ. Въ сжщия день дошълъ и началникътъ.
Вънъ отъ селото, на ротмистра и началника била раз-
правена цѣлата случка. До вечерята началникътъ
се върналъ съ едно отъ кандидатитѣ за депутати
въ Пловдивъ, а войската останала въ селото. Вой-

ската получила отъ войсковия началникъ, полковникъ Фичевъ, втора заповѣдь, да се подчинява на разпоредбитѣ на полицията.

„5. Въ сѣбота, 24 май, сутринта рано, дошълъ приставътъ Баковъ, и поднесълъ на ротмистра Барановъ бѣлѣжка за повикването на 12 души селяни...“ Слѣдватъ сѣщитѣ имена, които ви прочетохъ; тѣ разправятъ, че това, което е въ контестацията, вѣстникарската анкета е установила за вѣрно. (Продължава да чете)

„Възъ основа на всички тия факти и слѣдъ подробния разпитъ на очевидци и свидѣтели на тия факти, вѣстникарската анкетна комисиия заключаватъ:

„1. Че въ с. с. Калъчлии и Балтаджии (броящи по около 3.000 жители) отъ страна на полицията е направено всичко, за да се веѣе страхъ верѣдъ населението, да не гласува за опозиционни депутати;

„2. Че полицията, по разпоредби отъ своето начальство, се е държала крайно брутално и прѣдизвикателно;

„3. Че верѣдъ населението сѣ разпространявани заплашванията, че „ако католицитѣ не гласуватъ за правителството, щѣли да станатъ като гърци“ и пр.;

„4. Анкетната комисиия намира държането въ случая на общинската властъ и населението на католически села, и особено на с. Калъчлии, достойно за една самостоятелна общинска властъ;

„5. Анкетната комисиия намира, че заявленията на полицейската властъ за нѣкакво намѣрение на селянитѣ да не плащатъ данъци на държавата (лансирано и въ вѣстниците „Прѣпорѣцъ“ и „Врѣме“) сѣ лъжливи и тенденциозни; опровержение на факта за нѣкакво отказване на населението отъ с. Калъчлии да плаща данъци, анкетната комисиия намѣри въ официалния пжтепъ листъ на тамошния бирникъ, съ който документъ се установява, че прѣзъ тоя периодъ участковиятъ бирникъ не е ималъ намѣрение и не е ходилъ въ селото за събиране на данъци;

„6. Анкетната комисиия, по разпитъ на свидѣтели, намѣри, че въ деня на избора въ Муртатлийската секция сѣ правени редъ беззаконни постѣпки, като: смѣняване бюлетинитѣ на избирателитѣ, изнудванията отъ старшията Генката и двама стражари на вратата на изборното помѣщение, оставяне на правителствени партизани, въпрѣки заповѣдитѣ на прѣдседателя на бюрото, въ двора на изборното помѣщение, слѣдъ като сѣ били вече гласували и пр.

„На край анкетната вѣстникарска комисиия заключаватъ, че всички тия прѣдизборни маневри сѣ употребени съ цѣль само да отвлѣкатъ избирателитѣ на тия двѣ села да гласуватъ за опозиционни кандидати, а най-много за кандидата д-ръ Табурновъ, който, като тѣхенъ защитникъ и едновѣрецъ, е твърдѣ популяренъ въ тия мѣста.“

Ето това е констатирала тази вѣстникарска анкета отъ 8 души.

А. Димитровъ: Г. Милевъ забрави да види датата, че е 1908 г.

Д-ръ П. Табурновъ: Не съмъ кривъ азъ; той трѣбваше да си отвори очитѣ, когато клевети хората. И не зная, да-ли е достойно това нѣщо, да дойде единъ човѣкъ да казва, че поповетѣ отъ амвона сѣ проповѣдвали да се избере Табурновъ и че това е било установено отъ анкетната комисиия.

В. Милевъ: Слушайте.

Д-ръ П. Табурновъ: Слушамъ.

В. Милевъ: Вие нѣма защо да клеветите и да критикувате мене: азъ не изказахъ мнѣние.

Д-ръ П. Табурновъ: Азъ Ви обвинявамъ въ туй, че не сте се потрудили да видите какво казва тази анкета; азъ не вѣрвамъ, че недобросѣдливо ще четете нѣщо, което знаете, че не е така.

В. Милевъ: Азъ цитирахъ брой 151 отъ в. „Народни права“ и цитирахъ тази анкета не толкозъ за да наблегна на анкетата, колкото да докажа мнѣнието на в. „Народни права“ за Вашия изборъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Вѣрвамъ Ви въ това. То може само да докаже, доколко в. „Народни права“ е забравилъ това, което е направилъ неговиятъ редакторъ. Редакторътъ му е сѣщиятъ, който присъствува въ тази анкета и, ако той пише, че това е установила анкетата, ще го попитамъ: защо е турилъ подписа си на този протоколъ, безъ да е истинско това? Или е прѣмълчалъ тази истина?

В. Милевъ: Азъ искамъ да Ви поправа, че в. „Народни права“ писа, че е имало анкета за сегашния изборъ . . .

Д-ръ П. Табурновъ: Не, не, той не писа това.

В. Милевъ: . . . и азъ изтъкнахъ, че в. „Народни права“, въ третата колона, говори за онова, което Вие сте вършили въ с. Калъчлии, и четохъ дословно туй, което писачътъ на статията твърди, че той лично е видѣлъ, когато Вие сте извикали въ с. Калъчлии, че нѣма да идете вече въ католическата черква, щомъ не Ви избирать.

К. Мирски: Писаното отъ в. „Народни права“ е писано отъ скаранъ братъ, а той най-лошо пише.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, г. Мирски, не прѣкъсвайте.

Д-ръ П. Табурновъ: Може. Това остава за тѣхна смѣтка; затуй нѣма да ги защитавамъ; още повече, че тогава мой другаръ въ листата бѣше г. Христо Поповъ, радославистъ, и той получи въ секцията, дѣто бѣхъ азъ, сѣщото количество гласове, които получихъ и азъ, а въ неговата секция азъ не получихъ нито единъ гласъ — въ всѣки случай, той другарски ме излѣга.

К. Мирски: То е отъ партийна злоба.

Д-ръ П. Табурновъ: Вие виждате отъ това, че прѣдставителътъ на в. „Народни права“ е намѣрилъ, какво изборътъ е билъ изгубенъ не затова, защото азъ нѣмахъ хора, защото нѣмахъ избиратели, но защото ми е откраднатъ отъ органитѣ на правителството.

Сега да дойда до контестацията. Прѣди всичко, г. г. народни прѣдставители, трѣбва да се елиминира втората контестация или така нареченото заявление на г. Чипева, и то по слѣдующитѣ съображения. Това има значение. Защо? Защото чл. 33 отъ правилника за вътрѣшния редъ на Народното събрание, който, както казахъ, не е отмѣненъ въ нищо, освѣнъ въ състава на парламентарната анкета, замѣстена отъ слѣдователя и прокурора, въ алинея втора казва: (Чете) „Анкетнитѣ комисиии сѣ длѣжни да се ограничаватъ въ провѣрляване само на въпроситѣ, възбуждени въ избирателнитѣ протоколи и въ подаденитѣ въ срокъ контестации“; значи, ако вие считате, че тази контестация на г. Чипева, второто заявление, не е дадено въ срокъ или пъкъ има пѣкой другъ недостатѣкъ, при хипотезата, че ще анкетираме моя изборъ, не можете да приложите това, като прѣдметъ на изслѣждане, като работа, съ която ще се занимають сѣдебниятъ слѣдователъ и прокурорътъ. Защо не можете? Чл. 124 отъ избирателния

законъ, който ви прочетохъ по-напрѣдъ, казва, че може да се оспорва правилността на единъ изборъ отъ всѣки „избирателъ отъ околията“ — по-ясенъ терминъ отъ тоя, „избирателъ отъ околията“, не може да има — не отъ всѣка околия, а отъ онази околия, въ която се произвежда изборътъ. И казва по-нататъкъ: (Чете) „И въ една и въ другия случай, подалитъ заявление, противъ правилността на избора, както и избранитъ кандидати се считатъ за страни въ спора . . .“ Значи, считатъ се за страна онѣзи, които сж подали заявление по чл. 124 алинея първа, а иматъ право да даватъ заявление избиратели отъ околията, дѣто се произвежда изборътъ. Г. докладчикътъ има добрината да ви каже, че г. Чипевъ не е избирателъ отъ втората Пловдивска селска избирателна околия, по простата причина, че е пловдивски жителъ, и слѣдователно, той нѣма право да подписва, той нѣма право да бѣде страна въ анкетата, която щѣме да стане отъ комисията и която сега ще стане, ако се приеме, разбира се, отъ съдебния слѣдователъ и прокурора. Чл. 124 отъ избирателния законъ, на края, казва, че „И въ една и въ другия случай подалитъ заявление противъ правилността на избора, както и избранитъ кандидати“, а не „пропадналитъ кандидати“, „се считатъ за страни въ спора“. А сега, г. г. народни прѣдставители, какво е „кандидатъ“?

М. Златановъ: Анкета става на избраника.

А. Христовъ: Всички кандидати ще бждатъ страна въ анкетата.

Д-ръ П. Табурновъ: Ами че какъ така?

А. Христовъ: Всички, разбира се.

Д-ръ П. Табурновъ: Какъ така всички? Какво разбирате Вие подъ думата „кандидатъ“?

А. Христовъ: Всички кандидатираны за народни прѣдставители.

Д-ръ П. Табурновъ: „Избранитъ кандидати“ — на какъвъ езикъ искате да ви кажа? — сж тѣзи, които сж избрани; това е *participe passé* на глагола „избирамъ“.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, г-да, оставете оратора да говори. Моля, г. Табурновъ, оставете този въпросъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Трѣбва да се обясни, за да не става споръ отъ слѣдователя, ако постановите анкета, че азъ имамъ насрѣща си единъ Чипевъ, да се боря съ него, а „избранитъ кандидати“ на всѣкакъвъ езикъ значи онѣзи, които сж избрани.

Г. Копринаровъ: Вие кандидатъ ли сте сега? Вие сте депутатъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Не съмъ кандидатъ, азъ съмъ депутатъ сега. Свършено.

А. Краевъ: Подъ „избранитъ кандидати“ се разбиратъ тѣзи, които сж провъзгласени за такива: единъ, двама — споредъ числото на депутатитѣ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, г-да!

Д-ръ П. Табурновъ: Разбрахте какво значи „избранитъ кандидати“.

Ще ви разправя сега това, което сигурно не знаете: какво значи „кандидатъ“ и кога може единъ човекъ да се нарече „кандидатъ“.

А. Христовъ: Който е страна.

М. Златановъ: Г. Табурновъ като казва „избранитъ кандидати“, казалъ би „избранитъ Табурновъ“, и, като поддържа туй име, до момента на анкетата и нейния резултатъ, законътъ нѣма смисълъ да не протестира тия, които сж подписали контестацията. Вие погрѣшно обвинявате другитѣ: Вие разбирате съдебна анкета.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, г. Златановъ, оставете г. Табурнова да говори.

М. Златановъ: Моля, г. прѣдседателю, азъ искамъ да допълня мисълта на г. Табурнова. Той ме слуша. Анкетата, която отъ своя страна Събранието делегира на съдебната властъ, тя е за строго опрѣдѣлени криминални случаи. Недѣйте мисли, че парламентътъ, който може да анкетира своитѣ министри въ врѣме, когато тѣ управляватъ, ще отстапи властта си по конституцията, да не може да прави парламентарна анкета отъ естество, когато трѣбва да се провери само отъ парламента.

Д-ръ Г. Калинковъ: Погрѣшно мислите, г. Златановъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Азъ казахъ това, като отговоръ на теорията на г. Кънева, който въ туй отношение случайно се съгласява съ Васъ. Той сжщо казваше: чухте възражението ми: нѣма защо да го повтарямъ.

Р. Маджаровъ: Продължавайте, г. Табурновъ.

А. Краевъ: Законътъ прѣдвижда двѣ страни: едната е контестаторитѣ — въ туй число могатъ да бждатъ и пропадналитъ кандидати — а другата страна сж избранитъ кандидати — въ случая г. Табурновъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Азъ казвамъ, че пропадналия кандидатъ . . .

А. Краевъ: Избраникътъ нѣма да бѣде контестаторъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Разбира се. Той ще бѣде она обвиняемъ, за когото говори г. Къневъ.

Н. Мирски: Додѣто се произнесе окръжниятъ съдъ, лицето се нарича „избранъ кандидатъ“.

Д-ръ П. Табурновъ: Сега, какво значи „кандидатъ“. Може нѣкои отъ васъ да не знаятъ това.

Министъръ Н. Мушановъ: Моля, г. Табурновъ. Г. г. народни прѣдставители! Недѣйте инцидентно да подлагаме разрѣшението на въпроси, които нѣматъ още значение, защото не зная, да-ли по този начинъ г. Табурновъ ще свърши и да-ли би могълъ да свърши въ двата часа, които правилникътъ му опрѣдѣля.

Д-ръ П. Табурновъ: Нѣма правилникъ сега, г. министре, за два часа говоръ; то е за въпроси, по които говори всѣки депутатъ, а не когато имамъ азъ последната дума.

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ казвамъ това, за да имате врѣме да говорите.

Обаждаатъ се отъ мнозинството: Само два часа ще говори.

Я. Божиловъ: Повече отъ два часа говорятъ министритѣ.

Д-ръ П. Табуриновъ: Азъ не зная какъ така може да се говори за часове при последната дума. Да бѣхте ми казали, тогава, това още отъ самото начало, за да сгъстя рѣчката си. (Глъчка)

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Вие сами знаете, г. Табуриновъ, че съществува правилникътъ. Има ли нужда да Ви напомнямъ това?

Д-ръ П. Табуриновъ: Правилникътъ казва, че се прѣкръпватъ дебатитѣ и слѣдъ туй се дава думата на този, който е избранъ, за да защити избора си. Значи, виждате, че има изключение отъ правилника и, ако има изключение въ едно отношение, трѣбва да има изключение и въ друго, защото азъ не мога да отговоря въ два часа на тия нападки, на тия инсинуации, които ставаха по отношение на мене въ тѣзи два дена.

Сега да дойдемъ на въпроса. Ако пропадналиятъ кандидатъ е избирателъ отъ околията, той ще бѣде страна, ще има право да дава контестація; ако не е такъвъ, тогава не може да дава контестація, защото такава, казахъ, могатъ да даватъ само тѣзи, които сж избиратели отъ околията. Това е едно възражение. „Кандидатъ“ — „candidatus“ значи „бѣлиятъ“. Защо? Защото римлянитѣ, които не сж имали печатани афиши и прокламации, правила сж друго нѣщо: на този, който ще се избира, който сега по тѣхенъ езикъ наричатъ „кандидатъ“, сж турвали отгорѣ му една бѣла чиста дреха candidus, съ нея той е шавалъ измежду избирателитѣ и всѣки го е виждалъ и си е казвалъ: „А, бѣлиятъ е кандидатъ“, т. е. той е този, който иска да се избере, и оттамъ е дошла думата candidatus. Ами той докога ще държи тая бѣла дреха върху себе си? Само дотогазъ, докогато се свърши изборътъ, защото, ако я носи и на другия денъ, ще го турятъ въ лудницата. (Смѣхъ) Значи, само до деня на избора е носилъ тази дреха и дотогава само е билъ кандидатъ. Азъ не съмъ вече тукъ кандидатъ, азъ съмъ избраникъ, макаръ презумптивно, както казва г. Къневъ.

А. Христовъ: Това е безспорно.

Д-ръ П. Табуриновъ: Значи, думата „избранъ кандидатъ“ е едно презумпране на „избранъ народенъ прѣдставителъ отъ околията“. Нѣмаше нужда отъ такава филология, за да се разбере едно толкова просто нѣщо.

Слѣдователно, пропадналиятъ кандидатъ не е нищо подиръ избора; подиръ деня на избора той нѣма право да пише контестація, той нѣма право да бѣде страна, по смисъла на послѣдната алинея на чл. 124 отъ избирателния законъ; слѣдователно, не може и да дава още повече пѣкъ и допълнителна контестація. Не може да дава допълнителна контестація, защото не може да дава и първоначална. И затуй името на г. Чинева трѣбва да се изличи отъ първата контестація, а втората сама по себе си трѣбва да се вземе за несъществуваща. И даже бѣше ми чудно, г. г. народни прѣдставители, защо по избора на г. Сарафова се говори по контестацията, подписана отъ пропадналия кандидатъ г. Кознички. Менѣ се струва, че той не е избирателъ отъ околията, Босилеградската околия и, слѣдователно, не е ималъ право да подпише тази контестація. Той можеше да се отнесе до прокурора, но не като кандидатъ, ами като гражданинъ, който обвинява нѣкого въ едно прѣстѣпление, а не като избирателъ, който обвинява нѣкого въ една нередовност по избора, въ който случай може да се отнесе или до прокурора, или до Народното събрание. Напразно се изгубиха толкова часове и врѣме, за да се говори по една контестація, която щѣше само по форма да се отхвърли, да се остави настрана. Сжщо така и г. Теодоровъ не бѣше

правъ, когато говорѣше за контестацията противъ избора на г. Гешова и когато се чудѣше и търсѣше причината, защо Гурко Серафимовъ не се е възмутилъ и не е взелъ перото да подпише, и защо другитѣ сж били така лѣнливи да не подпишатъ тая контестація — аргументъ силенъ за единъ Гурко Серафимовъ, защото е избирателъ отъ нея околия, но на другитѣ, които не сж избиратели отъ нея околия, не може да се направи този укоръ, защото нѣматъ право да подписватъ такава контестація, по простата причина, че законътъ е ясенъ и че той дава право само на избирателитѣ отъ избирателната околия да подаватъ контестації и заявления за нередовности, а не за прѣстѣпления по избора.

И така, втората контестація-заявление, дадена отъ г. Чинева, въ която се казва, че е въ допълнение на първата, не може да бѣде прѣдметъ на разискване въ Народното събрание нито сега, нито при една евентуална съдебна анкета, или каквато и да е; не може да бѣде прѣдметъ на разискване, на изслѣждане по силата на чл. 33 отъ правилника за вжтрѣшния редъ на Народното събрание.

Сега, г. г. народни прѣдставители, прѣди да дойда до самата контестація, нека ви кажа защо се избрахъ този пътъ отъ тази околия, защото това трѣбва да се разбере горѣ-долу, разбира се, съ работитѣ, които се изтъкватъ въ дѣлото съ туй, което е ноторно, което всѣки единъ отъ васъ знае, за което нѣма нужда да се викатъ свидѣтели да се кълнатъ. Прѣди всичко азъ се избрахъ, г. г. народни прѣдставители, въ тази околия, защото бѣхъ и по-прѣди кандидатъ, макаръ и пропадналъ, както ви каза г. Терзиевъ. Той снощи ви каза искрено: „Г. Табуриновъ спечели най-много гласове слѣдъ насъ; г. Табуриновъ бѣше единъ светецъ за избирателитѣ и насъ ни бѣше страхъ да отидемъ да агитираме въ тѣзи села, защото хората тамъ бѣха фанатизирани подиръ него“. Значи, прѣди три години всички сж били вѣдупешени въ моя полза, азъ съмъ билъ светецъ за тѣхъ. Каква нужда има отъ агитация слѣдъ туй? Белки избирателитѣ тамъ въ продължение на тѣзи три изтекли години сж забравили туй нѣщо — че азъ съмъ католикъ? Какъвъ грѣхъ съмъ направилъ прѣдъ тѣхъ, за да се заличи тая любовъ, която тѣ сж имали къмъ мене? Та, вие виждате, че нѣмаше нужда отъ особени агитации, за да спечеля мои хора, защото тѣ сж били отъ по-рано такива — самъ г. Терзиевъ ви изповѣда туй. И ако азъ съмъ билъ така близъкъ до тѣхъ прѣди три години, то правителството оттогава насамъ спечели ли нѣщо въ очитѣ на тѣзи хора или изгуби нѣщо? И по този въпросъ г. Терзиевъ ви каза нѣщо близко до истината; той ви каза: „Г. Табуриновъ ще експлоатира сигурно, когато ще ви прѣдаде единъ мой разговоръ съ г. Дограмаджиева“. Той е слѣдниятъ: 13 дена прѣди избора г. Дограмаджиевъ вижда г. Терзиева тукъ и му казва: „Какво правишъ тукъ? Защо не отидешъ на избора?“ — „Защото ще го изгубимъ“. — „Защо?“ — „Защото опозиционнитѣ кандидати сж добри: г. г. Людскановъ, Радославовъ, Дойковъ, народнякъ, Табуриновъ — се хора, които ще откраднатъ оння гласове отъ насъ, правителството, които сме имали по-напрѣдъ; тѣ сж хора, които ще намалятъ нашитѣ гласове, а пѣкъ Табуриновъ има повече отъ всички други, слѣдователно, той ще спечели почти сигурно и затуй не искамъ да отида да си губя врѣмето“. Е добръ, това прѣдположение на единъ вашъ съпартизанинъ, който знае добръ околията, защото отъ тамъ е избранъ послѣдния пѣкъ, не доказва ли, че азъ съмъ могълъ да бѣда избранъ безъ тѣзи подкупи и безъ тѣзи насилия, за когото тѣ не съществуваха 13 дена по-рано? А пѣкъ и правителството независимо отъ това отслабна: първомъ, затуй, защото всѣко правителство отслабва на третата година или не е толкова силно, колкото първата година — заедно съ остаря-

ването му намаляват и силите му и, ако едно правителство трае у нас най-много пет години, естествено въ третата година ще бъде по-слабо, отколкото е въ първата или втората, а това отслабване влече и изгубване на хората, даже на тия, които по-рано сж били действителни партизани на правителството; от друга страна, много прѣсни бѣха русенските работи, много бърже стана изборътъ слѣдъ русенската случка — фатална или каквато щете я наречете, но вие знаете какво мислят хората за нея, какво е общественото мнѣние — вие го чухте тукъ до насищане при разискванията по отговора на тронното слово и по интерпелацията по тая русенска афера — та и това нѣщо е повлияло на населението. Нѣмаше нужда да отивамъ азъ да му говоря за това — не съмъ го правилъ — или пъкъ да му раздавамъ фотографически снимки по тая случка, защото това е ноторно, всѣки го знае, то се пише, макаръ, може-би, съ прѣувеличения; другитѣ опозиционни кандидати, които имаха повече агитатори отъ мене — азъ си вършѣхъ работата самичкъ — сж разправяли тѣзи работи; пъкъ и да е имало нѣкой, който да не ги знаеше, той щѣше да ги научи, защото това бѣше въ очитѣ на хората грѣхъ, ако не прѣстѣпление, едно нѣщо, което правѣше, што тѣ да се възмущаватъ отъ единъ правителственъ кандидатъ. Та, слѣдователно, и това влизаше въ пасива на правителството.

Ами, нали пакъ сж щитѣ тия католици бѣха избрали г. д-ръ Танчева по-напрѣдъ? Какво направи той, заедно съ г. Терзиева? Дохожда въ камарата, стоя една сесия и си дава оставката. Защо? — „За хлѣба“ — така го коментиратъ хората. Тѣ си казватъ още: „Ами, че ние толко се борихме, толкозъ направихме, за да пратимъ единъ човѣкъ въ камарата и слѣдъ една година той да си даде оставката.“ И естествено е, че това нѣма да повлияе въ полза на правителството. Ами г. д-ръ Танчевъ да бѣше тукъ — и да не е, ще му пиша — ще му кажа въ очитѣ, че той ви излъга тукъ въ една работа. Когато вие сте рѣшавали кому да се даде кадършишката гора, Вие, г. Мирски, сте говорили тогава за нуждата отъ единъ законъ, съ законъ да се даватъ такива гори, а той ви е казалъ тукъ, че суетчучане сж изгубили дѣлото въ окръжния сѣдъ, когато той е билъ тѣхнѣ повѣренникъ, адвокатъ и знае добръ, че тѣ сж спечелили дѣлото. Това бѣше фамозното дѣло на с. Суетчукъ, за което ви каза г. Александъръ Христовъ. Тѣй што г. д-ръ Танчевъ излъга Събранието. Това го знаатъ не само суетчучане, но го знаатъ и други хора. И това не говори въ полза на г. д-ръ Танчева, слѣдователно, и на опозицията, къмъ която той принадлежи; и това отслаби въ едно отношение гласовѣтъ на правителството. Но и тѣзи двама правителствени депутати направиха ли нѣщо за тази околия? Не сж направили нищо. Нито едно шосе нѣма направено; на 25, 30 км. сж селата, 30 км. е до с. Брѣзово, и не можете да отидете тамъ.

А. Христовъ: Ако е въпросътъ за такива работи, направихме желѣзница. Това не е сериозно.

Д-ръ П. Табурновъ: Вие мислите, че като има желѣзница за с. Геренъ, геренчани ще гласоподаватъ за васъ? Тѣ не дадоха за васъ гласове. За мене само дадоха 30 гласа. Не е направено нищо отъ това, което е належащо за едно село и което бѣха обѣщали тия двама правителствени депутати. Тѣ бѣха обѣщали не желѣзница, а шосе, и нито едно шосе не е направено. А неизпълнението на едно обѣщание въ една околия значи много.

А. Христовъ: Г. Терзиевъ е тукъ и пека каже кждѣ сж обѣщавани шосета.

Д-ръ П. Табурновъ: А бе, шосе има, ама на име само — не сж го поправили. Вие ходихте по него и знаете какво е. Хората бѣха пѣгнусени отъ първитѣ ви закони. Ами и не се забравя така лесно въ една околия, че стражари, че войска арестуваха 12 души прѣди избора и че ги водѣха прѣзъ другитѣ села, за да ги видятъ избирателитѣ — ужъ станахме по-добри, ужъ политическитѣ ни нрави се подобряватъ отъ день на день! Сега, когато не е имало физически насилия — трѣбва да признае това — естествено, че като се сътятъ хората за миналото, ще реагиратъ и ще избератъ този, който не е отъ онова правителство, което е извършило тѣзи беззакония. Защо? Защото сега въ всѣко село имаше секция. Послѣ, не трѣбваше балтаджийци да отиватъ на 2½ км. Прѣдставете си пристратнието на миналото правителство: с. Балтаджийци има близо 3.500 жители, с. Калъчлии сжко и сж на 2½ км. разстояние, а нѣмаха секция; единѣ отиваха въ с. Маноле на 15 км. разстояние, а другитѣ въ с. Муртатлий на 12 км. разстояние.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Така е въ закона.

Д-ръ П. Табурновъ: Да, но то бѣше по-напрѣдъ, а сега избирателитѣ въ тѣзи голѣми села си бѣха въ селото, слѣдователно, нѣмаше нужда да правятъ тѣзи пътешествия, за да дадатъ гласа си за мене. Естествено, и това ще е въ моя полза. Защо съмъ спечелилъ? Ами кой ми бѣше противникътъ? Г. Чипевъ е добъръ човѣкъ, хубавъ човѣкъ, ама живѣе въ Пловдивъ, не е стѣпилъ въ околията; той има въ Брѣзово една сюкурсална аптека, която се води отъ единъ неговъ помощникъ, който е подписалъ контестацията.

К. Мирски: Избирателитѣ въ тази околия сж прѣдполагали, че той ще дойде тукъ и ще направи интерпелация за г. д-ръ Танчева и други.

Д-ръ П. Табурновъ: А-а-а, може. — Сега аптекаръ и адвокатъ стоятъ насрѣща ми. Въ настоящето XIV обикновено Народно събрание, доколкото азъ знаа, сж избрани четирма аптекари за депутати, а пъкъ адвокати — 1.004. Асж казватъ, че парламентаризмътъ е даденъ за адвокатитѣ; почти болшинството отъ народнитѣ прѣдставители сж адвокати. Та въ всѣки случай, като имахъ такъвъ противникъ, който не е познатъ на избирателитѣ и който е аптекаръ, и като дѣйствувахме при еднакви други условия, естествено, избирателитѣ ще прѣдпочетатъ адвоката, защото той, съ своята защита, съ своитѣ съѣти, може да имъ помага повече, отколкото ще имъ помогне единъ аптекаръ съ продаване на рициново масло.

А. Христовъ: Аптекарьтъ само това ли продава?

Д-ръ П. Табурновъ: Хайде, и арсеникъ за „606“. (Смѣхъ) — Та, казвамъ, между единъ човѣкъ, който досега не е боравилъ съ партии, за когото избирателитѣ не сж знаели, че сжествува, на когото фотографията не сж видѣли въ село, и между мене, естествено, ще прѣдпочетатъ мене, когото сж виждали и сж избирали и другъ път. Та личността на моя противникъ, колкото почтена и да е — дотогава, докогато подписа лъжовната контестация, той бѣше добъръ човѣкъ за мене — ама не бѣше умѣстенъ за правителственъ кандидатъ въ Брѣзовска околия и затова пропадна.

Защо още? Защото агитацията бѣше много силна. Вие виждате, че всѣки опозиционенъ кандидатъ е получилъ много гласове.

Я. Поповъ: Защото нѣмаше насилия.

Д-ръ П. Табурновъ: Азъ получихъ 900 и толкова гласа, г. Людскановъ — 700, г. Радославовъ — около 600, земледѣлци — 500 и нѣщо и другиятъ кандидатъ — 500; тѣ сж сѣ числа и, естествено е, намаляватъ числото на гласоветѣ, които сж получени при прѣдпослѣднитѣ избори, когато е имало само двама или трима кандидати, и плюсь при това прибавете, че тогава е имало за избиране двама депутати.

И защо още? Защото най-големиятъ душманинъ ти направя нѣкой път най-големо добро — г. Христовъ ми помогна. Този сжщиятъ г. Христовъ, който толкова вика противъ мене, ми направи едно добро, безъ да иска. Той отиде въ с. Калъчлии — тамъ кметството е правителствено — взема кмета, помощника, писаря и 4 души пѣдари и дохожда, почти вечерно врѣме, въ с. Балтаджии и държа слово въ кръжмата — той обвинява мене, че съмъ говорилъ съ хората въ кръжмитѣ, безъ да държа рѣчь или слово — и между другото, знаете ли какво каза? — „Въ послѣднитѣ избори поповетѣ сж се бъркали въ вашия изборъ и сж ви подшушнали да изберете Табурнова; сажънъ да не слушате поповетѣ, тѣ нѣматъ право да си отварятъ устата. Вие знаете какво сж направили въ Франция съ тѣхъ — изпѣдиха ги, и ние ще изпѣдимъ вашитѣ, и ние ще изпѣдимъ Менини, а пъкъ, ако нѣкой го защищава, тамъ не зная.“

А. Христовъ: Не е вѣрно! Въ такава смисълъ не говорихъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Ама сж вѣрни думитѣ — не смѣте да кажете, че не е имало подобно нѣщо. (Смѣхъ) Има и у Васъ нѣщо, което пакъ Ви кара да признаете. И ако не вѣрвате на мене, вѣрвайте на неговия вѣстникъ. Г. г. народни прѣдставители! Г. Христовъ казваше, че в. „Народна дума“ отъ двѣ години вече не е органъ на демократическата партия, макаръ че пише отгорѣ една дума по-малко.

А. Христовъ: Пише, че е демократически вѣстникъ, какъвто може да издава всѣки.

Д-ръ П. Табурновъ: Значи, трѣбваше да пише „Вѣстникъ на демократическата партия“, а не „Демократически вѣстникъ“.

А. Христовъ: Разбира се.

Д-ръ П. Табурновъ: А че е вѣстникъ на вашата партия и че нѣма двѣ години, откакъ е прѣстаналъ да бѣде такъвъ, . . .

А. Христовъ: Отъ двѣ години е прѣстаналъ да бѣде нашъ.

Д-ръ П. Табурновъ: . . . азъ чета това отъ Вашето писмо въ в. „Камбана“, въ което се казва: (Чете) „Отъ околъ двѣ години в. „Народна дума“ не е органъ на пловдивската демократическа организация, а се издава отъ нѣкой си „демократъ“, осжжданъ.“ Досега бѣше добъръ, сега е осжжданъ, защото пише противъ г. Христова.

А. Христовъ: Това е фактъ.

Д-ръ П. Табурновъ: (Продължава да чете) „Чрѣзъ тѣзи двѣ лица Табурновъ си послужи въ в. „Народна дума“ и прѣзъ мѣсець юлий тази година, за да защити избирането си въ Брѣзовска околия“. По-нататъкъ: „Тия маниери на“ еди-кой си „накараха пловдивската демократическа организация да рѣши на 31 октомврий т. г.“ — г. Христовъ пише писмото си въ в. „Камбана“ на 2 ноемврий — „щото в. „Народна дума“ да се отнеме отъ рѣцѣтъ имъ и да стане пакъ органъ на организацията, подъ ръковод-

ството на особенъ комитетъ“. Отъ двѣ години в. „Народна дума“ не е органъ на партията, . . .

А. Христовъ: Вѣрно.

Д-ръ П. Табурновъ: . . . а пъкъ завчера, на 30 октомврий, писа статия противъ г. Христова и на 31 октомврий рѣшаватъ — какво? — да взематъ, да отнематъ вѣстника отъ рѣцѣтъ на еди-кои редактори и вѣстникътъ пакъ да стане тѣхонъ — органъ на пловдивската демократическа организация. Гледайте доколко този вѣстникъ е билъ органъ на демократическата партия.

А. Христовъ: Намѣрете телеграмата. Самъ Паскалевъ, който бѣше писалъ тая статия, бѣше подписалъ и телеграмата, съ която се оплаквахме, че имаше безчестни срѣдства въ избора.

Д-ръ П. Табурновъ: И той лъжеше.

А. Христовъ: Именно, този сжщиятъ Паскалевъ пише тая статия.

Д-ръ П. Табурновъ: И Вие ще кажете: като всички критики сж лъжци, понеже и той е критикъ, значи, и той е лъжець.

А. Христовъ: Той подписа телеграмата срѣщу избора и слѣдъ това бѣше написалъ тази статия въ полза на Вашия изборъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Значи, отъ това виждате, че в. „Народна дума“ ме е защищавалъ; че азъ съмъ накаралъ Паскалева да напише тая статия, когато до онзи день го не познавахъ, а го видѣхъ само на избора да говори и да вика противъ мене, заедно съ г. Христова.

А. Христовъ: Не е вѣрно! Той е билъ само единъ день въ с. Балтаджии. Други рѣчи не е държалъ; хичъ не е приказвалъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Ами кой Ви казва, че единъ вѣкъ е стоялъ? (Смѣхъ) Асж само тогава — прѣди изборитѣ — Вие се явявате прѣдъ населението.

А. Христовъ: Слѣдъ избора той писа за туй въ вѣстника.

Д-ръ П. Табурновъ: Хелбете.

А. Христовъ: Слѣдъ като подписа телеграмата, че изборътъ е такъвъ и онакъвъ, писа статия въ защита на Вашия изборъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Е тогава, когато Вие ще говорите противъ него, дѣто се сждите, ще имате право да кажете, че той лъже.

А. Христовъ: Азъ казвамъ на Васъ, че подписа телеграмата противъ избора, а слѣдъ 3 дена писа защита за Вашия изборъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Чакайте бе, ще видите каква е защитата, ще видите, да-ли Вие сте казали такива лоши думи за мене, каквито той казва, и да-ли азъ съмъ накаралъ Паскалева да напише тая статия.

Д-ръ И. Дрѣнковъ: Стига толкова лични разправии!

Д-ръ П. Табурновъ: Тая статия е отъ 16 юлий. (Чете) „Замечателна е, отъ друга страна, една втора „реална коалиция“ — като говори за избора — „коа-

лицията на далматинския католик д-ръ Табурновъ, кандидатъ тоже за народенъ прѣдставителъ въ Брѣзовско, и политически приятелъ отъ младо-либералната партия“. Виждате, какъ почва да ме защитава този вѣстникъ. (Смѣхъ въ земледѣлската група) „Докато словеснитѣ коалиции на д-ръ Данева съ „новия бракъ“ бѣха непопулярни за българския народъ, за България — реалната коалиция на д-ръ Табурнова съ Миню Молдовански, по прѣдписаніе на „пѣвеца“ на „строителя на България“ — д-ръ Геннадіевъ, и по прѣдписаніе на балтаджийскитѣ и калѣчлийски доминета, роди незаконороденото дѣте“ — мене — ...

А. Стамболийски: Защита, богата работа!

Д-ръ П. Табурновъ: ... „946 гласа срѣщу 918 за демократическия кандидатъ Нешо Чипевъ. Свюзътъ на д-ръ Табурнова съ най-нѣжното религиозно чувство на католическия обскурантизъмъ“, ... — дума на констестацията, още по-лоша. Ама азъ му платихъ да ме защитава! (Смѣхъ въ земледѣлската група) ... „на католическа реакция — е побѣдата на 11 юлий — побѣда, която се кичи съ прословутия изразъ „политическа побѣда“, „изборна побѣда“ — „побѣда на принципи, на партия, на дѣла!“ — удивителенъ знакъ. „Ако религиознитѣ мистификации сѫ достъпъ, чрѣзъ който единъ кандидатъ за народенъ прѣдставителъ ...“ — разбирате тона: говори още за Испания, за инквизицията, за това, за което г. Милевъ ви говори.

Д-ръ Г. Калининъ: Съкратете, че врѣме не Ви остава.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Още половина часъ Ви остава.

Д-ръ П. Табурновъ: Още не съмъ дошълъ до констестацията. (Смѣхъ) Въ всѣки случай, г. г. народни прѣдставители, за да свърша съ това ...

Д-ръ Г. Калининъ: Оставете вѣстникитѣ!

Д-ръ П. Табурновъ: Слѣдъ като всички импрерии и псувни се хвърлятъ върху мене, слѣдъ като се казва за lex taburnica, и всичко това, което се каза тукъ, въ Събранието, противъ мене, се казва една скромна истина: (Чете) „Наредъ съ причинитѣ за изгубване на избора, изтъкнати досега, не ще скриемъ, за да бѣдемъ безпристрастни и къмъ себе си — отрицателния ефектъ отъ една политическа рѣчь на единъ нашъ политически приятелъ, произнесена съвсѣмъ неумѣстно и безъ политически тактъ, както и обстоятелството, че извѣстни наши политически приятели, като прѣдседателя и членове на околийското ни бюро, се дезинтересираха отъ избора, като не взеха участие въ него“. Ето това е оная истина, за която казватъ, че азъ съмъ накаралъ Паскалева да я напише, слѣдъ онѣзи псувни, които се съдържатъ въ двѣтъ колони на вѣстника.

А. Христовъ: То е, за да се покаже независимъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Значи, нѣмате възможностъ да го накарате да не бѣде независимъ, ами оставате човѣка да каже едно парченце отъ истината.

А. Христовъ: Азъ Ви казахъ, какъвъ е тоя човѣкъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, г. Христовъ, прѣстанете съ прѣдхвсванията си, защото губимъ врѣме.

Д-ръ П. Табурновъ: Имаме вече прецедентъ да смѣтаме врѣмето — щѣ извадимъ закачкитѣ и прѣдхвсванията отъ опрѣдѣленото за говорено врѣме.

Сега да дойдемъ до главното обвинение. Г. г. народни прѣдставители! Вие чухте какви думи се казваха противъ католицизма, какъ ви се каза, че той е най-голѣмото зло за България, какъ католицизмътъ билъ врагъ на цивилизацията, какъ той е понизъкъ отъ православieto и т. н. Ами ние бѣхме цѣли два дена тукъ концилъ ли — съборъ ли, или Народно събрание? Ние тукъ, за прѣимуществото на една религия надъ друга ли ималме да говоримъ и да слушаме толкова рѣчи и думи? Ами това не трѣбваше да се споменава въ Народното събрание: то нѣма нищо общо съ моя изборъ. Може да говорите за религиозенъ натискъ, но не можете да говорите за интолерантностъ или за лошевина на една религия, както направиха г. г. Кжневъ и Христовъ.

Има, г. г. народни прѣдставители, клеветници на религията, въобще има хора, които казватъ, че тя не трѣбва да сѣществува, че самата религия, независимо отъ това, да-ли тя е турска или християнска, е едно зло — има такива хора. Азъ знамъ, напр., единъ момъкъ, който въ 1886 г., тамамъ подиръ сръбско-българската война, държалъ тукъ матура. Задачата била: „За участіето на ученицитѣ въ войната“. Този момъкъ се изразилъ въ темата така: „Докато има серсеми, които да вѣрватъ въ религия и въ Св. Богородица, сѣ войни ще има, сѣ кървопролития ще ставатъ“ и порицавалъ младежъта, момчетата, които отидоха въ войната и въздигнаха България. И учителътъ г. Иванъ Пѣевъ Плачковъ, министерскиятъ пратеникъ г. Емануилъ Ивановъ и директорътъ г. Агура турили на това момче единича. Този сѣщиятъ момъкъ, като станалъ голѣмъ, като се оженилъ и ималъ дѣца, училъ ги да казватъ: „Тате, нѣма Господъ“. Случило се този сѣщиятъ човѣкъ да стане народенъ прѣдставителъ — и станалъ апологистъ на православieto, на вѣрата.

Н. Кжневъ: Кой е той?

Д-ръ П. Табурновъ: Qui s'excuse, s'accuse.

Н. Кжневъ: Подиграли сж се грозно съ г. Табурнова. Никога Пѣевъ Плачковъ и пр. не сж давали такава тема, г. Табурновъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Не знамъ. Азъ само това знамъ. Вие да не бѣхте се обадили, по-добрѣ щѣхте да направите. (Смѣхъ)

Н. Кжневъ: Тѣ сж се подиграли грозно, а Вие грозно сте изложили Вашето достойнство, като сте възприели тая легенда на нѣкой си Плачковъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Не знамъ, но за второто — за учене дѣдата, че нѣма Господъ, азъ гарантирамъ, че е истина.

Н. Кжневъ: Логиката на Плачкова: Не разбирашъ нищо.

Д-ръ П. Табурновъ: Значи, той не Ви бѣше учителъ, а констестаторъ. Значи, има вѣроятностъ, че сѣществувала такава нѣщо. Не знамъ, да-ли има Ваше опровержение. Ще го питамъ. Моятъ грѣхъ е само този, че не съмъ отишълъ да го питамъ.

Н. Кжневъ: Той е съчинилъ тая легенда.

Д-ръ П. Табурновъ: Значи, има свидѣтели.

Н. Кжневъ: Отъ него сте го научили.

Д-ръ П. Табурновъ: Не съмъ отишълъ да го питамъ. Въ всѣки случай, не Вие можехте да бѣдете апологистъ на вѣритѣ, въобще, и на православната, въ частности.

Н. Кжневъ: На националната идея, а не на въ-
ршитъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля,
г. Табурновъ, говорете по избора.

Д-ръ П. Табурновъ: Той говори толкозъ по този
въпросъ; сега и азъ ще говоря.

Но има и нѣкои, които клеветятъ католицизма,
които казватъ, както г. Кжневъ, че той е врагъ на
цивилизацията. И дѣйствително, трѣбва да окайваме
белгийцитѣ, италианцитѣ и французитѣ, задѣто сж
изпаднали въ тиня, въ невѣжество, и задѣто сж по-
цивилизовани отъ насъ; тукъ цивилизацията е по-
ранна, защото сме православни. Ами може ли да се
каже това? Дреперъ казвалъ туй! Допущате ли, че
изтокътъ е билъ цивилизованъ по-рано отъ запада,
затуй, защото е православенъ? Ами това сж работи,
които не трѣбва да се споменаватъ, защото не отго-
варятъ на истината. Но има хора, които клеветятъ и
православието. Ами ние трѣбва ли да търсимъ сега,
кое е право и кое е криво? „Идеята на национал-
ността въ България или българщината е синонимъ,
казва се, съ православието“. Нанстина, и то е било
единъ мощенъ факторъ за възраждането, за осво-
бождението на България, макаръ че имаме Ботева
съ пѣсенъта „О ти боже“ и съ изречението „Свобод-
дата не ще екзархъ, иска Караджата“. Но едното и
другото е послужило за възраждането на България,
за нейното освобождение. Но като е истина това,
като отиваме къмъ католицизма въ България, питамъ
г. Кжнева, какво зло е направилъ този католицизмъ
на България, на отечеството?

Д. Мишевъ: Въ тази минута католицизмътъ
прави зло въ Далмация.

Д-ръ П. Табурновъ: Тамъ е друго.

Д. Мишевъ: Вие знаете Тресецъ Павичъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Да, знаая.

Д. Мишевъ: Четете въ вѣстникитѣ.

Д-ръ П. Табурновъ: Ама азъ сега съмъ тукъ гра-
жданинъ на българското царство; азъ говоря за насъ.
Зная, че католицитѣ сж били направили зло и въ
Испания...

Д. Мишевъ: На тая минута католическитѣ черкви
изхвърлятъ славянското, глаголическото, богослу-
жение.

Д-ръ П. Табурновъ: Ама вие виждате, че глаголи-
чеството е съществувало още прѣди кирилицата и
че въ нашитѣ черкви въ Далмация така се чете.
Г. Мишевъ казва: „у васъ“. Добръ, сега като е така
въпросътъ, тѣзи богамили, за които се казваше
вчера, че били серсеми, та сж промѣнили вѣрата
си, ами тѣ отъ богомилска ересь сж прѣминали къмъ
католичката, както езичникитѣ-българи сж станали
православни при Бориса. То не е серсемлъкъ. Кога
тѣзи хора, католицитѣ, сж направили нѣщо противъ
България, противъ българитѣ, въобще? Ами ще ви
кажа, г. г. народни прѣдставители, че тѣзи хорина,
католицитѣ въ Пловдивско, когато международната
комисия дойде да създаде органически уставъ въ
Румелия и когато въпросътъ се касаеше да се знае,
българска ли е Източна-Румелия, гръцка ли е, или
турска, тѣ, заедно съ арменцитѣ, сж били най-жар-
китѣ поддържатели на това, че сж българи. Ако тѣ
сж проявили нѣщо антибългарско, то би било сжщо
като да вършатъ самоубийство, защото тѣ сж бъл-
гари като васъ. При фамозния махзаръ, който се из-
прати въ време на съединението до султана, за да

дойдатъ войскитѣ му, поне единъ-католикъ подписа
ли го? Нито единъ. Ако изпрацането на махзара
до султана се смѣта като антипатриотично дѣло, тѣ
не сж участвували въ него. Ами и въ Пиротъ, Нишъ,
Гургулята, четвърта пловдивска дружина даде,
ако не повече жертви, то еднакво съ другитѣ дру-
жини. Ами двамата солдати, които паднаха жертва
миналата или по-миналата година на турската гра-
ница, бѣха отъ тамъ. Въ всѣки случай, ако като-
лицитѣ нѣматъ въ своя активъ нѣкакви подвизи,
има ли нѣщо укорно въ тѣхнитѣ дѣйствия? Откогато
се знае за тѣхъ, па и досега, нѣма. Ама архиепи-
скопъ Менини билъ фанатикъ. Ами кждѣ намѣрвате
фанатизмъ у този старикъ? Ами че, ако има една
утопия, съ която той ще умре и която споредъ мене,
за жалостъ, никога не ще може да се достигне, това
е, че той иска съединение на двѣтѣ църкви —
това, казвамъ, за което се молятъ и двата храма: и
православниятъ, и католическиятъ, да бждатъ „единъ
пастиръ и едно стадо“. Ако той е единъ човѣкъ,
който мисли и работи въ това направление, може ли
да се каже, че е фанатикъ, че проповѣдва про-
селитизмъ, че пропагандира католицизмъ? Ами
кажете, само единъ православенъ отъ освобожде-
нието насамъ — защото по-напрѣдъ нѣмало е такъвъ
— който да е станалъ католикъ? Нѣма нито единъ.

Д. Мишевъ: Нѣма.

(Прѣдседателското мѣсто заема прѣдседателътъ
г. д-ръ П. Ораховацъ)

Д-ръ П. Табурновъ: Ами какво е, тогазъ, това зло,
което Менини, което католицизмътъ е принесълъ на
България? Ами правителството му дава 4.000 л. и
словомъ четири хиляди лева въ годината, а той харчи
64.000!

Г. Копринаровъ: Отъ дѣ ги взема?

Д-ръ П. Табурновъ: Даватъ му подаяния, мило-
стиня, отъ тукъ, отъ тамъ.

Г. Копринаровъ: За какво ги харчи?

Д-ръ П. Табурновъ: И ги харчи главно за какво?
Харчи ли ги, за да прави отъ православнитѣ като-
лици? Не, харчи ги за черкви, за семинария, за бол-
ници и сиропиталища. Това сж сѣ работи, които или
държавата, или обществото, или нѣкой другъ бога-
ташъ би трѣбвало да харчи, а той самъ ги харчи.

Я. Поповъ: Отъ дѣ ги взема?

Д-ръ П. Табурновъ: Взема ги отъ мене, отъ тебе
— отъ всѣкого. Ние нѣмаме право да го питаме отъ
дѣ ги взема, но важното е, какво прави съ тѣхъ:
прави ли съ тѣхъ нѣщо вѣдно за България, или
прави нѣщо добро.

Я. Поповъ: Четете интерпелацията на г. д-ръ
Танчева.

К. Мирски: Жалко, че го нѣма тукъ.

Д. Мишевъ: За католичеството прочетете ста-
тията на проф. Теодорова: „За католицитѣ въ Сви-
щовско и за павликениитѣ“.

Д-ръ П. Табурновъ: Ама не сж направили нѣщо
вѣдно за България.

Д. Мишевъ: Въ Свищовско тѣ сж противъ култу-
рата.

К. Мирски: Г. Табурновъ! Минете на друга тема.

Д-ръ П. Табурновъ: Гледайте, колко учители има въ Калъчлии. Тъ всеки ден даватъ заявления за учителъ. И онзи ден помолихъ г. министра да ги удовлетвори, но той казва: „Почакайте още, че нѣма пари“. Значи и тѣ търсятъ просвѣщение. Не сж сжщитѣ попове, както мислите, г. Мишевъ. Политиката на г. Монини е аслж и тази — споредъ едни добра, споредъ други врѣдна — той изпжди всички стари италиански и чужди попове и ги замѣни само съ българи, съ запрѣщение да не отиватъ никждѣ. Това е неговата политика. Значи, чисто национална българска политика. Та, не може да се каже, че католицизмътъ е едно зло за България.

Но, г. Кжневъ и г. Христовъ казватъ, че католицитѣ не се наричали българи, че тѣ на въпроса: какъвъ си? — Отговарятъ: „Азъ не съмъ българинъ, азъ съмъ католикъ“. Това е лъжа, г-да. Той нѣма да каже никога: „Но съмъ българинъ“. Може-би, старитѣ хора, на въпроса: „Какъвъ си“, да отговарятъ: „Католикъ“.

А. Христовъ: Да.

Д-ръ П. Табурновъ: Но никога нѣма да кажатъ: „Азъ не съмъ българинъ“. А сегашнитѣ вече, когато идеята за националността, както навсѣкждѣ, се развива, тѣ казватъ друго; на въпроса: какъвъ си? казватъ: „Български католикъ“. Ами какво е въ Босна и Херцеговина, г. Мишевъ? Не знаете ли, че тамъ католицитѣ се казватъ хървати, а православнитѣ — сърби? Ами че това е едно смѣшение на народностъ съ религия, което още продължава да сжществуватъ; но то не значи още, че се отричатъ отъ своята народностъ. Кара-гяуръ се казва.

Д. Мишевъ: Вѣрно е, че католикътъ у насъ, като го питашъ „Какъвъ си“, отговаря: „Католикъ съмъ“. И арменцитѣ католици се казватъ, че сж католици, а не арменци.

Д-ръ П. Табурновъ: Но новото поколѣние не е така.

Д. Мишевъ: Католичеството е противъ народността.

Д-ръ П. Табурновъ: Фактътъ, че 99% отъ католицитѣ се заклеватъ въ сждилищата отъ православни свещеници, доказва, че нѣма фанатизмъ. Питайте единъ грѣкъ, той ще ви каже, че не иска да се къдне, освѣтъ прѣдъ грѣцки попъ, макаръ че нѣма разлика на filioque. А католицитѣ въ Пловдивския окръгъ се къннатъ и прѣдъ православни попове. Кждѣ е, тогава, фанатизмътъ имъ?

А. Краевъ: Минете на други въпроси.

Д-ръ П. Табурновъ: Ама за него толкова говори, г. Красвъ.

А. Краевъ: Минава врѣмето.

Д-ръ П. Табурновъ: Г. г. народни прѣдставители! И по друга една причина вие не трѣбва да обръщате внимание на това. Съ какво ние се хвалимъ прѣдъ Европа, и съ право? Съ туй, че имаме толерантностъ, не само въ национално, но и въ религиозно отношение.

Д. Мишевъ: Тѣй.

Д-ръ П. Табурновъ: Ние какво казваме на Европа? Казваме, че нашето политическо прѣмущество vis à vis турцитѣ и други се състои въ това, че сме толерантни.

Д. Мишевъ: То е вѣрно.

Д-ръ П. Табурновъ: Ние искаме да унищожимъ капитулациитѣ и казвамо на европейцитѣ, че въ нашитѣ сждилища не правятъ разлика, не само между турчинъ и българинъ, не само между еврейнъ или православенъ, или протестантинъ, но не правятъ никаква разлика между българинъ и французинъ, и заради туй вие трѣбва да унищожите капитулациитѣ. Какво ще кажатъ тѣ, когато чуятъ, че поне единъ отъ васъ е билъ изпжденъ отъ камарата заради туй, защото е билъ католикъ?

А. Христовъ: Не заради това.

Д-ръ П. Табурновъ: Вие казвате, че католицизмътъ е зло и че това зло ще изцѣрите само, ако не ме приемете въ камарата.

А. Христовъ: Думата е за срѣдствата, съ които си служите.

Д-ръ П. Табурновъ: Вѣрвайте ме, г. г. народни прѣдставители, ако католицизмътъ е зло въ България, както казватъ г. Кжневъ и г. Христовъ, то това зло нѣма да го изцѣрите съ това, че ще ме изпждите отъ камарата. А ако е добро, то, тогава, защо ще ме изпждите?

А. Христовъ: Говоримъ за срѣдствата, съ които си служите, а не за католицизма.

Д-ръ П. Табурновъ: Г. Кжневъ го каза изрично.

Н. Мирски: Каквото двама-трима казватъ, то не е важно: нѣколко лѣстовички пролѣтъ не правятъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Добрѣ, ами когато ще се види резултатътъ, тогава ще се види, какво сж говорили и съ какво сж търсили да убѣдятъ народнитѣ прѣдставители, и ще кажатъ: г. г. народнитѣ прѣдставители сж се убѣдили отъ тия рѣчи, тѣ сж били най-силнитѣ аргументи, и заради туй сж го касирали или анкетирали.

Че въ тая камара има толерантностъ, какви по-голъми доказателства искате, г. г. народни прѣдставители, отъ факта, че прѣдседателътъ е черногорецъ. Ами че това е едно доказателство, и вие искате изводнѣжъ да заличите това, което направихте.

Д. Мишевъ: Това говори противъ Васъ; това показва, че ние сме най-толерантниятъ народъ на Балканския полуостровъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Ами азъ казвамъ, че сте; и съ това имено, казахъ, съ право се хвалимъ прѣдъ Европа, но казвамъ, че сега ще прѣстанете да бждете такива, или хората ще мислятъ, че сте прѣстали да бждете такива, ако направите това. Ами, г. Мишевъ, какво направиха г. Кжневъ, г. Христовъ и другитѣ, които сж били отгласъ на тѣхнитѣ рѣчи — какво направиха цѣли два дена? Тѣ ви насѣскаха, насжиха противъ мене. Защо?

А. Христовъ: Не сме „насѣскавали“. Тѣ не сж кучета! Това изражение ли е?

Д-ръ П. Табурновъ: Насжиха ви.

Д. Мишевъ: Г. Табурновъ! Мислете, че ние имаме убѣждение, че ние имаме разумъ и никой не може да ни повлияе. Вие ни оскѣрбявате, като говорите така.

Д-ръ П. Табурновъ: Защо се говори въ Народното събрание, г. Мишевъ? Нѣмате право да казвате това; че единъ писалъ, какво най-хубавата рѣчъ въ българското Народно събрание не е спечелила единъ гласъ въ вѣстницитѣ.

М. Златановъ: Говоришъ на ветеринаренъ езикъ — „насъскаха“.

Д-ръ П. Табурновъ: Е добръ, оттеглямъ думата; наежиха ви.

К. Мирски: Наостриха.

Д-ръ П. Табурновъ: Добръ, наостриха ви цѣли два дена противъ менъ. Съ какво? Съ гъделичкане на религиозното чувство. Тѣ ви накараха да ме касирате или анкетираше като погъделичкаха тази струна. Но защо това, което тѣ правятъ въ Народното събрание, го казватъ добро, а онуй, въ което тѣ ме корятъ, било зло? Ако азъ съмъ казалъ: „Изберете ме, защото съмъ католикъ“, и това е зло, дѣто отъ тукъ вие казвате: „Изпждете го, защото е такъвъ“, или съ други думи.

Г. Копринаровъ: Не е за туй.

Д-ръ П. Табурновъ: Ами, г. г. народни прѣдставители, друго едно съображение: цѣли два дена ви говорятъ въ туй направление; ние сме хора ужъ интеллигентни, ужъ каймакътъ на България, ужъ сме прѣчистени отъ прѣдрасждѣци, ужъ нѣмаме тѣзи груби инстинкти, а при все това, тѣ ви гъделичатъ туй религиозно чувство; значи, у всѣки човѣкъ има нѣщо, което го чопли, когато му се говори за вѣрата, макаръ той да е безъ прѣдрасждѣци; тогава, защо не допускате, че онѣзи калъчлийци, които не сж каймакътъ на България, че и тѣ иматъ една симпатия за този, който е отъ еднаква съ тѣхъ вѣра; когато вие сте такива, или пъкъ г. Христовъ ви мисли и ви говори въ това направление, защо не допускате тогава, че онзи простъ селянинъ ще прѣдпочете мене прѣдъ единъ православенъ, ще ме избере, безъ да има нужда да прибѣгвамъ къмъ насилня; защо да се търси насилне тамъ, дѣто влѣчението е естествено?

Ами, г. г. народни прѣдставители, въ контестацията — защото тамъ трѣбва да се гледа, а не това, което г. Кжневъ ви казва, това, което г. Христовъ прѣувеличава, това, което г. Милевъ измисли — какво е писано? Табурновъ се постави на религиозна почва, той се избра като католикъ, това проповѣдваше на хората. Прѣдставете си, че това е вѣрно. Прѣди всичко, нѣма нужда да се поставямъ на такава почва — да казвамъ, че съмъ такъвъ, когато ме знаятъ, нѣма нужда на всѣкиго да повтарямъ една истина, която той знае отъ по-напрѣжъ. Е какъ трѣбваше да направя, за да бѣда угоденъ на г. Кжнева и г. Христовъ? Трѣбваше да кажа: „Вие мене изберете; вие ще видите полза, затуй, защото нашата партия е такава, защото ще падне това правителство, което е направило това и това. Азъ съмъ ербапъ, затова азъ бѣхъ и другъ пѣтъ депутатъ, азъ съмъ и адвокатъ, всички трѣбва да изберете мене; обаче ще ви кажа и едно лошо нѣщо, ще ви кажа, че имамъ единъ голѣмъ кусуръ, единъ голѣмъ грѣхъ: азъ съмъ отъ вашата вѣра, но вие забравете, че азъ съмъ католикъ, вие ме изберете като че не съмъ такъвъ, защото католицизмътъ е врагъ на цивилизацията и на България; вие забравете този голѣмъ кусуръ и ме изберете, само защото съмъ Табурновъ, или защото съмъ тончевистъ“. Ами, тогава, този човѣкъ, който ще ме слуша, ще каже: „Той не е за Събранието, а за лудницата“. Ами ще отида ли азъ да си залича заради него най-доброто си качество, да се откажа отъ тази си вѣра, за да ме избераатъ? Това е песернозно. Ами г. Дуровъ — окръжниятъ управителъ — въ миналитѣ и сегашни избори, въ сѣбота срѣщу избора — като отишълъ при г. Менини, за да го моли да помогне на правителството, въ изборитѣ отъ 25 май...

Г. Копринаровъ: Имате ли доказателство за това?

Д-ръ П. Табурновъ: Досега и отсега нѣма да чуете лъжа отъ мене.

Отъ мнозинството: А-а-а!

Д-ръ П. Табурновъ: Вие слушахте всички онѣзи клевети, които ви казаха,...

А. Христовъ: Не сж клевети.

Д-ръ П. Табурновъ: ...чакайте и азъ да кажа едно нѣщо, което не можете каза а ргоігі, че е лъжа.

Н. Кжневъ: Менини Ви е лъгалъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Вие сте излъгани въ едно нѣщо, което ще Ви докажа сега.

Г. Копринаровъ: Това има ли въ контестацията?

Д-ръ П. Табурновъ: Г. Молловъ е тукъ, вие казахте вчера за него слѣдующето: че той три дена подиръ избора е миналъ прѣзъ с. Сарж-демирджий и че тамъ е чулъ, че азъ съмъ раздавалъ пари и царвули. Вие сте казали това на г. Моллова. Дементирате ли го?

А. Христовъ: Три дена прѣди избора.

Министъръ Н. Мушановъ: Народното събрание нѣма да слуша само разправии между двама души. Почитайте Народното събрание, защото ние искаме работа да вършимъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Когато го молилъ да дѣйствува за правителството, той му отговорилъ: „Азъ никогашъ и никждѣ не съмъ давалъ никаква заповѣдъ за или противъ, но вие не трѣбва да се чудите, г. окръжни управителю, ако азъ бихъ желалъ да се избере той. Това се пише и въ контестацията — че г. Менини е желаялъ да се избере Табурновъ, настоявалъ да се избере Табурновъ, не че е прѣдписалъ, че заповѣдалъ, че е ходилъ по агитация, защото отъ противното би трѣбвало да се чудите. Табурновъ се избира петъ пѣти въ Анхиало, дѣто нѣма нито единъ католикъ; прѣмѣсти се въ Пловдивъ втасалъ адвокатъ, дѣто съ свѣщъ ги дирятъ; сега, защото той има единъ кусуръ, че е католикъ, съ камѣни ли трѣбва да го биешъ? Ама, г. г. народни прѣдставители, това не е чудно, че въ с. Калъчлии азъ съмъ ималъ двѣ трети отъ гласовѣтъ; чудното е, дѣто не съмъ ималъ всичкитѣ. Въ с. Геренъ 160 гласоподаватели католици има, а получилихъ само 35 гласа; чудото е тамъ. Значи, друго давление трѣбва да е имало, за да нѣмамъ азъ гласовѣтъ, защото безъ никаква попка агитация е твърдъ естествено, че турчинътъ ще гласоподава за турчинъ, евреинътъ — за евреинъ.

Нѣкой отъ мнозинството: Но това е опасно.

Д-ръ П. Табурновъ: Не е опасно заради туй, защото е естествено. Когато азъ, безъ никакъвъ натискъ имамъ за своя полза единъ, който само отъ симпатия отива къмъ мене, вие не можете да го корите за това, както вие нѣмате право да корите православния българинъ въ Турция, ако избере българинъ православенъ като депутатъ въ парламента. И вие ще възстанете много противъ турцитѣ въ парламента, ако касиратъ българина депутатъ, само защото единъ попъ е казалъ да се избере той. Нѣма ли да възстанете противъ такъвъ начинъ на дѣйствиетъ?

Г. Копринаровъ: Нѣма да възстанемъ.

А. Краевъ: Г. Табурновъ! Избирателтъ ще избере свой едновъреецъ, когато ще избира пратеникъ за черковенъ съборъ, а когато ще избира пратеникъ за парламента, той ще избере свой политически съмишленикъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Да, но когато се намира при еднакви условия, той ще прѣдпочете свой едновъреецъ прѣдъ иновѣреца.

Прѣдседателтъ: Г. Табурновъ! Прѣдупрѣждавамъ Ви, че наблюдава времето да свършите.

Д-ръ П. Табурновъ: И така, не е истина въ контестацията това, дѣто се казва, че азъ съмъ билъ избранъ като католикъ, а не като прѣдставителъ на нѣкаква партия.

Въ с. Балтаджи има 320 души, има бюро, прѣдседателтъ е бившъ кметъ, има бюро сѣщо въ с. Стрѣма, въ с. Калъчлии, навсѣкѣдъ има бюро; значи, и това е спомогнало на избирателитѣ. Да не ви е чудно, г. г. народни прѣдставители, че азъ имамъ 340 гласа въ с. Балтаджи. Прѣди петъ години по мое настояване, по моя инициатива, тамъ се направи райфайзенова каса и се спасиха отъ гладъ миналата година, поради сушата. Това не се забравя отъ населението. Раздадохъ се 70.000 л. на онѣя, които имаха нужда отъ пари и които не можаха да ги намѣрятъ отъ никѣдъ, освѣнъ отъ лихваритѣ. На тѣзи хора азъ свършихъ, само нѣколко мѣсеца прѣди изборитѣ, единъ процесъ за мера, безъ която тѣ не можеха — единъ процесъ, който е траялъ 23 години. Това все таки много значи за едно село. Защо да си кривимъ душата, защо да не признаемъ, че такава нѣщо е едно добро, което селянитѣ никога не забравятъ? Най-вече на тѣзи работи се дължи популярността на адвокатитѣ и затуй най-вече адвокати дождаватъ въ парламента. Това е истина; може да е зло, но въ всѣки случай е едно нѣщо, което става обикновено, което не можемъ да обяснимъ съ прѣстѣпления, съ подкупи, съ мораленъ натискъ, и да кажемъ, че ако едно село отива за единъ адвокатъ, който му е спечелилъ една мера, той е спечелилъ въ това село за туй и онуй. Всѣки денъ отивамъ азъ тамъ, или тѣ дожаждатъ у мене въ Пловдивъ. Едно село, което има 3 хиляди души, което има процеси, което има работа, ще има нужда отъ съвѣти.

Какъ може да се обясни, г. г. народни прѣдставители, друго обстоятелство — че въ с. Калъчлии правителството печели 82 гласа. Това число то нѣма въ никое друго село въ цѣлата избирателна околия. „Имало е подкупъ“. Ами не бие ли въ очи, г. г. народни прѣдставители, веднага, че фанатизмъ и подкупъ съ пари сѣ двѣ противорѣчиви нѣща. Ако има фанатизмъ, нѣма нужда отъ подкупъ, и обратно. Ама свидѣтели имало, че съмъ подкупилъ Караалански, прѣдседателъ на тончевисткото бюро въ с. Стрѣма. Има трима братя Караалански; този, за когото ви се споменава въ контестацията на Чипева, се казва Иванъ и, както казахъ, е прѣдседателъ на тончевисткото бюро въ с. Стрѣма. Нему азъ съмъ далъ 20 л. подкупъ! Може ли да се твърди това нѣщо, че азъ съмъ подкупилъ прѣдседателя варава на нашето бюро?

И. Инджовъ: Г. прѣдседателю! Нѣма ли да приложите правилника? Струва ми се, че г. Табурновъ говори повече отъ два часа.

Прѣдседателтъ: Тукъ се държи смѣтка, кога е почналъ и кога трѣбва да свърши. За това стоя тукъ, нѣма нужда да напомняте.

И. Инджовъ: Струва ми се, че на нѣкои господа се даватъ привилегии.

Д-ръ П. Табурновъ: Злоупотрѣбява се съ думатъ „поганци“, която е писана въ една отъ контестациитѣ. Азъ каия всѣкиго отъ васъ да види тази контестация, за да се увѣри въ едно нѣщо, което е самата истина. Ето тази фраза: (Чете) „Веднага изважда портофелчето си и му записва името, за да го каже на вѣрнитѣ си съпартизани, които, когато спечелятъ, ще му дадатъ да разбере, защо не е гласувалъ за Табурнова“ — и слѣдва — „сѣщо и не гласувайте за поганци“. Даже да не видите, че има точка, прѣбърната въ запетая, даже да не видите почерка, че съ друго перо, съ друго мастило е писано, не виждате ли, че не върви гладко, че това прѣдложение нѣма нищо общо съ тия вмѣкнати думи въ празното мѣсто на една линия. Туй е нѣщо прибавено, не мога да кажа, че е прибавено тукъ, но сигурно прѣди да дойде тукъ, слѣдъ като контестацията е излъзла изъ рѣцѣтъ на онѣзи, които сѣ я написали.

Отъ земледѣлската група: Значи, фалшификация.

Д-ръ П. Табурновъ: Не знамъ. Думата „поганци“ не е излъзла отъ моитѣ уста, защото азъ не знамъ даже, че съществува такава дума.

А. Христовъ: Въ първата контестация сѣщо има думата „поганци“.

Д-ръ П. Табурновъ: Ако е имало въ първата, значи, и тукъ е допълнено, за да бѣде еднакво съ първата.

Прѣдседателтъ: Г. Табурновъ! Моля, свършете; ще Ви отнема думата подиръ 5 минути.

Н. Къневъ: Констатирамъ, че г. Табурновъ говори 20 минути повече отъ опрѣдѣленото време.

Отъ земледѣлската група: Не е вѣрно!

Д-ръ П. Табурновъ: Г. г. народни прѣдставители! Говори се и за подданството ми и макаръ другитѣ да не настояваха, но г. Христовъ настояваше и на туй, че трѣбва да ме касирате, защото азъ не съмъ ималъ право да бѣда избираемъ. Законътъ е измѣненъ въ 1904 г. въ сесията на Народното събрание прѣзъ 1903 г. съ чл. 13 отъ закона за българското подданство. Слѣдователно, не можеше човѣкъ, безъ да изковерква самата истина, да ви говори, че азъ не съмъ избираемъ, защото това е очевидно, то нѣма нужда отъ тълкуване на закона, а стига приложението на тоя законъ. Законътъ казва, че 15 години трѣбватъ; признавате ми 19 години и 11 мѣсеца, не можете да кажете, че не съмъ избираемъ. Но въ това ви заблудиха хората, прѣди да дойда азъ да имъ отворя очитѣ, защото никой не знаеше това, защото въ тази брошурка, която е издадена отъ Министерството на вътрѣшнитѣ работи, се вижда, че трѣбватъ 20 години даже за окръженъ съвѣтникъ, когато чл. 13 отъ закона за българското подданство не прави никакво ограничение за единъ натурализиранъ чужденецъ, колкото се отнася за избираемостта за окръженъ съвѣтникъ — той може на втория денъ слѣдъ натурализацията да стане окръженъ съвѣтникъ, а пъкъ въ тази брошурка, която ужъ прѣдставлява закона, се казва противното. Трѣбва да се поправи грѣшката, която сигурно е станала отъ туй, че чиновникътъ, който се е разпореждалъ за напечатването на тая брошурка, не е ималъ въ своята папка закона за българското подданство. Но, г. г. народни прѣдставители, фактътъ, че азъ съмъ шестъ пати тукъ, стига да ви докаже, че Народното събрание имплицитно, virtuellement е признало, че азъ съмъ билъ български подданикъ, избираемъ още отъ по-напрѣдъ.

Но да върша, защото постоянно ми се казва, че ще ми се отнеме думата, и аслж тя ми е почти отнета съ факта, че ми се казва това. Ще свърша съ това, съ което свършихъ и прѣзъ 1901 г. Да ме касирате, нѣма да ми бѣде неприятно, защото азъ съмъ привикналъ на туй; зная какъ се влиза, защото много пѣти влизахъ, зная и какъ се излиза, защото единъ пѣтъ азъ излѣзохъ отъ тукъ. Но ще ми е мѣчно за избирателитѣ, ще ми е мѣчно, че въ 30 години, откакъ съмъ тукъ, откакъ вие виждате, че мисля като васъ, че чувствувамъ като васъ, че говоря като васъ, че се радвамъ, когато вие се радвате, че скърбя, когато вие скърбите, и че ако не бѣда прѣвъ, то нѣма да бѣде послѣденъ да жертвувамъ всичко заради България, менъ ми е мѣчно да се намѣри само единъ отъ васъ да не е разбралъ тази истина — това, което азъ чувствувамъ и което всѣки вижда — чѣ ще ме изпѣждатъ отъ това Събрание този пѣтъ само заради туй, защото азъ не съмъ българинъ по произхождение, или заради туй, защото съмъ католикъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ Н. Мушановъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ ще кажа нѣколко думи по извѣстни формални въпроси. Ще трѣбва да си кажа мнѣнието и по въпроса, който повдигна г. Табурновъ и който като че-ли искаше да сезира народното прѣдставителство у насъ, въ нашата страна има ли толерантност на убѣжденията, на вѣрванията или нѣма, и дали убѣжденията могатъ да станатъ причина, щото ние да касираме единъ човѣкъ, който изповѣдва религия свършено друга отъ нашата.

Менъ ми е жалъ, г. г. народни прѣдставители, че ние още не сме усвоили начинъ правилнъ и законенъ по дебатирането на изборитѣ. Азъ мисля, че, вмѣсто да се цитиратъ чужди практики за самото провѣряване на изборитѣ, най-хубаво щѣха да направятъ всички да прочетатъ въ цитираната вече книга на Пудра и Пиеръ думитѣ на Гревъ, прѣдседателъ на френския парламентъ въ 1878 г., който е казалъ най-напрѣдъ на ораторитѣ въ този парламентъ, какъ трѣбва да се дебатира по провѣрка на изборитѣ въ Народното събрание. (Чете) „Ораторътъ нѣма право да атакува изборъ, който е вече утвърденъ отъ Събранието; когато този изборъ се е провѣрявалъ, той е могълъ да каже съображенията си противъ него. Ще е наистина хубавъ театръ, когато народниятъ прѣдставителъ за защита на своя мандатъ ще атакува утвърдения свой колега, което вече не е на разискване. Моля оратора да спре разискванията за утвърденитѣ избори и да не отравя на своитѣ колеги изрази и обвинения, които заставятъ г. прѣдседателя съ съжаление да прави напомняне.“

Н. Кжневъ: Съвсѣмъ право.

Министъръ Н. Мушановъ: Ако, г. г. народни прѣдставители, ние имаме въ нашия парламентъ практиката, която иматъ старитѣ парламентарни страни, азъ ви увѣрявамъ, че отдавна щѣхме да свършимъ съ този изборъ, да се произнесемъ тѣй или иначе, но щѣхме да дадемъ нѣщо за практиката на нашия парламентъ. И азъ бихъ желалъ поне въ бѣдѣше, защото вече свършваме съ провѣрката, да се знае, че най-хубавото, най-почтеното за оратора и за народното прѣдставителство, което го слуша, ще е да се ограничи всѣки единъ само върху избора, който се разглежда, да си каже съображенията за утвърждението или касирането на този изборъ по даннитѣ, които се съдържатъ въ дѣлото. И тогава, казвамъ, нѣма да има нито тия страсти, нито тия лични озлобления, които се внасятъ тукъ при дебатирането на изборитѣ.

Сега да мина на въпроса, Г. г. народни прѣдставители! Атакува се изборътъ на г. Табурнова, първо, по това, че имало религиозенъ тероръ въ деня на избора, който тероръ билъ въ състояние да може да повлияе на свободната воля на всѣки избирателъ, та, слѣдователно, избирателътъ, който е гласувалъ за г. Табурнова подъ натиска на този тероръ, не могълъ да гласува свободно; изборътъ, слѣдователно, плодъ на такава несвобода, е изборъ недѣйствителенъ. Второ, атакува се изборътъ, защото имало подкупъ. Трето, на което изъ най-много ще наблегна, атакува се изборътъ, защото има неспазване на извѣстни формалности, които избирателниятъ законъ диктува да се съблюдаватъ.

По първия въпросъ, г. г. народни прѣдставители, много правъ бѣше г. Табурновъ, когато говорѣше отъ трибуната, че, ако ние, като държава на Балканския-полуостровъ сме силни, то е, че прѣвишаваме нашитѣ съсѣди въ едно отношение — че можемъ да търпимъ, законитѣ ни диктуватъ да търпимъ, и противни убѣждения, и противни религиозни вѣрвания на всѣки български гражданинъ. Това сж конституционни постановления, които вие, като народно прѣдставителство, като парламентъ, и нашиятъ народъ въ дългата си вече практика отъ 35-годишния си животъ сте могли да докажете.

А. Краевъ: Никой отъ ораторитѣ не възстана въ това отношение.

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ не бихъ желалъ, особено въ врѣмето на демократическото управление, да се оставятъ даже съмнѣния, че народнитѣ прѣдставители могатъ при оцѣнката на единъ изборъ да се водятъ отъ съображението, че избираемиятъ билъ отъ друго вѣрване или отъ другъ племененъ произходъ.

Н. Кжневъ: Никой това не е казалъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Г. Кжневъ го каза.

М. Златановъ: Ако никой не го е казалъ, нѣма нужда да се опровергава.

Министъръ Н. Мушановъ: Моля, г. Златановъ, азъ именно желая да констатирамъ туй, за да опровергая г. Табурнова, че той, като похвали тая цѣнностъ, тѣй да кажа, на българския народъ, не трѣбваше да атакува нѣкои отъ неговитѣ противници въ смисълъ, какво тѣ сж говорили, че въ България католикъ, който е българинъ не е български гражданинъ. Такава мисль въ нашия парламентъ нѣма да се чуе — че оня, който има нѣкакъвъ си другъ племененъ произходъ, но е български гражданинъ, нѣма нито почитъта, нито гаранцитѣ, които законътъ дава. Ние, като граждани на тая страна, сме длѣжни да го почитаме. Но тоя въпросъ нека минемъ. Азъ искахъ само да спомена нѣколко думи, защото моя длѣжностъ най-послѣ, като министъръ, който участвува при тия дебати, е да кажа отъ името на властъта, която прѣдставлявамъ, че ние никога не сме забравили основнитѣ постановления на нашитѣ закони.

Какво по-нататѣкъ има по избора на г. Табурнова въ туй отношение? Г. г. народни прѣдставители! Този въпросъ е много интересенъ да се дебатира, интересенъ е и отъ принципиално гледище. Има ли грѣхъ у г. Табурнова, че, като католикъ, той може да покани своитѣ съграждани избиратели католици да гласуватъ заради него? Не вѣрвамъ никой отъ васъ да каже, че това е грѣхъ или прѣстѣпление.

Н. Кжневъ: Вѣрно.

Министъръ Н. Мушановъ: Никога не бихъ казалъ, както и г. Кжневъ не би казалъ заедно съ мене, че

ние можемъ да кажемъ на почитаемиѣ турци, които сѣ тукъ, че не могатъ да се обръщатъ къмъ тѣхнитѣ едновѣрци да имъ искатъ тѣхната поддръжка. Не само туй, ами политическия животъ и политическиѣ нрави у насъ сѣ отишли още по-напрѣдъ въ това отношение, та ние виждаме често пѣти турчинѣ да гласува за българинѣ кандидатъ, както и българинѣ да гласува за турчинѣ кандидатъ, защото всички въ очитѣ на закона и въ очитѣ на обществото сѣ равноправни граждани въ нашата страна, макаръ да се дѣлятъ по политически убѣждения, и се избиратъ независимо отъ вѣрата си и отъ племенния си произходъ.

Н. Кжневъ: (Ржкоплѣска)

Министъръ Н. Мушановъ: Та ние сме напрѣднали въ туй отношение. Нѣма защо сега да даваме такъвъ отгѣнъкъ на работата въ парламента, като-чю-ли сме се върнали назадъ и сѣ туй да създаваме онѣзи съмнѣния, за които г. Табурновъ ви говори. И азъ смѣтамъ, че чужденциѣ ни почитатъ за туй, което имаме напрѣдничаво въ нашата страна; азъ смѣтамъ, че ние сѣ право можемъ да кажемъ на нашитѣ противници, че сме примѣръ на подражаане, а не отиваме въ она примѣръ на страсти и озлобление, които тѣ всѣкидневно ни прѣдставляватъ. Г. Табурновъ е католикъ. Азъ мисля, че католицитѣ можеха да гласуватъ заради него. Друго нѣщо дори: доминитѣ, католическиѣ свещеници, могатъ като български граждани, доколкото тѣ сѣ носители на своя религиозенъ санъ, както и всички наши свещеници, иматъ право да кажатъ на своитѣ съграждани: „Гласувайте за този или онзи“.

Н. Кжневъ: Безспорно.

Министъръ Н. Мушановъ: Това не е тероръ, защото иначе би значило да отнемемъ ние правото на българския свещеникъ да бѣде избирателъ или да бѣде човѣкъ, който може да има политическо убѣждение, за да може да даде съвѣтъ на своитѣ другари, сѣ които той вече живѣе като политически гражданинъ. И това, г. г. народни прѣдставители, никакъ не е нито грѣхъ, нито прѣстѣпление.

А може да има грѣхъ или прѣстѣпление, и то е слѣдното, за което азъ ще кажа нѣколко думи. Законътъ прѣдвижда, че, за да бѣде изборътъ дѣйствителенъ, трѣбва непрѣмѣнно избирателитѣ свободно да гласоподаватъ. Она постоянно старъ и тѣй тѣнѣкъ споръ по въпроса за свободната воля на човѣка — какъ е свободенъ човѣкъ, да-ли е свободенъ, когато ние привидно го гледаме, че е свободенъ, или той се опрѣдѣля, детерминира подъ постоянния натискъ на условията, въ които той живѣе — е единъ въпросъ, който не ни интересува като политици, защото има хора, които поддържатъ отъ философско гледище, че ние, даже като се чувствуваме най-свободни, не сме освѣтъ хора детерминирани отъ извѣстни условия, или фактори, въ които живѣемъ. Законътъ изисква свободна воля относителна, тѣй-както той я разбира, да бѣде оградена тя отъ онзи натискъ, който законътъ смѣта прѣстѣпенъ, да бѣде оградена тя отъ онзи тероръ, който е мораленъ, но има сила, който въ изрѣстенъ моментъ може да накара човѣка да не бѣде свободенъ. Какъвъ е този религиозенъ тероръ, който може да накара човѣка да не бѣде свободенъ? Той може, г. г. народни прѣдставители, да съществува. Единъ религиозенъ човѣкъ не дири, защо вѣрата му е такава или онакава; той вѣрва. Ако религиознитѣ хора всѣкидневно подлагаха на съмнѣние религията, която тѣ изповѣдватъ, да ви кажа право, не знаа, да-ли много хора биха останали религиозни. А, за щастие на свѣта, има много религиозни хора, и то е, защото тѣ приематъ религиозната догма и се подчиняватъ на нея, безъ да искатъ всѣкидневно да я

критикуватъ. Религиозната съвѣсть на истински религиозния човѣкъ може по-силно да се влияе отъ религиозната санкция, отколкото всѣко едно политическо брѣтвене или политическо заканване, каквито противнициѣ си правятъ помежду си. Азъ нѣма никога да допусна грѣха за себе си, както г. Хаджиевъ вчера направи, да кажа, че всѣкидневно политиканитѣ можели единъ другиму да си говорятъ лъжки или да правятъ обѣщания, които да не изпълняватъ. Да, всѣкидневно го правятъ. Ние казваме, че нѣма тероръ. Защо? Защото, г. Хаджиевъ, азъ съмъ български политически мжжъ, както и Вие сте такъвъ, отиваме въ една срѣда, Вие сѣ Вашето политическо вѣрване, азъ сѣ моето политическо вѣрване, Вие казвате на мене, че азъ лъжа, азъ казвамъ на Васъ, че Вие лъжете, но има народъ, има граждани, които могатъ да съдятъ и знаятъ какво сме ние, доколкото можемъ да бѣдемъ спрѣмо себе си честни или безчестни. Но, когато се работи сѣ силата на единъ религиозенъ фанатизъмъ и тероръ, тамъ работата не е тѣй. Защото страхътъ не е отъ Хаджиева, отъ Мушанова, отъ Х или У, че тѣ нѣма да изпълнятъ своитѣ обѣщания; страхътъ е прѣдъ она, който не участвува въ спора, прѣдъ она, който нѣма утрѣ да се яви при него; страхътъ е отъ оная санкция, която религията дава и която е божествена, неземна. А когато човѣкъ носи въ себе си страхъ отъ тая небесна санкция, която не се вижда, работата е друга. Той на нея не може да измѣни, не може да каже: „Ти си лъжецъ, защото измѣни“, а той винаги въ себе си ще носи тая санкция, че Богъ, на когото той се кланя, който има сила надъ неговата съвѣсть, всѣкидневно може да го накаже, че той може да тегли по силата на своитѣ вѣрвания, ако не изпълни именно дѣйствиетата, които неговиятъ прѣдставителъ, прѣдставителътъ на божеството, на тоя свѣтъ го накара да направи.

Н. Кжневъ: Т. е. Менинъ.

И. Хаджиевъ: Азъ говорихъ за мостоветѣ и шосетата, които сте общавали.

Министъръ Н. Мушановъ: Мостове и шосета азъ съмъ общалъ, примѣрно, въ Дръновската околия, не съмъ направилъ нищо; утрѣ ще отида тамъ, ще ми кажатъ: „Г. министре! Ти излѣзе шарлатанинъ, защото вчера обща, а ни излѣга“, и нѣма да ме избера въ повече. Това е. Българскиятъ народъ е навикналъ на много шарлатани, за да смѣтамъ, че вече не обръща внимание на това нѣщо. Но въпросътъ е другъ.

Азъ поддържамъ и съмъ поддържалъ навредъ, дѣто е имало такива въпроси, че религиозниятъ фанатизъмъ, защото е отъ най-силнитѣ фанатизми, е една голѣма опасностъ, доколкото може да влияе на свободната воля на човѣка и е въ състояние понѣкога наистина да може да парализира волята на избирателя. Азъ ви казахъ по кои съображения. Защото азъ, примѣрно, единъ католикъ — или не па да кажа католикъ, и пакъ бѣше правъ г. Табурновъ, когато ви казваше: „Ами ако българскитѣ свещеници тръгнатъ да правятъ това?“ — ще поддържамъ същото, г. Табурновъ.

Д-ръ П. Табурновъ: Такава агитация имаше ли?

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ бихъ поддържалъ същото — че тамъ по силата на оная вѣра, която единъ човѣкъ има спрѣмо религиозната санкция — не тая, че може да излѣзе, че азъ съмъ лъжецъ, а божествената санкция — това може да повлияе. И наистина, ако азъ видя български православни свещеници да взематъ кръстъ и да заклѣватъ избирателя, за да му внушатъ една нова съвѣсть или воля, едно ново направление на неговата дѣйностъ, по силата само на това, че му диктува божеството, на

което той върва, аз винаги бих казал, че изборът е опорочен, че няма свободна воля.

Д-ръ П. Табурновъ: Няма такова нещо в констатацията.

Министъръ Н. Мушановъ: Моля Ви се. — Има ли такова нещо в случая, който сега дебатирате? Тамъ има само това, че въ изборната борба католически свещеници, както и г. Табурновъ, сж си служили да развият религиозния фанатизъмъ въ срѣдата на католическото население въ България, съ слѣдната пропаганда: „Друговѣрците сж поганци; вие, които бихте гласоподавали за единъ православенъ, за поганецъ, който е противникъ на нашата вѣра, бихте направили грѣхъ“, който за вървющия е по-силна санкция, отколкото прѣстѣпление.

Н. Кжневъ: „И ще ви отлжчимъ“.

Д-ръ П. Табурновъ: Няма такова нещо.

Министъръ Н. Мушановъ: Моля. — Ако дѣйствиелно това е вѣрно, защото г. Табурновъ казва, че е лъжа — но азъ споря по принципиално гледище и нека entre parenthèses кажа, че влиянието на католическото духовенство спрѣмо вървющия е много по-силно, отколкото влиянието на православните свещеници — ако това е вѣрно и ако тия католически свещеници сж водили тая пропаганда, та нѣкакъ да конфискуватъ свободата на съвѣстѣта, която опрѣдѣля единъ избирателъ да върви тукъ или тамъ, подъ натиска на религиозния фанатизъмъ въ абсолютната вѣрност или правота само на тѣхната религия, тѣ сж пледирали именно нетърпимостѣта въ нашата държава, а не ние я пледираме днесъ, и специално, както каза г. Кжневъ, имаме даже наказателна разпоредба въ наказателния законъ, която ги наказва за това. Азъ не зная, да-ли туй е вѣрно.

Д-ръ П. Табурновъ: Това не се твърди.

Министъръ Н. Мушановъ: Твърди се. Казано е, че православните сж „поганци“. — Азъ ви излагамъ фактите, както се разбиратъ и както тѣ биха имали значение за свободата на избора. Ако е тъй, азъ казвамъ, че заслужа провѣрка, заслужа и принципиално по тоя въпросъ народното прѣдставителство единъжъ завинаги да се произнесе.

Второ, г. г. народни прѣдставители, азъ ще заблѣжа на г. Табурнова, че той не обърна внимание, може-би, на най-големитѣ нарушения, които се посочватъ въ констатацията.

Д-ръ П. Табурновъ: Не ми дадохте време.

Министъръ Н. Мушановъ: Вие свършихте, безъ да протестираете, че нѣмате време. — Ние имаме въ констатацията посочени формални нарушения, и азъ искамъ само да ви покажа тия формални нарушения, за да можете вие, г. г. народни прѣдставители, при свободата, която имате, да се произнесете по избора тъй, както разбирате. Тамъ има констатирано отъ страна на бюрото, че г. Табурновъ е агитиралъ въ изборното мѣсто.

А. Краевъ: Даденъ ли е подъ сждъ?

И. Хаджиевъ: Защо не сж му съставили актъ?

Д-ръ П. Табурновъ: Такова нещо няма въ протокола.

Министъръ Н. Мушановъ: Може азъ да грѣша; чакайте да си кажа думата. — Г. г. народни прѣдставители! Бюрото констатира, че двукратно е пра-

вена блѣжка на г. Табурнова да не агитира въ изборното мѣсто, въ изборната стая. Това нещо, съгласно чл. 86 отъ избирателния законъ, не се допуска. Тамъ е казано: (Чете) „На 3 м. разстояние отъ избирателната маса и насрѣща ѝ, въ вертикално положение, е поставена друга една, за кандидатитѣ или застъпниците“. Законътъ опрѣдѣля мѣстото на кандидата, той не може да шари насамъ-нататъкъ въ изборното мѣсто, нито може да отива тамъ, кждѣто трѣбва да се гарантира тайната, именно въ тайната стаячка. Но тая резолюция я има тукъ, г. Табурновъ я знае, и върху нея тукъ се говори много, а той не даде обясненията си.

Д-ръ П. Табурновъ: Сега ще искамъ 15 минути за обяснение и ще Ви отговоря.

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ, г. г. народни прѣдставители, бихъ желалъ досега да се е обърнало внимание на туй бюро и на тоя прѣдседателъ, който е билъ тамъ, да се е почнало разслѣждане по тая работа и да се запитатъ тия господа: „Защо вие не изпълните законните обязанности, които законътъ ви вмѣнява въ дългъ? Немъ вие ще гарантирате свободата на избора, когато допускате кандидата да отиде да агитира 4—5 пкти въ изборното мѣсто, за да може да накара хората да подадатъ гласа си за него, а не за когото тѣ би искали?“ Свободата и законността на избора не е гарантирана, само защото прѣдседателътъ на бюрото констатира, че кандидатътъ е агитиралъ 5—6 пкти. Това има значение, това е формално нарушение, което може да има послѣдци.

Н. Кжневъ: При разлика 28 гласа.

К. Мирски: Прочетете резолюцията!

Министъръ Н. Мушановъ: (Чете) „Да се напомни на г. д-ръ П. Табурнова . . .“

К. Мирски: Тукъ има запетая.

Министъръ Н. Мушановъ: . . . втори пжъ да не агитира въ изборното мѣсто, понеже тази агитация бѣ заблѣжана отъ членоветъ на самото бюро по доносение (устно) отъ застъпника д-ръ П. С. Тончевъ“.

Отъ земледѣлската група и д-ръ П. Табурновъ: Значи, втори пжъ да не агитира.

Н. Кжневъ: Моля, кажете, г. министре, че цѣлото бюро е подписало.

Министъръ Н. Мушановъ: Има другъ въпросъ, г. Табурновъ. Азъ не желая тукъ да се закачае съ тенденция. Азъ бихъ желалъ да зная, какво биха казали тѣзи трима хора, които сж подписали, за тоя случай, да може да се опрѣдѣли, че, макаръ да сж Ви напомнявали, но Вие не сте направили това, което азъ прѣдполагамъ и което всѣки единъ прѣдполага, именно, че Вие сте отивали по такъвъ начинъ при избирателитѣ или сте дѣйствували така, че да можете да имъ повлияете; може-би сте отивали на друга страна, кждѣто не трѣбва да отивате. Тукъ е констатиранъ само фактъ, който е отъ значение, като формално нарушение на избирателния законъ.

Второ формално нарушение, г. г. народни прѣдставители. Въ една отъ секциитѣ — Калъчлийската, ако се не лъжа — най-напрѣдъ г. Табурновъ констатира съ заявление, дадено въ 3 ч., че има 400 души избиратели, които не могатъ да дадатъ гласа си, ако бюрото не ускори процедурата по производството на избора. Гласоподаването се продължава до 6 ч. Да заблѣжа пакъ двѣ грѣшки, които се констатира въ протокола на тѣзи избори. Споредъ закона, врѣ-

мето за избора е опрѣдѣлено отъ 8 ч. сутринята до 5 ч. вечерята; ако има нужда да се продължи врѣмето, казва законътъ въ съответния си членъ, трѣбва непременно да се постанови това отъ бюрото. Констатирано ли е, че има нужда отъ такова продължение? Нѣма. Въ протокола се казва чисто и просто до 6 ч.

Нѣкои отъ прѣдставителитѣ: Нѣкъдѣ до 5½ ч.

Министъръ Н. Мушановъ: Нѣкъдѣ до 5½ ч., безъ да се споменаватъ специалнитѣ положения отъ избирателния законъ, които вмѣняватъ въ дългъ на бюрото да направи това. Тѣ сѣ дребни формалности. Споредъ констататоритѣ, въ 6 ч. сѣ останали 150 души вънъ, които не сѣ гласоподаватели. Това съпада съ оспорването, което г. Табурновъ, като кандидатъ, още прѣдъ бюрото е направилъ при производството на избора. Значи, имаме единъ фактъ много ясенъ, "че 150 души избиратели не сѣ могли да гласоподаватъ. Ние пакъ, г. г. народни прѣдставители, имаме законодателно постановление въ чл. 91 на избирателния законъ, което казва: "Избирателтъ не може да се бави въ прѣградата повече отъ една минута." Какво прави онова бюро, което до 3 ч. вечерята — ако смѣтате до 3 ч., имаме отъ 8 до 12 ч. = 4 ч. и 3 = 7 ч. × 60 = 420 избиратели, които трѣбваше да гласоподаватъ по 1 минута? Защо туй бюро бѣше мудно, питамъ азъ, и то още мудностъ въ присѣдствието на г. Табурнова, на когото вече е било забѣлѣзано да не се бърка въ избора?

В. Георгиевъ: Тамъ не пише въ колко часа му е било забѣлѣзано.

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ не мога да знамъ това.

В. Георгиевъ: Може да е било сутринята.

Министъръ Н. Мушановъ: Но при новия избирателенъ законъ, споредъ който въ всѣка община има секция да останатъ да не гласоподаватъ 150 души избиратели, то е много важно съображение; защото, ако бѣха при голѣми избирателни секции, дѣто не бѣше възможно да гласоподаватъ всички, разбирамъ, но не разбирамъ при новия избирателенъ законъ, дѣто всѣка община е секция, да не могатъ да гласоподаватъ по бавностъ на бюрото и 150 души избиратели да останатъ вънъ, които, ако бѣха проявили избирателната си воля, можеха свършено да измѣнятъ резултата на избора. Това, г. г. народни прѣдставители, като фактъ, като формаленъ въпросъ, за гаранцията на избора, прѣдвидѣна въ избирателния законъ, е отъ значение.

Н. Кжневъ: Умишлена обструкция ще е правена.

Д-ръ П. Табурновъ: На мене е правена.

Н. Кжневъ: Не е важно на кого.

Министъръ Н. Мушановъ: Членовѣтъ на бюрото нека понесатъ отговорността за тѣзи факти. Тѣй да останатъ не може, защото това е изборъ.

Г. г. народни прѣдставители! Менѣ ми се виждатъ сериозни тѣзи възражения, които констататоритѣ правятъ и които азъ отбѣлѣзвамъ, като ги констатирамъ само прѣдъ васъ, съ тълкуването, което имъ давамъ. Сега вие ще ги обсъдите, да-ли сѣ отъ значение или не сѣ. Ако тѣ — всички — сѣ лъжовни.

Н. Кжневъ: Въ протокола сѣ отбѣлѣзани официално.

Д-ръ П. Табурновъ: Официално не може ли да се тѣже?

Министъръ Н. Мушановъ: Ако тѣ сѣ лъжовни, азъ не знамъ какъ може да се касира г. Табурновъ; ако сѣ истински, азъ се чудя, какъ г. Табурновъ може да мисли, че всички вие, които ще вдигнете рѣка да ги провѣрите, сте прѣстѣпници, сте хора заинтересовани, които искате да прѣмахнете г. Табурнова изъ вашата срѣда, само защото е билъ католикъ. Тѣзи работи сѣ много ясни.

Г. Табурновъ! Азъ ще свърша съ слѣдното. Вие искате отъ народното прѣдставителство да утвърди избора по Ваша една логика, която не е законна. „Вие не сте великодушни“ — казахте Вие отъ трибуна на нашето болшинство — „защото не сте утвърдили незаконни избори“. Това не трѣбва да е юриспруденцията на единъ парламентъ, който се защита. Парламентътъ не продава великодушие, за да не касира избори, които сѣ незаконни; напротивъ, той може да изпадне въ другъ грѣхъ и по лични съображения да не спазва закона. Нѣма по-голѣмо великодушие за една камара, отколкото да бѣде тя законна. Ако вие, г. г. народни прѣдставители, смѣтате, че трѣбваше да се покажете великодушни, и Народното събрание да утвърди незаконни избори, азъ бихъ казалъ, че ще направите най-голѣмо прѣстѣпление, защото вие не сте длъжни тукъ да харосвате, а сте длъжни да съблюдавате волята на избирателитѣ, които стоятъ вънъ и които биха вървали въ васъ, че вие може да утвърдите избори, които сѣ законни. Нѣма защо да се иска отъ васъ великодушие въ беззаконието; то не е ваша длъжностъ. Азъ бихъ желалъ отъ васъ не великодушие, а само изпълнение на дълга, както г. Войниковъ каза тукъ. Изпълнете си дълга, както вие го разбирате. Азъ бихъ желалъ, щото вие да сте толкова силни хора, както е било досега, за да може всѣки за себе си да си дадете отчетъ за положението, да имате амбицията, че сте честни хора, безъ да се влияете отъ личнитѣ страсти, които се разиграватъ тукъ, защото тѣ не могатъ да влияятъ върху съвѣстѣта и душата на единъ члѣтъ парламентъ, какъвто сте вие. Ще оцѣните избора. Г. Табурновъ ви казва, че не му е мѣчно, като човѣкъ, че ще напусне парламента само съ една тежестъ, за дѣто го смѣтатъ, че не е българинъ, когато той е живѣялъ 30 години въ България. Азъ разбирамъ това чувство на г. Табурнова, който е живѣялъ толкова години въ нашата страна, който се е борилъ въ политиката на нашата страна, и, каквито грѣшки и да има той отъ политическо гледище, тѣ сѣ съображения, които не може да държите въ врѣме, когато трѣбва да разгледате неговия изборъ. И, наистина, мѣчно е на единъ човѣкъ да го махнатъ отъ тая трибуна — азъ съмъ го чувствувалъ винаги, макаръ че не съмъ го изпитвалъ — но още повече трѣбва да е мѣчно на човѣкъ, който смѣта, че трѣгва отъ тукъ, само по силата на това обстоятелство, че не е било отъ български произходъ. Ваша длъжностъ е да оцѣните работитѣ тѣй, както тѣ заслужаватъ; бѣдете прави и въ тоя случай, както винаги сте били прави.

Д-ръ П. Табурновъ: Искамъ думата само 15 минути, за лични обяснения.

Прѣдседателтъ: Има думата г. Табурновъ, само за 15 минути, за лични обяснения.

Д-ръ П. Табурновъ: Двѣ думи за агитацията, за която се говори въ едно заявление, въ една резолюция на бюрото. Сами казвате и е констатирано, че изборътъ е вървѣлъ бавно. Законътъ казва, че избирателитѣ се пущатъ единъ по единъ. Каза се и за салона. Изборътъ стана на първия етажъ: въ една стая изборното бюро и другъ единъ салонъ; значи, само единъ човѣкъ може да има въ този салонъ. Каква агитация ще направя на този човѣкъ? А пъкъ **фактъ е тагъвъ:** дойде единъ съ данъчна книжка,

вмѣсто съ избирателна карта. Върнаха го. Отидохъ си съ него, защото и азъ тогава излизахъ. Азъ не стояхъ цѣлия денъ въ Калъчлии; азъ бѣхъ само 10 минути, защото постоянно шарѣхъ между Калъчлии и Балтаджи. Само когато бѣхъ тамъ гласоподаването вървѣше редовно. Когато се поотдалечихъ за с. Балтаджи, подиръ половина часъ куриерътъ дохожда и ми казва: „Елате, г. Табурновъ, нарочно се бавятъ.“ Отъ мои хора бѣха заявленията. Както виждате, нарочно се бавѣха, защото се знаеше, че съ мои хора.

Но искамъ да кажа нѣщо и зарадъ агитацията. Казва се въ резолюцията: „Втори пътъ да не се прави агитация.“ Тѣй трѣбва да се чете резолюцията, защото, иначе, трѣбваше да има още едно напомняне. Каква агитация, че е констатирано отъ бюрото, не се казва. Ами чл. 117 пунктъ 12 отъ избирателния законъ какво казва? Казва, че въ протокола, въ дневника трѣбва да се пишатъ всички заявления, които се подаватъ, и рѣшенията, взети по тѣхъ. Какви? Серioзни. Това, което се дава прѣзъ деня и се резолира отъ бюрото, то не е отъ такава важностъ, че да бѣде удостоено да се помѣсти въ протокола по силата на чл. 117 пунктъ 12. А това като не е писано, значи никой не е обърналъ внимание и затова не е вписано; значи, агитацията е била само донесение. Казваше се отъ този, който е направилъ донесението, че азъ съмъ агитиралъ и бюрото го констатира съ една резолюция, и то не всички членове, а двама-трима. Каква агитация мога да направя въ една стая, съ врата 2 м. отворена, прѣзъ юлий мѣсець? Никакво затваряне на врата не е имало. Възможно ли е да права агитация тамъ, дѣто г. Трувчевъ стои, дѣто пловдивскиятъ кметъ г. Кесяковъ стои и дѣто може да се стои всичко 10 минути?

Сега, за бавността. Г. г. народни прѣдставители! Да приемемъ за върно, че имало 100 и толкова души избиратели, които не сж гласоподавали. Тѣзи избиратели, въ слѣдствие на фанатизма, съ който както казвате, сж били надъхвани, сж били мои хора, или да прѣдположимъ, че сж били мои. Противъ бавността никой, нито правителството, нито правителствениятъ кандидатъ не се оплаква; азъ съмъ и другъ единъ отъ опозиционеритѣ, които се оплакваме. Значи, тази бавностъ е била въ наша връда. И тогава тѣзи 100 души, ако сж останали вънъ, какво е прѣдположението, за кого ще гласоподаватъ? За този, въ връда на когото се прави тази бавностъ. Прѣдставете си за минута, че не се е знаало кои сж били. Сега, ако е върно, че отъ 300 души избиратели, 200 сж гласоподавали за мене, по-голѣмо прѣдположение има, че отъ 150 души 100 ще гласоподаватъ за мене. Азъ мисля, че не може да ви смущава този фактъ, който се констатира само отъ констататоритѣ и за който нищо не се казва въ протокола на бюрото, че имало 100 и толкова избиратели, които не гласоподавали. Въ всѣки случай не е била вина на избирателитѣ, нито моя, нито на други кандидати. Очевидно е, че бавността, която е имало, тя е била въ наша връда.

Сега, за послѣдното измѣнение въ закона, че трѣбвало избирателтъ да гласоподава въ една минута. Да, но изборитѣ станаха по измѣненията, станали въ по-напрѣжния избирателенъ законъ. Струва ми се, че споредъ послѣдния членъ отъ измѣненията, новата процедура влиза въ сила отъ 10 августъ. А пъкъ за че една минута е врѣмето, опрѣдѣлено за подаване на бюлетината, това се съдържа въ послѣдното измѣнение, което не бѣше още въ сила, споредъ послѣдния членъ на закона. И послѣ, г. г. народни прѣдставители, каква е санкцията отъ неизпълнението на това прѣдписание — ако единъ избирателъ стои повече отъ една минута? И асжъ имаше случай, дѣто избирателитѣ стоеха повече отъ една минута, защото бюлетинитѣ сж отъ мека книга,

а пъкъ пликоветѣ сж отъ корава, та хората, които не сж навикнали какъ да вмѣкватъ бюлетината въ плика, сж се бавили. Другъ пътъ, ако направя избори, ще направя бюлетинитѣ отъ по-твърда книга, за да може да се мушватъ лесно въ пликоветѣ. Но, както казахъ, нѣма санкция въ закона. Какво ще стане, ако единъ избирателъ не може да си пусне бюлетината въ една минута? Не може да се каже, че прѣдседателтъ на бюрото трѣбва да го хване за ухото и да го изхвърли навънъ. Не може да направи това. Избирателтъ не може да се научи така бързо да избира и да върши всички тѣзи прийоми, особено когато това става за пръвъ пътъ и когато и онѣзи, които сж въ бюрото, и тѣ самитѣ не го знаятъ. Не може да се укори никой за това и нѣма никаква наказателна санкция, повтарямъ, да се каже, какво трѣбва да се прави въ случай, когато избирателтъ се забави повече отъ една минута въ тайната стая. И обяснимо е, дѣто сж подадени толкова заявления противъ бавенето на избирателитѣ, защото, за да се даде бюлетината, да се приеме, естествено, минава врѣме.

Послѣ, имало официални книги, че имало агитация. Ами че има и официални лѣжи! Ами кой знае да-ли тогава членоветѣ на бюрото сж разбрали какво значи агитация, споредъ тѣхъ. Ами това понятие е сложно. Самото говорене съ единъ избирателъ за нѣщо, напр., дайте ми една чаша вода, тоя, който гледа отдалечъ, ще го нарече агитация; ако прѣдседателтъ на бюрото види, че азъ говоря съ единъ избирателъ, ще го нарече агитация, но отъ това до истината има голѣма разлика. Азъ разбирамъ, че това, ако бѣше станало въ едно многолюдно мѣсто, въ единъ салонъ, дѣто могатъ да се стекатъ много избиратели, можеше да има значение. Когато се пише за агитация въ единъ изборъ, трѣбва да се види, да-ли това, което се пише, съотвѣтствува на понятието агитация и да-ли тази агитация е такава, што е могла да причини едно значително намаление на гласоветѣ; иначе, азъ мисля, че то не е сериозно. Азъ оставамъ на васъ да рѣшите, като не бихъ желалъ да се помисли, че като г. Мушановъ спомена г. Войникова, който даде заключение да се касира изборътъ...

Министъръ Н. Мушановъ: Той каза „въ изпълнение на дѣлгъ“.

Д-ръ П. Табурновъ: Да, разбирамъ. Вие виждате какъ може да Ви разбератъ.

А. Краевъ: Г. Войниковъ бѣше алтернативенъ: който е сигуренъ, че изборътъ е неправиленъ, да иска касиране, а който се колѣбае — да иска анкета.

Прѣдседателтъ: Моля, г-да, ще поставя прѣдложенията на гласуване.

По брѣзовския изборъ има три прѣдложения: първото е изборътъ да се анкетира.

А. Стамболийски: Не, да се утвърди — мнѣнието на комисията.

Прѣдседателтъ: Моля, безъ поправки.

Второто прѣдложение е да се утвърди; третото е да се касира. Казвамъ „първото“, защото то не изчерпва въпроса; второто и третото прѣдложения изчерпва въпроса. Заради това ще сложа на гласуване най-напрѣдъ прѣдложението за анкетиране на избора, и моля ония г. г. народни прѣдставители, които сж за анкетиране на избора, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събранието не приема.

Второто прѣдложение. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж за утвърдението на избора, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Прѣдложението пада.

Третото предложение. Моля ония г. г. народни представители, които сж за касиране на избора, да си вдигнат ръката. (Оспорване)

Моля г. г. квесторитѣ да провѣрятъ.

Квесторъ С. Савовъ: (Слѣдъ прѣброяване гласовѣтъ) 58 гласуватъ за касирането на избора.

Прѣседателъ: Моля, провѣрете присѣтствующитѣ г. г. народни прѣдставители.

Квесторъ С. Савовъ: (Слѣдъ провѣрката) 131 съ г. прѣседателя. (Глъчка)

Н. Кжневъ: Да се повтори гласуването.

Прѣседателъ: Моля, седнете си на мѣстото.

В. Милевъ: Азъ изказвамъ...

Прѣседателъ: Моля г. Милева да си седне на мѣстото.

Присѣтствуватъ 131 народни прѣдставители. Гласували сж за касиране 58 души.

Н. Кжневъ: Не, първия пътъ гласуваха меншество за утвърдението на избора.

Прѣседателъ: Моля. Понеже не стана прѣброяване по предложението за анкета, както и по второто предложение, за утвърждение на избора, ще моля Народното събрание да се съгласи да стане прѣброяване и по първитѣ предложения.

Н. Мирски, А. Христовъ и М. Златановъ: (Нѣщо казватъ)

Министъръ Н. Мушановъ: Г. прѣседателю! Дайте ми думата.

Прѣседателъ: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ Н. Мушановъ: Г. г. народни прѣдставители! Явява се единъ случай, който не съ шумъ трѣбва да разрѣшимъ, а трѣбва да рѣшимъ, каква смисълъ трѣбва да дадемъ на работата. Полага се на гласуване най-напрѣдъ предложението за анкетиране на избора, прѣседателъ констатира меншество; полага се второто предложение за утвърждение на избора, констатира се меншество; полага се на гласуване предложението за касирането на избора, прѣброяватъ се гласовѣтъ и се казва меншество. И спрѣмо тритѣ положения, които трѣбваше народнитѣ прѣдставители да взематъ по избора, се констатира меншество. Какъ ще излѣземъ отъ туй положение? Азъ смѣтамъ слѣдното: трѣбва да се види относителното болшинство, най-голѣмото, въ полза на кое предложение е. Констатира се при прѣброяването на гласовѣтъ, че 58 отъ 131 присѣтствующи народни прѣдставители сж меншество — да се забѣлѣжи. Сложете сега, г. прѣседателю, въпроса за анкетиране и прѣбройте гласовѣтъ за анкета.

Обаждатъ се отъ мнозинството: Разбира се.

Прѣседателъ: Събранието е съгласно вторично да се гласува и да се прѣброятъ гласовѣтъ.

Ще сложа пакъ на гласуване по сжщия редъ двѣтъ първи предложения, и моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж за анкетиране на избора, да си вдигнатъ ръката.

Моля г. квестора Стоименъ Савовъ да прѣброи гласовѣтъ.

Квесторъ С. Савовъ: (Слѣдъ прѣброяване на гласовѣтъ) 37 гласа.

Прѣседателъ: Събранието не приема. Второто предложение — за утвърждение на избора. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж за утвърдението на избора, да си вдигнатъ ръката. Моля г. квестора да прѣброи гласовѣтъ.

Квесторъ С. Савовъ: (Слѣдъ прѣброяване на гласовѣтъ) 23 гласа, съ г. Табунова 24.

Прѣседателъ: Събранието рѣшава касирането на избора. (Ръкоплѣскане отъ мнозинството)
Давамъ 15 минути почивка.

(Слѣдъ отидихъ)

Прѣседателъ: (Звъни) Засѣданието продължава.

А. Краевъ: Моля, прѣди да пристѣпимъ къмъ повнатѣшния дневенъ редъ, г. прѣседателю, благоволете да ми дадете думата по гласуването, което стана.

А. Христовъ: То е свършено — не можемъ да се повърнемъ.

Н. Мирски: Станала е сжществена грѣшка, която трѣбва да се поправи.

Прѣседателъ: Моля, г-да...

А. Краевъ: Има ли грѣшка или не, ще трѣбва да се обясни.

Н. Мирски: Ако за католикъ гласуваме, тукъ папѣ нѣма.

Прѣседателъ: Тоя въпросъ е рѣшенъ.

А. Краевъ: Азъ моля г. прѣседателя да ми даде думата да си кажа мнѣнието.

Прѣседателъ: Както виждате, даже самиятъ съставъ на Събранието не е сжщиятъ, и не мога да позволя сега изново да се дебатира по този въпросъ. Пристѣпваме къмъ дневния редъ. Моля г. докладчика по свищовския изборъ...

А. Краевъ: Г. прѣседателю! Азъ настоявамъ на това.

Н. Мирски: Тогава азъ си запазвамъ правото въ вторникъ да повдигна тоя въпросъ; тогава да ми дадете думата, ако мислите, че сега не може, и ако Събранието рѣши.

Прѣседателъ: Моля г. докладчика по свищовския изборъ да докладва избора.

Обаждатъ се: Нѣма го.

Прѣседателъ: Пристѣпваме къмъ слѣдующата точка отъ дневния редъ — докладъ на прошетарната комисия.

Д. Мишевъ: Азъ искамъ думата. Тамъ стана едно предложение — нека се сезира Събранието съ него.

Н. Мирски: Грѣшката е сжществена.

А. Краевъ: Може ние да имаме погрѣшка, но Народното събрание ще се произнесе и ще вземе рѣшение.

А. Христовъ: Не може. Рѣшено е вече.

Н. Мирски: Вие не рѣшавате тукъ, а Събранието.

А. Краевъ: Ние имаме право да възбудимъ въпросъ, г. прѣседателю.

Прѣседателъ: Съставътъ на Събранието е другъ.

Н. Мирски: Азъ моля да се попита Събранието, дали да ми се даде думата сега, или въ вторникъ, защото казахте, че сега има другъ съставъ.

Прѣседателъ: Моля, г. Мирски, разбрахъ Вашето прѣдложение.

Има думата г. министър-прѣседателъ.

Министър-прѣседателъ А. Малиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ мисля, че ще излѣземъ отъ това положение, въ което се намираме, много добръ, ако уважаемото народно прѣдставителство възприеме слѣдния мой възгледъ. Отъ моитѣ колеги менъ е доложено слѣдното: че въ Събранието е имало 131 народни прѣдставители, гласували сж 24 души за утвърждение на избора, 37 за анкета и 58 за касиране. Даннитѣ имаме; тѣ сж установени, проверени — въ тѣхъ никой не се съмнѣва. Слѣдователно, при тѣзи данни въпросътъ се касае, дали г. Табурновъ е утвърденъ или касиранъ. Съ тоя въпросъ, дали той, г. Табурновъ, при констатиранитѣ данни, е касиранъ или утвърденъ, ще се занимаемъ 5 или 10 минути въ едно отъ слѣднитѣ засѣдания. Азъ моля да приемете моето прѣдложение и слѣдъ това да минемъ на дневенъ редъ.

Н. Мирски: Съгласни.

Прѣседателъ: Моля г. докладчика на проше-тарната комисия да докладва.

Докладчикъ С. Бърневъ: Постъпила е една молба отъ Мица Дилчевъ, жителъ отъ Орханне, подъ входящъ № 3.384/1907 г., въ която излага, че прѣзъ 1901 г. е билъ поръчителъ за 750 л. съ имота си на нѣкой си Христо Калчевъ, отъ гр. Орханне, и понеже Христо Калчевъ е злоупотрѣбилъ една сума отъ 8.000 л., то той, просителъ, е билъ осъденъ да плати сумата 750 л., заедно съ 10% лихви отъ 1902 г., и моли Народното събрание, понеже билъ бѣденъ, да му се опрости тая сума, 750 л., заедно съ лихвитѣ 10% отъ 1902 г. Приложилъ е едно удостоверение подъ № 4.379 отъ 29 октомврий 1907 г. за сѣмейното си положение, отъ което се вижда, че Мица Дилчевъ, който е на 41 години, има майка на 80 години, синове: Никола на 13 години, Янко на 11 години, Димитъръ на седемъ години и дъщеря Вуна на деветъ години, които слѣдвали въ училището. Прѣдставено е едно удостоверение подъ № 1.995 отъ 31 октомврий 1907 г., издадено отъ Орханниското околнско финансово управление, съ което се удостоверява, че Христо Калчевъ, държавенъ контролоръ въ Орханне, е злоупотрѣбилъ 8.900 л. държавни суми и е избѣгалъ. Отъ друго едно удостоверение, извлѣченно отъ партидната книга на Мица Дилчевъ, се вижда, че той има ниви 19 декара и единъ аръ, ливади осемъ декара и гора десетъ декара — всичко оцѣнено на 1.400 и нѣколко лева.

Освѣнъ това, прѣдставено е свидѣтелство, издадено отъ Земледѣлската банка, че той ѝ дължи 245 л. Прѣдставено е махаленско удостоверение, а така сжщо и друго удостоверение отъ 30 януарий 1908 г., отъ което се вижда, че, освѣнъ тѣзи имоти, посочени по-рано, нѣма други.

Д. Драгиевъ: Какво занятие има?

Докладчикъ С. Бърневъ: Прoшетарната комисия е пратила това прошение въ Министерството на финан-

ситѣ за мнѣние, и финансовиятъ министъръ е изказалъ мнѣние да се опрости на Мица Дилчевъ отъ гр. Орханне, половината отъ сумата 750 л., заедно съ всички лихви и разноски.

А. Краевъ: Защо само половината, а не цѣлата сума? Министерството дава ли резонъ за това?

Докладчикъ С. Бърневъ: Не дава никакъвъ резонъ. Имайте прѣдъ видъ, че той е платилъ само 50 л.

Министър-прѣседателъ А. Малиновъ: Pardon, г. докладчикъ, не чухъ послѣдното.

Докладчикъ С. Бърневъ: Финансовиятъ министъръ съ отношение подъ № 9.092 отъ 30 юлий 1908 г. изказва мнѣние да се опрости половината отъ сумата 750 л., заедно съ лихвитѣ и разноснитѣ, и проше-тарната комисия, съ протоколъ отъ 6 ноемврий 1908 г., е възприела този възгледъ на финансовия министъръ и е рѣшила да се опрости на Мица Дилчевъ половината отъ сумата 750 л., заедно съ всички лихви и разноски.

Това е мнѣнието на комисията.

Прѣседателъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Тукъ има единъ въпросъ, по който азъ желая да добия едно принципиално рѣшение отъ народното прѣдставителство, което рѣшение ще отговаря и на правилника, въ сжщото врѣме и на най-добрата практика, която може да гарантира народното прѣдставителство отъ грѣшки при подобни случаи, особено при случаи, дѣто се касае за отпускане на пари, до опрощаване на данѣци, до даване парични помощи, до подаряване на мѣста и до даване на пенсии. Азъ ви моля да се съгласите на слѣдующето. По е добръ за народното прѣдставителство и за народа, що се отнася до отговорността, ако надлежниятъ министъръ излѣзе и ви сезира съ тѣзи искания, защото тогава ще се знае, кой е собствено отговорниятъ, който е сезиралъ народното прѣдставителство съ такъвъ въпросъ. И най-добръ е, за добрия редъ въ държавата, когато това става отъ респективното министерство. Па и самиятъ нашъ правилникъ въ чл. 64 казва: (Чете) „Ако при разгледването на нѣкое прошение или жалба комисията се удостовери, че просителъ не се е билъ отнесълъ по-напрѣдъ до надлежното учрѣждение, компетентно да се произнесе по работата, проше-нието се връща отъ комисията при надписъ, чрѣзъ канцеларията на Събранието, на просителя. Тая наредба не се отнася до жалби срѣщу непосредствени служебни дѣйствия на министри или до прошения (петиции) за искане изработването или измѣнението на нѣкой законъ“. Азъ разбирамъ този чл. 64 така, че направо отъ проше-тарнитѣ комисии могатъ да се докладватъ, съ тѣхни рѣшения, въпроси, които засѣгатъ непосредствено служебнитѣ дѣйствия на министритѣ: но за всичкитѣ други въпроси, за които всѣко едно лице, всѣки просителъ би могълъ да се обърне къмъ надлежното учрѣждение — казва чл. 64 — ако той не се е обърналъ по-рано тамъ, нѣма защо да се обърща къмъ народното прѣдставителство. Това е смисълътъ на чл. 64. Обаче комисията, може-би по традициитѣ на Събранието, е усвоила една такава практика: писва се на респективния министъръ и се иска неговото съгласие.

А. Башевъ: Рѣшението е взето прѣди правилника.

Министъръ А. Ляпчевъ: Тѣй. Слѣдователно, помъ-това рѣшение е прѣди правилника, то само по себе си пада, и трѣбва да се оттегли.

А. Краевъ: То трѣбва да се оттегли и комисията наново да го обсъди.

Министъръ А. Ляпчевъ: Ето защо, азъ смѣтамъ, че ще бѣде най-добъръ, ако този списъкъ, както и другитѣ, които се отнасятъ до парични въпроси, до пенсии, до опрощаване на данъци, до даване награди и т. н., прѣдадете на надлежния министъръ и прѣдоставите нему да ви внесе тѣзи прѣдложения, защото, иначе, ще попаднете на грѣшки, подобни на оная съ с. Порязъ, и ще се състави мнѣние, което нѣма да прѣпоръча, нѣма да рекомандува нито народното прѣдставителство, нито добрия редъ въ страната.

Азъ отивамъ по-нататъкъ. Зная правилници въ други държави, дѣто изрично, както е въ чл. 64 отъ нашия правилникъ, е казано, че за всичко, което е парично, трѣбва да се внесе отъ надлежния министъръ законопроектъ, за да бѣдатъ хората гарантирани. А има усвоена практика като конституционна наредба, въ английския парламентъ, напр., че всичко, което се отнася до пари, трѣбва да бѣде прѣдложено отъ финансовия министъръ, за да може да се знае, кой е отговоренъ.

Ето защо, имайки прѣдъ видъ, че това рѣшение е взето по силата на стария правилникъ, имайки прѣдъ видъ чл. 64 отъ новия правилникъ, имайки прѣдъ видъ всички ония добри рѣшения, които ще бѣдатъ взети при тая наредба, азъ прѣдлагамъ и моля почитаемото народно прѣдставителство да се съгласи съ мене, съ правилника и съ добрия редъ, щото въ доклада на прошектарната комисия да се изключатъ всички прошения отъ париченъ характеръ — за пенсии, за помощи, за опрощаване на данъци, за подаряване на мѣста, и да се ограничи народното прѣдставителство само съ ония прошения, които сж отъ непариченъ характеръ, ако има такива.

В. Георгиевъ: А онѣзи, които сж минали прѣзъ министерствата?

Министъръ А. Ляпчевъ: Тѣ да се прѣпратятъ въ надлежното министерство, което се задължава да ги разгледа.

В. Георгиевъ: Има заявления, които сж минали прѣзъ министерството и по които министърътъ е далъ мнѣнието си да се намали или опрости данъктъ и пр. Нѣма ли смисълъ да се връщатъ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. Вълчо Георгиевъ! Това нищо нѣма да побърка. Щомъ министерството ги е дало съ тѣзи заявления, съ тѣзи записки, то ще ги внесе и съ свой законопроектъ. Асѣ министертвото всѣка година внася за всички тѣзи данъци свой законопроектъ за опрощаване данъци.

В. Георгиевъ: Ама за данъцитѣ е друго.

Министъръ А. Ляпчевъ: Ама повечето сж такива; има и за пенсии. Има много нѣща тукъ, които, на бърза рѣка погледнати, сж лесни, но, когато дойде да ги внесе финансовият министъръ, може да бѣде по-друго. И понеже азъ за пръвъ пътъ съмъ тукъ въ тая материя, азъ съмъ длъженъ да ви заявя моя възгледъ, че, съгласно правилника, нагърбвамъ се съ отговорността, но въ сѣщото врѣме съ желание — народното прѣдставителство да прѣдостави тази отговорност на надлежнитѣ министри.

Прѣдседателътъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Бърневъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ ще кажа само нѣколко думи за разяснение.

Тия протоколи сж направени още прѣди двѣ години, обаче, всички тѣзи молби сж минали прѣзъ

респективното министерство: Министерството на търговията и земледѣлието, Министерството на финанситѣ, Министерството на народното просвѣщение и т. н., и г. г. министритѣ наврѣме сж дали своето мнѣние. Ако г. министърътъ на финанситѣ е мислилъ да внесе прѣдложение за опрощение данъцитѣ на извѣстни несѣстоятелни данъкоплатци, той трѣбваше да направи това своеврѣменно. Прѣписката е минала прѣзъ негови рѣцѣ, видѣлъ е, че се иска опрощение на данъци, направила се е провѣрка чрѣзъ финансовитѣ власти, респективно въ какво имотно и сѣмейно състояние се намира данъкоплатецътъ, финансовитѣ органи сж дали свѣдѣния на финансовия министъръ, възъ основа на които той изказва мнѣние да се опрости такава и такава частъ отъ дълга или всичко на данъкоплатеца. Ако г. министърътъ на финанситѣ вижда и намира за цѣлесѣобразно да прѣдстави общъ списъкъ, понеже всички тѣзи прѣписки сж минали единъжъ и дваъжъ прѣзъ неговитѣ рѣцѣ, дългъ е било нему да състави списъка и да го внесе въ Събранието, за да се освободимъ единъжъ завинаги отъ тѣзи томовете отъ прошения въ прошектарната комисия.

Но има и другъ въпросъ. Съгласно закона за прѣжитѣ данъци, има редъ, по който се опрощаватъ данъцитѣ. Извѣстно е, че се прави разслѣждане, въ какво състояние се намира данъкоплатецътъ, и по донесенията на надлежнитѣ учрѣждения се прави общъ списъкъ за опрощение тѣзи данъци на несѣстоятелнитѣ данъкоплатци. По има и друго, какъвто е, напр., дадениятъ случай. Данъкоплатецътъ има единъ имотецъ отъ 5—6 декара, или една къщица и, по неразбиране законитѣ, не си е внесълъ данъцитѣ своеврѣменно, и сега за събирането имъ трѣбва да се продаде и послѣдниятъ имотъ. Съгласно гражданското сѣдопроизводство, на такива хора не може да се продаватъ послѣднитѣ 10 декара ниви, или къщата, ако тя струва въ селата 500 л., а въ градоветѣ 1.000 л. Обаче, финансовитѣ власти твърдѣ не се церемонятъ и почватъ да продаватъ имотитѣ на тѣзи хорица, и ако тѣ не се одобиятъ до адвокатска защита, отиде имъ имотътъ на вѣтъра и оставатъ на улицата съ болка на сърцето.

Ето защо въ такъвъ случай азъ мисля, че поне Народното събрание е властно да каже думата си, че му се опрощаватъ тия данъци, независимо даже отъ мнѣнието на финансовия министъръ. Туй е моето мнѣние.

Прѣдседателътъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Желая да заблѣжа на г. докладчика, че въпроситѣ за опрощаване на данъци и отпущане на кредити сж свързани съ политиката на даденъ финансовъ министъръ. Азъ ви казахъ, че за пръвъ пътъ се срѣщамъ съ тѣзи заявления, и азъ не съмъ ги скрѣпилъ съ своя подписъ. Азъ желая да знаете това, защото е въпросъ за внасяне на кредити.

Докладчикъ С. Бърневъ: Само титулярниятъ министъръ трѣбва да си казва мнѣнието.

Министъръ А. Ляпчевъ: Колкото за мнѣнието на г. докладчика, че Народното събрание може да рѣшава да се отпускатъ каквито ще кредити, безспорно то може да рѣшава всичко, но съ едно условие: тия, които стоятъ на тази маса, да-ли могатъ да му приематъ тия кредити, защото почитаемото народно прѣдставителство може да удовлетвори всички искания на тая страна, но почитаемото народно прѣдставителство ще иска, щото надлежниятъ финансовъ министъръ да удовлетвори всички тия вотирани кредити, като намѣри пари; а това не ще може да стане. Ето защо, азъ бѣхъ длъженъ да обърна внимание

и на туй, че всичките тия удостоверения от министерството съ подписъ не на надлежния днес министъръ, не могат да го ангажиратъ. Азъ, напр., имамъ и такива заявления: Народното събрание да си даде мнѣнието по еди-кой си париченъ въпросъ. Азъ ги спрѣхъ, защото тия работи сѣ отъ много по-ранни министри и не се повтарятъ при други министри. Ако искате да слѣдвате реда, щото Финансовото министерство, напр., да скрѣпява съ подписъ, че да се опрости на еди-кой си е добръ, въ такъвъ случай трѣбва да имате моя подписъ, докогато азъ съмъ финансовъ министъръ, или да чакате да се солидаризирамъ съ подписа, който е тамъ. Азъ ви заявявамъ, че не мога да се солидаризирамъ, защото правя едно принципиално предложение за васъ и правя едно частно, което ще се яви само по себе си; а частното ще бѣде таково, че не ще мога да се съглася. Слѣдва да помоля пакъ г. председателя да ви сезира съ принципиалния въпросъ, относително всички парични прошения, въ свръзка съ чл. 64 отъ правилника за вътрѣшния редъ на Народното събрание, че ще трѣбва да отиватъ въ съответствующитѣ компетентни учрѣждения.

Председателъ: Има думата г. Мирски.

К. Мирски: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въпросътъ, който повдига г. министърътъ на финанситѣ, е отъ много голѣма важностъ. Той е разрѣшенъ въ нашия сега дѣйствующъ правилникъ за вътрѣшния редъ, но за жалостъ господата отъ прошетариата комисия не сѣ вникнали още въ изричното предписане на правилника. Г. министърътъ на финанситѣ цитира първата алинея на чл. 64, която е много ясна. Втората пъкъ алинея на сѣщия членъ съдържа отговора на г. докладчика. Отговорътъ е слѣдующиятъ: когато едно длъжностно лице отъ това или онова вѣдомство извърши нѣкое противозаконно дѣйствиe, пострадалиятъ се отнася до неговото началство и най-сетнѣ и до най-висшия му началникъ — надлежниятъ министъръ. Ако министърътъ прѣзρε закона, тогава пострадалиятъ е въ правото си да се обърне до Народното събрание, и то да разрѣши въпроса: законнообразно ли е дѣйствието или не. Тая алинея гласи така: (Чете) „Тая наредба не се отнася до жалби срѣщу непосредствени служебни дѣйствия на министри или до прошения (петиции) за искане изработването или измѣненето на нѣкой законъ“. Само до тия два случая ако се отнася нѣкое прошение, ние можемъ да пристѣпимъ къмъ разгледването му, безъ по-напрѣдъ то да е ходило въ надлежното министерство, по установения редъ въ първата алинея на този членъ.

Въпросътъ за това, какво да става въ бѣдѣще по прошения, съ които се искатъ закони отъ мѣстентъ или личенъ интересъ, каквито въ сѣбота българскиятъ парламентъ си ги прави по традиция, той е разрѣшенъ съ втората алинея на чл. 67 отъ правилника за вътрѣшния редъ, дѣто е казано: (Чете) „Ако предложението има законодателенъ характеръ, по него може да се вземе рѣшение, само по реда, посоченъ въ гл. VI отъ настоящия правилникъ“, сир., като се внесе предложението, съобразно съ чл. 109 на основния ни законъ.

Г. министърътъ на финанситѣ иде, обаче, да иска отъ насъ и друго нѣщо. Всѣко предложение, което ангажира държавното съкровище, да не се внася въ Събранието, освѣнъ чрѣзъ него. Това нѣщо може да стане въ бѣдѣще, когато се измѣни конституцията, а дотогавъ ще може да се внася, обаче, то нѣма да се разгледа или най-малкото нѣма да стане законъ, до когато не се намѣри единъ министъръ, който да поеме отговорността за такъвъ единъ законъ. И така, кои наши рѣшения сѣ отъ законодателенъ характеръ?

И. Хаджиевъ: Вие сте забравили, че сте искали това въ една отъ сесията на Народното събрание.

К. Мирски: Азъ по този въпросъ се занимавамъ постоянно, ако не отъ IV-то, отъ VII-то обикновено Народно събрание и, за голѣмо съжаление, едвамъ въ XIV-то Народно събрание можахъ да видя това въкарано въ правилника ни; затова потърпѣте малко. — Кое рѣшение по прошение е отъ законодателенъ характеръ? Всѣко едно, което трѣбва да се утвърди отъ държавния глава по представление на надлежния министъръ. А у насъ какво правихме по старитѣ ни правилници? Запрѣтваше си двата рѣжава единъ народенъ представителъ и една мера въ XI-то обикновено Народно събрание, или не знай въ кое, отъ 1.000 декара хвърква, безъ да има даже написанъ единъ законопроектъ отъ петъ реда по тая работа. Защо? Защото се намираха министри, които да поематъ отговорността за такива противъ конституцията създадени закони и да ги поднасятъ на държавния глава за утвърждение. Това нѣщо занепрѣтъ не може да става. Най-сетнѣ какво пише въ самата конституция за прошенията? Чл. 106 е изриченъ: (Чете) „Събранието има право да присма всѣкакви прошения и жалби и да ги прѣдава на надлежнитѣ министри“. Тая е наредбата на конституцията, отъ което слѣдва, че по прошения ние можемъ да вземаме не законодателни рѣшения, а резолюции, или това, което се казва motion, а не да правимъ закони по прошения, и то, като внимаваме да не пристѣпимъ и други изрични наредби на конституцията. Нашата конституция, съ наредбата си въ пунктъ 3 на чл. 105, като-че казва: не можете да подарявате държавни имоти, били тѣ движими или недвижими, пари или други работи, защото вие сте пълномощници на народа да се произнасятъ по управлението на неговитѣ имоти, а не и да ги прѣскате. Това азъ изжаждамъ отъ този пунктъ, който казва, само кога можемъ да опрощаваме изостанали даждия и всѣкакви недобри бѣрии — само тогава, прѣдписва изрично конституцията, когато прибирането имъ се вижда невъзможно. Ние се кълнемъ, г. г. народни представители, да пазимъ тия рѣшения, които се съдържатъ въ конституцията, и ние не можемъ да ги прѣнебрѣгваме. Ние можемъ по тѣзи прошения, ако се докладватъ днесъ, по-нататѣкъ да вземемъ рѣшения, обаче, не трѣбва да висятъ така; Събранието намира, че слѣдва да се помогне на просителя, затова да се прати прошениято му на г. министра на финанситѣ.

Г. Данаиловъ: А-а-а! Това не може.

К. Мирски: Моля. Отъ него ще зависи той да внесе ли законопроектъ за уважение това наше рѣшение. Ако не внесе, всѣки отъ насъ е свободенъ, понеже има на рѣката си работата, да внесе той предложение, съгласно алинея втора отъ чл. 67 на правилника. Азъ не искамъ по-нататѣкъ да говори, защото за мене е толкозъ ясна тази работа и защото я считамъ и за васъ толкозъ ясна, щото е излишно да се говори по-нататѣкъ. Но ще подчертая, ние не можемъ по-нататѣкъ да прѣнебрѣгваме изричното предписане на чл. чл. 64 и 67 отъ правилника за вътрѣшния редъ на нашето Събрание, на който мстилото още не е изсѣхнало.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Панчо Стаменовъ.

П. Стаменовъ: Г. г. народни представители! Считамъ за нужно да кажа нѣколко думи по това заявление, понеже е на единъ жителъ отъ нашия гр. Орхание. Той прѣди години бѣше стражаръ; слѣдъ двѣ годишна служба става старши-стражаръ; билъ е чиновникъ, и не знай кой го е убѣдилъ, та е станалъ поржчителъ на Калчева. Така или инакъ, Калчевъ

избѣгва и ограбва 2.000 л. на държавата. Сега него го осъждаха да плати тази сума. Той далъ това заявление, съ което моли да му се опрости тази сума. Комисията рѣши да му се опрости половината, обаче, човѣкътъ умрѣ това лѣто, и азъ бихъ молилъ народното прѣдставителство да се съгласи да му опрости всичкитъ пари, защото е оставилъ 4 дѣца, безъ майка и безъ баща. Има удостовѣрение — не съмъ го взелъ — отъ което се вижда, че е умрѣлъ човѣкътъ. Това искахъ да кажа, че човѣкътъ е умрѣлъ.

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Александъръ Димитровъ.

А. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! Умѣстно е прѣдложението на г. министра на финанситъ: всички заявления до Народното събрание, които прѣко или косвено засѣгатъ държавния бюджетъ, да се разглеждатъ слѣдъ като той пожелае да имъ се даде едно или друго разрѣшение, защото иначе ние сега ще разрѣшаваме заявления, да се опрощаватъ данъци, да се даватъ пенсии, а пѣкъ утрѣ, когато министерътъ внесе бюджета, ще искаме съкращение на този бюджетъ и ще му се сърдимъ защо не приема тия съкращения. За да знае въ какво положение се намиратъ тия работи, нека минаватъ прѣдварително прѣвъ неговитъ рѣшѣ и тогава да се сондира Народното събрание — това отъ една страна; а отъ друга страна — ще се избѣгнатъ много грѣшки. Съ право забѣлѣжи той за случката съ с. Порязъ, а азъ се ползувамъ да спомена друга случка, която по-рано споменахъ, обаче неговиятъ прѣдшественикъ г. Саллабашевъ досега поне не направи нищо за поправяне на оная грѣшка. Въпросътъ се отнася за с. Горна Козница. Георги Христовъ, прѣвъ богаташъ, дава заявление да му се опрости 200 л. глоба за една контрабанда. Г. Кознички, братовиятъ му синъ, явява се като докладчикъ въ Народното събрание и му опрощаватъ сумата, когато човѣкътъ може не 200, а 2.000 л. да плати, защото наистина е контрабанда. Обща се да се поправи тази грѣшка, но не е поправена, и не ми е извѣстно да-ли ще се поправи. Такива грѣшки се случватъ; затуй, за да се не случватъ, нека г. министерътъ на финанситъ събере свѣдѣния по всички тѣзи въпроси и да сондира Народното събрание по тѣхъ.

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Атанасъ Краевъ.

А. Краевъ: Г. г. народни прѣдставители! Въпросътъ, който възбуди г. министерътъ на финанситъ, е отъ принципиаленъ характеръ, заради туй ще позволимъ и на мене свободата, да кажа моето мнѣние върху него.

Цѣлата гл. IX, състояща се съ чл. чл. 61 до 68, въ правилника за вътрѣшния редъ на Народното събрание, не е нищо друго, освѣнъ опрѣдѣляне процедурата за прилагане правилото, което се намира въ чл. 106 отъ конституцията, алинея първа, дѣто е казано: (Чете) „Събранието има право да приема всѣкакви прошения и жалби и да ги прѣдава на надлежнитъ министри.“ За да можемъ да разберемъ добръ, г. г. народни прѣдставители, истинския смисълъ на тази алинея на чл. 106, ние трѣбва да я съчетаемъ съ останалитъ двѣ, дѣто е казано: (Чете) „Нему се прѣдоставя право да назначава изпитателни комисии по управлението.“ По-нататкъ: (Чете) „Министритъ, като ги запита Събранието, длъжни сѣ да даватъ обяснения.“ Е добръ, съчетани тритѣ тѣзи алинеи на чл. 106 отъ конституцията, довеждатъ ни до заключението, че тоя текстъ на конституцията е освѣтяване на принципа, че Народното събрание, законодателното тѣло, има право на контролъ надъ изпълнителната властъ. За жалостъ, отъ редъ години у насъ, въ България, не се е правилно раз-

бирало това конституционно положение. Отъ факта, че въ чл. 106 на конституцията е казано, че Народното събрание има право да приема разни прошения, много наши съграждани сѣ извѣкли право за себе си, да считатъ Народното събрание като мѣсто, отъ дѣто се раздаватъ блага. Отъ тукъ сѣ се искали концесии, отъ тукъ сѣ се искали субсидии безъ лихва въ течение на извѣстенъ срокъ години, отъ тукъ сѣ се искали различни помощи и т. н. Е добръ, но е този смисълътъ на конституцията, не е това работа на Народното събрание; въ архивата на Народното събрание има натрупани съ хиляди прошения, но то не може да смогне да се занимае съ тѣхъ, да вземе нѣкакво рѣшение, по простата причина, че апетититъ сѣ се развили до неимоверна степенъ. Азъ мисля, че единъжъ завинаги, г. г. народни прѣдставители, ще трѣбва да се тури край на тази аномалия. Всички прошения, съ които се иска помощъ, или опрощаване на данѣкъ, или опрощаване на глоба, трѣбва да признаемъ, че не сѣ отъ нашата компетентностъ. Иска се отъ нѣкой помощъ за съграждани на една черква — да се отнесатъ до г. министра на външнитъ работи да прѣдвиди кредитъ въ бюджетопоекта, или пѣкъ, ако се отнесатъ до насъ, когато ще вотираме този бюджетъ, тогава можемъ да се занимаемъ съ този въпросъ. Но, когато се иска опрощаване на поръчителство, длъжимо по съдебно рѣшение, пита се: ще бѣде ли нормаленъ актъ, ако ние съ единъ вотъ анулираме съдебното рѣшение? Това се е практикувало, но не е било правилно. Съдебнитъ рѣшения, въ такъвъ случай, нѣма да иматъ онази сила, онова значение, което ние желаемъ, чрѣзъ законитъ, които създаваме, да притежаватъ. А несъмнено е, че ние първи трѣбва да даваме примѣръ на зачитане законитъ, защото, въ противенъ случай, ние първи хвърляме сѣмето на смущението, на безредието, на анархията. Може да има случаи да се оплаче нѣкой гражданинъ, че въпрѣки резервата, прѣдвидена въ закона за гражданското сѣдопроизводство, въ закона за събиране държавнитъ данъци, какво не могатъ да се отчуждаватъ тѣзи или онѣзи негови имоти, органдитъ на фискалната властъ посѣгатъ и върху тѣхъ. Това е въпросъ, който заслужава нашето внимание, защото ние имаме едно оплакване противъ изпълнителната властъ, че не зачита законитъ. Въ такъвъ случай на подобно оплакване, на подобно прошение, рѣшенето, което прѣдлежи да вземемъ ние, е слѣдующето: да питаме г. министра, вѣрно ли е това оплакване? Въ утвърдителенъ случай, да искаме отъ него да вземе мѣрки за точното прилагане на законитъ. Ако министерътъ каже: „Азъ нѣма да зачитамъ законитъ“, ние ще му кажемъ: „Твоео мѣсто не е тамъ“. Този ще бѣде резултатътъ. Но, ако министерътъ каже: „Моятъ подвѣдомственъ чиновникъ не е съгледалъ, че има такава резерва въ закона и е прѣстѣпилъ длъжността си, като не е зачелъ изричното постановление на закона; азъ го наказахъ дисциплинарно, азъ разпоредихъ надлежното, за да се пази разпоредбата на закона“, ние ще бждемъ доволни и гражданитъ ще бждатъ още по-доволни. Но, г. г. народни прѣдставители, ние по ходатайство на тогозъ или оногозъ или защото молителътъ е нашъ приятелъ или нашъ политически съмишленикъ да опрощаваме, като обезсилваме съдебнитъ рѣшения, като успендираме закони чрѣзъ единъ случаенъ вотъ, това ще бѣде една голѣма грѣшка.

Ето защо, азъ напълно се присъединявамъ къмъ изказаното мнѣние отъ г. финансовия министъръ и моля почитаемото Народно събрание да се съгласи да вземемъ принципиално рѣшение по въпроса, и за тази цѣль азъ правя слѣдното прѣдложение: Народното събрание прѣпоръчва на проше-тарната комисия да проучи всички находящи се въ архивата на Събранието прошения, оплаквания, жалби, тѣжби и т. н. и да ги разсортирова. Ония,

съ които се иска помощ или опрощаване на данъци или опрощаване на глоба, наложена съ съдебна присъда, което може да стане само чрез помилване отъ царя, но не чрезъ вотъ отъ камарата, макаръ и съ съгласието на министра, всички тѣзи прошения прошетарната комисия да ги разпрати по надлежнитъ министерства; а ония прошения, чрезъ които сж отправени до Народното събрание оплаквания за несправедливост, за противозаконни, за произволни, за несправедливи дѣйствия, било на нѣкого отъ министритъ, било на нѣкой органъ на изпълнителната власт, да докладва въ Народното събрание. Тогава именно ние ще упражнимъ правото, което ни принадлежи — контролъ надъ изпълнителната власт. Това ще направимъ.

Нѣкои отъ прѣдставителитъ: Тогава прошетарната комисия е безъ смисълъ.

А. Краевъ: Напротивъ, ти ще има тогава много повече свой *raison d'être*. — Другитъ пъкъ прошения, които съдържаатъ елементъ въ смисълъ на законодателна инициатива, за промѣна на закони или за създаване на нови, тя сама да ги проучи и, слѣдъ като се консултира, слѣдъ като се съвѣща съ надлежнитъ комисии, по което вѣдомство се иска промѣната или създаването на новъ законъ, ако намѣри за нужно, да сезира Народното събрание съ специално прѣдложение, тъй както прѣдвижда чл. 109 на конституцията.

И по този начинъ, г. г. народни прѣдставители, ние ще бждемъ запазени, отъ една страна, отъ възможността да попаднемъ въ грѣшка, както бѣ случаятъ, напр., съ порязкото пасбище, както е имало такива случаи и въ миналитъ народни събрания, а, отъ друга страна, ние ще бждемъ запазени отъ подозрѣнията, че сме за едни майка, за други мащеха — уважаваме молбата за помощ на едни, а не удостоверяваме даже съ нашето внимание молбата на други; ние ще бждемъ освободени отъ неприятността тукъ, публично, отъ трибуната, съ специаленъ вотъ да оставаме безъ послѣдствие прошения, които не заслужаватъ да бждатъ обсъждани и рѣшавани тукъ и, най-накрая, ние ще имаме повече свободно врѣме да се занимаваме съ истинската, най-сериозната, най-важната, най-сществената своя работа — законодателната, да законодателствуваме.

Като се надѣя, че тѣзи мисли ще бждатъ възприети отъ почитаемото народно прѣдставителство, азъ моля г. прѣдседателя да постави на гласуване това мое прѣдложение. Ако желаете, азъ мога да го направя писмено.

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Иванъ Хаджиевъ.

А. Екимовъ: Часътъ 8 минава, г. прѣдседателю.

Прѣдседателъ: Моля Събранието да рѣши да се продължи засѣданието, защото часътъ е 8, и моля ония г. г. народни прѣдставители, които . . .

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Моля, искамъ да кажа една дума.

Прѣдседателъ: Има думата г. министъръ-прѣдседателъ.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Азъ моля народното прѣдставителство да се съгласи да се продължи засѣданието до свършване на този въпросъ.

Прѣдседателъ: Моля, които сж съгласни съ прѣдложението на г. министъръ-прѣдседателя, да

се продължи засѣданието, докато се свърши този въпросъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Приема се.

Има думата г. Иванъ Хаджиевъ.

И. Хаджиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Съгласно чл. 105 алинея трета отъ конституцията: (Чете) „Народното събрание има да опрощава изостанали даждия и всѣкакви недобрани берии, на които прибирането се вижда невъзможно.“ Така сжко въ чл. 64 на нашия правилникъ е казано, че ние можемъ да разгледваме заявления, постъпили до Народното събрание, че Народното събрание може да приема заявления, че Народното събрание може да се съгласява да се опрощаватъ даждия или недобрани берии, които не могатъ да се прибератъ. Мисля, че е този въпросъ безспоренъ. Въпросътъ сега е, какъ трѣбва да става това. За да разрѣшимъ този въпросъ по възможностъ правилно и за да можемъ дѣйствително добросъвѣстно да вдигнемъ ржка, било при опрощаването на данъци, било при удовлетворяването на извѣстна молба отъ нѣкои хора, мисля, че трѣбва да усвоимъ онази практика, или трѣбва да вземемъ едно какво-годѣ рѣшение въ такава смисълъ, въ каквато г. министърътъ на финанситъ иска. Това ще бѣде и справедливо, това ще бѣде и въ духа на закона. Защото, г. г. народни прѣдставители, досегашната практика ни говори, че въ тази камара по заявленията за искане на помощи, по отпушане на пари, по отпушане на пенсии, по опрощаване на данъци сж ставали голѣми злоупотрѣбления; сжко това е ставало и съ меритъ. Единъ прѣсенъ примѣръ имаме. Миналата година ние тукъ сме вземали едно рѣшение и сега, не слѣдъ много врѣме, върваме, че ще се повърнемъ да прѣрѣшаваме или да отрѣшаваме. Това е най-добриятъ фактъ, който доказва, че дѣйствително тукъ могатъ да ставатъ погрѣшки, че Народното събрание може да се въведе въ заблуждение по извѣстни въпроси, особено когато има заинтересовани хора. Като е така, нека имаме една личностъ, нека имаме едно лице, което да носи отговорностъ за тази работа; а то не може да бѣде друго, освѣнъ министърътъ на финанситъ, прѣзъ чийто ржцѣ ще минаватъ тия парични суми, а така сжко и данъцитъ, които ще се опрощаватъ.

Въ подкрѣпление на това можемъ да вземемъ проученитъ отъ насъ заявления: тѣ най-добре горворятъ за себе си, какво може да стане. Азъ искамъ да обърна внимание само на нѣколко точки върху проученитъ заявления и ще се убѣдимъ, вървямъ, добре въ това. Първи пумеръ: Кюстендилското читалище „Братство“ и Ямболското такова „Съгласие“ искатъ 6.000 л. и 3.000 л. Комисията рѣшава да се отпуснатъ 6.000 л. и 3.000 л. Мотиви — има ли нужда, нѣма ли нужда — нѣма. Понеже г. Арабаджиевъ е въ комисията — поне тъй ще мислимъ, лани бѣше това, лани се изучаха тѣзи работи — хайде да направимъ нѣщо за ямболци: може да е казалъ нѣкоя дума при агитацията си, че ще направи нѣщо за читалището; понеже и думата на кюстендилскитъ народни прѣдставители се слуша — хайде и на кюстендилци да отпуснемъ.

Н. Коцевъ: Злословите.

И. Хаджиевъ: Казвамъ, че така може да се мисли; не искамъ да ви обвинявамъ въ туй, но така прозиратъ хората, тѣ могатъ да прѣдилагатъ това.

По-нататкъ, г. г. народни прѣдставители, ще видите още такива просби. Каваклийското църковно настоятелство иска 20.000 л. за направа на църква, отпушатъ му 2.000 л.

Н. Коцевъ: Затова ли Ви е ядъ, защото това се отнася до Вашата околия?

И. Хаджиев: Моля, азъ искамъ да ви кажа, какъ трѣбва да се гледа на работата. Сега, ако питате за Каваклии, да-ли трѣбва да се отпуска помощъ или не, азъ мога да ви кажа моето мнѣние, ако искате да го чувате, но не тукъ, а при другъ случай.

Нѣкой отъ мнозинството: Оставете тия работи, за когато имъ дойде редътъ.

И. Хаджиев: Когато му дойде редътъ, тогава ще го кажа. Тамъ се започна една църква отъ страна на държавата, единъ добъръ и искусенъ майсторъ, архитектъ ли бѣше или инженеръ, изкара я до едно дередже и слѣдъ туй се срони изеднѣжъ, а сега ще я поправятъ и пакъ кой знае колко ще дадатъ. Но, казвамъ, каваклийци искатъ 20.000 л., а отпущатъ имъ се 2.000 л.

По-надолу се искатъ за направата на училище отъ едно село 16.000 л., отпущатъ му се 10.000 л. Какви сж съображенията да се искатъ 20.000 л., а да се отпущатъ 2.000 л.; какви сж съображенията да се искатъ 16.000 л., а да се отпущатъ 10.000 л.? По-надолу ще видите, че пѣкой министъръ ималъ да взема за два мѣсеца заплатата — тази работа е трѣбвало да я разрѣши Народното събрание, за да му повърне заплатата. По-нататкъ другъ бившъ министъръ ималъ да взема за единъ мѣсецъ заплатата, 1.500 л. — и тая работа е трѣбвало да се разрѣши отъ Народното събрание. Азъ мисля, че земанията и даванията, макаръ и съ държавата, минаватъ по реда си. Има законъ въ страната: който има да взема отъ държавата, да се отнесе до респективнитѣ сѣдлица, да поиска, и, ако има право, ще му се даде исканото. Послѣ, има отпуснати нѣкои пенсии, и гледамъ, че тия, на които сж отпуснати, сж сѣ отъ София и май сѣ отъ градове, дѣто има по-влиятелни депутати: отпуска се народна пенсия на еди-кого си; пенсията на други да се увеличи отъ 30 на 74 л.; на другъ да бѣде отпусната пенсия 45 л., на други не знаа колко и пр. Въобще такива сж заявленията, които се слагатъ прѣдъ насъ. Съ това могатъ да ставатъ голѣми злоупотребления.

Моето мнѣние е, че онзи, който ще се нагърби да отпуска суми, онзи, който ще се нагърби да дава пенсии, онзи, който ще се нагърби да опрощава данъци, онзи, който ще се нагърби да даде извѣстна държавна мера на едно село, трѣбва да носи отговорностъ. Може да кажете тукъ, че Народното събрание е властно да прави всичко; народнитѣ събрание у насъ дѣйствително сж властни да правятъ много работи, но много пѣти сж били вкарвани въ заблуждение и сж правили работи, каквито сж тѣзи за соватитѣ, каквито сж тѣзи за даване на друга една държавна мера, която миналата година отпуснахме, какъвто е именно случаятъ съ с. Порязъ. Ето защо, азъ ще моля да се съгласимъ съ мнѣнието на г. министра на финанситѣ да вземемъ едно рѣшение: ако има нужда да се опрощаватъ данъци, нека да ни внесе той законопроектъ тукъ съ мотивитѣ и, ако намѣримъ, че тѣзи мотиви сж за уважение, да ги уважимъ и да опростимъ данъцитѣ; ако е нужно да се отпусне пѣкъдъ нѣкой сума, нека това тоже мине съ законопроектъ.

Г. Мирски е забравилъ, че — миналата година ли бѣше, или по-миналата — той прѣдложи този законопроектъ, що се касае до парични въпроси, като каза, че министърътъ на финанситѣ трѣбва да вземе отговорностъ, той трѣбва да дойде тукъ съ законопроектъ. Азъ съмъ съгласенъ съ това мнѣние и ще моля г. г. народнитѣ прѣдставители да взематъ такъва едно рѣшение по този въпросъ, за да не влиза често пѣти въ заблуждение и да не правимъ грѣшки, за да не ни обвиняватъ сетнѣ, че правимъ нѣкъдъ нѣщо за хатъръ, защото депутатитѣ тамъ били по влиятелни, а другадъ не били влиятелни.

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Димитъръ Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Казватъ, че Народното събрание може да стори всичко. Правилното е, че Народното събрание може да върши всичко, което е въ крага на неговитѣ права и обязанности, което е въ крага на конституцията — туй може да върши Народното събрание, повече не може да върши. Конституцията дава право на Народното събрание да приема прошения отъ българскитѣ граждани. Българскитѣ граждани така сжщо иматъ право да подаватъ прошения до други учрѣждения въ страната, въ това число и до министерствата.

Какво трѣбва да стане съ заявленията, които постѣпватъ до министерствата по такива въпроси, които се засѣгатъ отъ прошенията, които днесъ започнаха да се докладватъ? Прогения отъ подобенъ характеръ, отправени до кое и да е министерство, азъ мисля, че министърътъ е длъженъ, по своя съвѣсть, по законитѣ на страната, или да ги удовлетвори, или да ги остави безъ послѣдствие. Народното събрание въ такива прошения нѣма да отиде да се мѣси. Но какво трѣбва да стане съ едно прошение, което единъ български гражданинъ дава направо въ Народното събрание? Щомъ въпросътъ е париченъ — иска се пенсия, иска се помощъ, иска се опрощаване на глоби, опрощаване на данъкъ, или подаряване на мѣсто, на мера — щомъ въпросътъ е такъвъ — париченъ, най-правилно би било Народното събрание да постѣпи така, както прѣдлага г. министърътъ на финанситѣ и както се съгласиха прѣждеговорившитѣ господа, именно такъва заявление да се прѣпрати до надлежния министъръ. Какво трѣбва да направи министърътъ съ такива заявления? Азъ разбирамъ, че прошенията, които се отправятъ направо до министра, той може да ги удовлетвори или да ги остави безъ послѣдствие, споредъ както той ще изтължува закона, но по прошенията, които Народното събрание изпрати до министра, то не може да се дезинтересираве, защото иначе, то би дезертирало, тъй да се каже, отъ своитѣ права, то би си направило оглушки прѣдъ онѣзи, които се отправятъ къмъ него, прѣдъ българското гражданство. Азъ разбирамъ, прочее, че прошенията, които Народното събрание ще изпрати до министра, каквото рѣшение министърътъ и да имъ даде — или ще ги удовлетвори или ще ги остави безъ послѣдствие — трѣбва да минатъ пакъ прѣзъ камарата, защото, въ края на крайщата, тя е, която ще има думата по прошенията, които постѣпватъ до нея. Така азъ разбирамъ въпроса, така азъ разбирамъ, че ще става съ прошенията, които ще изпратимъ до министра, защото, иначе, ще се намѣрятъ български министри, които могатъ да си играятъ съ молбитѣ на българскитѣ граждани. Азъ разбирамъ, че по такъвъ париченъ въпросъ, г. министърътъ ще трѣбва не само да поврѣща заявленията въ камарата и да каже какво е станало съ тѣхъ, но заедно съ това да изработи извѣстенъ законопроектъ по поводъ на тѣзи заявления. Заявлението ще повърне въ камарата, за да каже какво е станало съ него, а пѣкъ по паричнитѣ въпроси министърътъ ще трѣбва да излъже съ особенъ законопроектъ, и желателно би било, при тѣзи законопроекти министърътъ да дава по-пълни, по-точни свѣдѣния на народното прѣдставителство. Извѣстно лице, напр., иска да му се опрости данъкътъ, или да му се опрости глобата, или иска извѣстна помощъ; министърътъ внася законопроектъ по този поводъ, но въ него трѣбва да бѣде казано нѣщо повече, отколкото се е казвало досега. Вие ще си спомняте, че въ камарата сж внасяни — и въ тази камара и при други камари — подобни законопроекти за опрощаване на данъци, ама много изеднѣжъ, на стотина български граждани. Не можемъ да му вземамъ смѣтка, не можемъ да направимъ провѣрка, и щомъ е така, просто опро-

напа са. Защо се опрощава, какво е сѣмейното положение на тѣзи хора, какво е тѣхното материялно състояние, не е казано никѣдѣ съ двѣ думици, а желателно би било, въ такива законопроекти да се кажеше нѣщо повече, за да бѣде освѣтлено народното прѣдставителство, защото, ако така нѣкакъ си изцѣло и много накратко се внасятъ и изнасятъ тѣзи работи тукъ, ние можемъ пакъ да попаднемъ на такива грѣшки, на каквито бихме попаднали и ако не се внасяха работитѣ по подобенъ редъ. Г. Димитровъ тукъ, нашиятъ другаръ, прѣди малко спомена, какъ въ единъ такъвъ голѣмъ списъкъ, въ единъ такъвъ законопроектъ, покрай опростени суми на дѣйствително бѣдни хора, сѣ опростени суми и на богати хора. Ето защо, като се съгласявамъ съ мнѣнието на г. министра, че такива парични въпроси трѣбва да минаватъ прѣзъ неговата рѣка и да ги внася той по надлежния редъ чрѣзъ законопроекти, азъ искамъ да се направи нѣщо повече въ това отношение, като въ тѣзи законопроекти ще се каже и за сѣмейното положение на тѣзи хора и за тѣхното материялно състояние, за да бѣде по-освѣтлено, па и да не се внася така, много наедно: единъ законопроектъ да съдържа опрощение на глоби или данѣци на 200—500 души, и ние да го приемаме тукъ въ 5 минути, но да се внася на части, по на 20—30 души, да се гласува единъ законопроектъ, послѣ за другитѣ пакъ така на части. Това е моето мнѣние относително въпроса за прошенията.

Колкото се отнася, обаче, до специалния случай, който ни занимава, бихъ желалъ да направимъ едно изключение отъ това правило, което се заричаме да създадемъ. Г. докладчикътъ докладва за опрощаване на една сума, дължима по поръчителство, присѣдена. Наистина, ние, законодателитѣ, нѣмаме право да се вмѣсваме въ работитѣ на съдилището и да кажемъ: вие право или криво сте присѣдили тая сума на тоя човѣкъ, но и това, асѣж, не се иска отъ насъ. Отъ насъ не се иска да дадемъ едно рѣшение, че неправилно е присѣдена сумата; ние се прѣкланяме прѣдъ присѣдата на съда, ние признаваме, че човѣкътъ дължи сумата, но той ни иска да я опростимъ, защото нѣма възможностъ да я плати, поради своята бѣднотия, иска опрощаване, а не иска оневняване. Това ние можемъ да сторимъ, можемъ да опростимъ или не, обаче, не влизаме въ правата на съда, ако опростимъ. Трѣбвз ли да опростимъ? Ако тѣзи хора бѣха при едно по-друго материялно състояние, азъ бихъ се съгласилъ да пратимъ това прошение на министра заедно съ другитѣ отъ подобенъ характеръ и да чакаме; бихъ се съгласилъ, г. г. народни прѣдставители, да пратимъ това заявление до министра, за да почака надлежния си редъ, ако дори този човѣкъ, който се жалва, би билъ живъ, макаръ и да би билъ бѣденъ; но, за голѣмо нещастие на това сѣмейство, родителитѣ на тия дѣца сѣ починали. Иматъ, както чуваме, тамъ 7—8 декара земя, която може да бѣде секвестрирана, може да бѣде продана, ако ние забавимъ работата. Ето защо, като вземамъ това плачовно положение на сѣмейството, нѣмамъ куражъ да искамъ за този случай да припомнимъ похвалното правило, което се гласи да вземемъ. Бихъ настоявалъ прѣдъ васъ да се съгласите да направимъ едно изключение, да удовлетвориамъ тая молба. Ако ли не, можемъ даже да почакаме, но при едно пожелание, г. министърътъ на финанситѣ да се съгласи, щото докато прошениято, докато този въпросъ не мине повторно по надлежния редъ чрѣзъ камарата, финансовитѣ власти да не отиватъ да изкаратъ съвършено на поляната ония нѣколко сираци. Това имамъ да кажа по този въпросъ.

И. Хаджиевъ: Азъ мисля, че г. министърътъ каза само за онѣзи прошения, които се отнасятъ до опрощаване на данѣци, суми, берин и т. н.

Прѣдседателътъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Данаиловъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ мисля, че въпросътъ е много ясенъ, та нѣма нужда да се отива въ далечни прѣпири и тълкувания. Въпросътъ е разрѣшенъ въ правилника и въ конституцията; сир., правилникътъ е основанъ на конституцията, а тамъ е казано, какво може да стане въ случая и въ какви случаи могатъ да се приематъ жалби. Въпросътъ, който се постави, обаче, тукъ отъ г. министра, бѣше отъ друго естество, и много правилно. Вие, комисията, влизате на основание правилника съ вашитѣ рѣшения тукъ, въ Събранието; добръ, но тия рѣшения непрѣмѣнно трѣбва да отговарятъ на правилника, сир., по чл. 63, да бѣдатъ пратени въ надлежното министерство; но, казва г. министърътъ, даже да сѣ пратени въ надлежното министерство, азъ сега, като финансовъ министъръ, непрѣмѣнно трѣбва да си дамъ думата за всѣко едно такова прошение, което засѣга опрощаване на суми, защото азъ отговарямъ за политиката, която трѣбва да се води. И азъ мисля, че трѣбва да се опростятъ въ тая форма непрѣмѣнно всичкитѣ тѣзи прошения, защото ако погледнете датата, когато сѣ постѣпили, ще видите, че има прошения постѣпили и отъ 1905 г. . . .

Докладчикъ С. Бърневъ: Отъ 1900-та даже.

Г. Данаиловъ: . . . който трѣбва непрѣмѣнно да се изпратятъ отново на министра на финанситѣ, той сега да си даде съгласието. Така азъ разбирамъ тоя въпросъ. Тѣй че, макаръ господата да повдигнаха въпроса твърдѣ основателно и да го разрѣшаватъ тѣй, както конституцията и правилникътъ гласятъ, ние въ случая има да се произнесемъ по една конкретна работа.

Когато бившиятъ финансовъ министъръ се е произнесълъ по едни заявления, че тѣ заслужаватъ или не удовлетворение, може ли сега Събранието да се занимае съ тѣхъ? Сегашиятъ финансовъ министъръ казва: „Не може, защото тукъ се касае до моята политика, защото вие ще опрощавате суми, които могатъ да засѣгатъ и моя бюджетъ — азъ днесъ трѣбва да си дамъ съгласието.“ Азъ мисля, че трѣбва да опростимъ въпроса въ тая форма: тѣзи заявления да се прѣпратятъ отново и по-скоро на финансовия министъръ, той да ги проучи и да ги прѣпрати обратно още въ тази сесия, не ще сѣмѣние — както забѣлжиха и други господа — че не трѣбва да се бавятъ.

Прѣдседателътъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Понеже всички сме на едно и сѣщо мнѣние — на мене тѣй изглежда — затуй мѣчно можемъ да намѣримъ, да оформимъ своето мнѣние, до кое се то отнася, и се случилъ така, че мотивитѣ за изказаното отъ мене мнѣние се вземаха за самото ми мнѣние. Принципиално, повтарямъ, съмъ за прилагането на чл. 64, което принципиално прилагане на чл. 64 противорѣчи на старата практика, по силата на която г. докладчикътъ на прошетарната комисия излѣасъ тукъ да изброява цѣла една серия отъ опрощавания, по примѣра на старитѣ задушници. Казвамъ, да оставимъ тази практика, която бѣше въ съгласие съ старитѣ правилници. Новиятъ правилникъ това не допуска. Новиятъ правилникъ въ чл. 64 казва: първо, че комисията трѣбва да провери, да-ли тѣзи прошения сѣ отправени до надлежнитѣ учрѣждения, и, ако сѣ отъ тѣхна компетентностъ, да ги прати тамъ; второ, ония само, които засѣгатъ длъжностни лица за неизпълнение на обязанности, оплаквания противъ тѣхъ и пр., да се докладватъ тукъ. Ако така се по-

стъпки, азъ съмъ убѣденъ, че ще се дойде до слѣднитѣ резултати, които желяемъ всички, споредъ чутото досега, а именно: комисията ще проучва всички прошения, както казва чл. 63, и едни, които намѣри съвсѣмъ негодни, несъответни, ще ги игнорира, ще ги оставя безъ всѣкакво послѣдствие; други, които намѣри, че заслужаватъ внимание, ще взема рѣшение по тѣхъ. Тѣй взетитѣ рѣшения, обаче, ще се отнасятъ — до кои прошения? — до ония, които попадатъ подъ втората алинея на чл. 64. Рѣшенията по другитѣ прошения, комисията, по моето разбиране, най-добръ ще стори, вмѣсто да ги докладва тукъ, въ Народното събрание, да ги праща въ надлежитѣ министерства, които, отъ своя страна, да бждатъ задължени, както и г. Драгиевъ каза много правилно, да се изкажатъ върху тѣхъ прѣдъ народното представителство. Може, ако щете, да направите едно отклонение отъ тая практика, което азъ посочвамъ, само въ едно — рѣшенията, които комисията би взела по прошенията, да ги изнася прѣдъ народното представителство, да ги съобщава — че тѣзи прошения съ тѣзи рѣшения прѣдлага да се пратятъ на надлежитѣ министерства, за да ги върнатъ пакъ въ камарата. Но това ще бжде излишенъ трудъ. (Одобрение отъ всички страни) Ето защо, азъ ви моля да се внимава най-напрѣдъ на това, което желяя да се прилага въ случая — чл. 64. Комисията ще разглежда прошенията и ще види, които сж отъ компетентността на учрѣжденията, ще ги праща тамъ; които прѣко засѣгатъ Народното събрание — по кои причини, азъ казахъ — ще докладва тѣхъ. Тѣ сж прошения отъ характеръ на контролъ надъ министритѣ, прошения отъ характеръ на интерпелация — понеже частно лице не може да прави интерпелация, по този пѣтъ, чрѣзъ прошения му се дава възможность да добие контролъ по своитѣ искания върху управлението. Прощенията, по които комисията вземе рѣшение да се пратятъ до учрѣжденията, министерствата ще докладватъ тукъ. По този начинъ ще се улесни много работата. Това е моето схващане на прѣпорѣчаната практика отъ правилника въ казанитѣ членове.

Прѣдседателтъ: Има думата г. Манолъ Златановъ.

М. Златановъ: Г. г. прѣдставители! Въ конституцията е разрѣшено на свободнитѣ български граждани да подаватъ жалби и прошения до Народното събрание. Това е едно конституционно право, което народитѣ сж си извоювали слѣдъ дълги борби; и като такова, то значи, че всѣки български гражданинъ може да подава, по своето разбиране, всѣкакви прошения и просби до Народното събрание. Никаква власт, даже и властта на Събранието не може да откаже при регистрирането, че тази жалба не е за тукъ. Всѣка жалба трѣбва да бжде приета, но на всѣка не може да се даде ходъ направо тукъ, ако искаме да има хармония, ако искаме всѣка отдѣлна власт да функционира по закона и да уважаваме законността. Всѣко прошение иска дойде тукъ — добръ дошло, но още въ комисията да се разгледа неговото съдържание. Конституцията дава това право прѣдъ видъ, че изпълнителната властъ, че законитѣ, които сж гласувани, не могатъ да прѣдвидятъ всичкитѣ нужди на живота въ бждѣше, а, отъ друга страна, не може човѣкъ да клекне и да каже: въ България нѣма властъ, която да разрѣши всѣки труденъ въпросъ. Но тукъ ще се разрѣшаватъ въпроси, които изпълнителната властъ, по силата на закона, не може да разрѣшава, и то депутатитѣ ще бждатъ властни да разрѣшаватъ тѣзи въпроси, до толкова, до колкото не отиватъ срѣщу законитѣ, гласувани отъ камарата, и срѣщу законността, както тя се разбира въ общото съзнание на българскитѣ граждани. Като е така, ако погледнемъ на миналото,

ние ще видимъ, че тукъ е имало едно смѣшаніе на понятия, обязанности и право. Прошетарната комисия отъ години или е дрѣмѣла надъ въпроситѣ, божъ да ги разбира, или е била властъ надъ властитѣ: надъ парламентъ, надъ държава, надъ царска властъ. Това бѣше въ миналото Събрание: можеха да постановятъ нѣщо, което не може да постанови нито изпълнителната властъ, нито законитѣ въ България, нито царската властъ. Не знаешъ какво ставаше съ бумагитѣ, какъ влизаха, какъ се разрѣшаваха, безъ всѣкакво изслѣждане на въпроситѣ: има ли закони, има ли властта право по законитѣ да ги разрѣшава, или тукъ произволно, съ своеобразното разбиране суверенитета на камарата, се издава едно рѣшение, може-би, най-незаконно. Нека се контролиратъ въпроситѣ и, ако нѣкой се ухитрява, както всѣки може да се ухитри, да добие тукъ, въ Събранието, съ едно вишегласие, удовлетворение на едно право и да мине законитѣ инстанции, пратете го вѣнка — въ администрацията, на горската властъ, на съдебнитѣ власти и дѣто трѣбва да отиде по силата на нашитѣ закони. Ако ли въпросътъ е такъвъ, дѣто другитѣ власти, по законодателната, не могатъ по съществующитѣ закони да разрѣшатъ въпроса, никой не може да бжде онеправданъ пѣкъ, и трѣбва да се намѣри начинъ за разрѣшение на трудния въпросъ. Това право се пада на най-високото контролно учрѣждение въ страната — на парламента. И тогава ще се избѣгнатъ конфликтитѣ, подкопаванията и обхожданията на законитѣ. Малко ли въпроси е имало, които човѣкъ може смѣло, но съ отговорность, да рѣшава по законитѣ. Дайте да направимъ отводъ, да се сгушимъ задъ вота на Народното събрание, което често пѣти, като всички грѣшни на свѣта, които може да се лъжатъ — излъгва се, подмамва се и одобрява най-големитѣ беззакония. Врѣме е вече да туримъ прѣгледъ, врѣме е да наредимъ особена служба въ прошетарната комисия. Тя изразява юриспруденцията на камарата, която е корективъ на дѣйствующитѣ закони, които прѣдвиждатъ опрѣдѣлени случаи. Отъ тукъ трѣбва да излиза юриспруденцията на парламента, и законитѣ, законността трѣбва да се пази, а не да се подкопава, както е било досега въ повечето случаи. Моето мнѣние е, че една бумага, която се касае не само до пари, а и до всѣки въпросъ, който по административенъ редъ, прѣдъ сѣдилищата или прѣдъ другитѣ власти, може да бжде разрѣшенъ, стига да има нужния куражъ у тия, които отговарятъ, да не се втеляватъ и да не избѣгватъ отговорностьта; стига да има вѣра у гражданитѣ, че законитѣ на тая държава правилно могатъ да се приложатъ въ тия учрѣждения, никога, при по-силно обществено съзнание, не биха попаднали тукъ, въ камарата, дѣто много въпроси се нареждатъ много по-лесно. Ние имаме законъ за търговецѣ, па имаме и властта на Събранието да продава и често пѣти повечето потариялни работи тукъ сж се нареждали. Вие знаете, че и процеси тукъ сж се разрѣшавали. Рачо Петровъ, министъръ-прѣдседателъ на кабинета, първото лице въ камарата, си гласува тукъ суми съ болшинството, което не провѣрва, кое е това нѣщо, което тукъ трѣбва да се разисква, и кое е наредено отъ законитѣ и отъ законодателната властъ. Това е моето мнѣние по онова, съ което трѣбва да подплатимъ правата, обязаноститѣ и задълженията на прошетарната комисия.

Д. Мишевъ: Направете конкретно прѣдложение по този въпросъ.

М. Златановъ: Азъ говоря общо, а не по тоя случай. Ако е въпросъ за прѣдложението на финансовия министъръ, ние не можемъ да влизаме въ конфликтъ съ него, а трѣбва да му пратимъ заявлението, за да си даде мнѣнието по въпроса. Откаже ли незаконно, тогава можемъ да го разрѣшимъ ние. Цитираме за-

кона, ама бъркаме. Въ миналото тукъ сж се отнасяли за помилване, и нѣкои камари сж рѣшавали да помилватъ противъ закона, да възвръщатъ права и не знаелъ какви работи, които сж опрѣдѣлени отъ закона, и гледатъ, законодателната властъ руши ония закони, които тя постановява. Нѣма законностъ въ това, г-да.

Прѣдседателъ: Има думата г. Александъръ Екимовъ.

А. Екимовъ: Г. г. народни прѣдставители! По този въпросъ се дебатира доста, и азъ мисля, че ние сме вече по него доста освѣтлени. Но азъ ще повдигна другъ единъ въпросъ. Г. докладчикътъ, като докладва, каза, че комисията е рѣшила; значи, нѣкаква си минала комисия се е произнесла по туй прошение. Азъ искамъ да направя такава забѣлжка: Народното събрание за всѣка една сесия да си избира специална прошетарна комисия. Народното събрание дава довѣрие на тази комисия и то ще изслушва докладитъ и рѣшенията на тази комисия, а не тази комисия да взема рго форма рѣшенията на комисията отъ прѣди 5—10 години и да дохажда тукъ да ги докладва. Азъ искамъ да направя една бѣлжка: по всичко прошетарната комисия е взела само рѣшенията на по-раншиитъ комисии и дохажда тукъ да ги докладва. Занапрѣдъ, макаръ че има стари рѣшения, прошетарната комисия, понеже сега е избрана, понеже мандатътъ ѝ е новъ и ние сме дали ней довѣрие, трѣбва да разглежда наново прошенията, да вземе нови рѣшения и съ тѣхъ да ни сезира, а не да излиза съ рѣшения, взети въ минали години, както бѣше случаятъ съ това рѣшение.

Прѣдседателъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Бърневъ: Г. г. народни прѣдставители! Този въпросъ се е повдигалъ въ прошетарната комисия, но що излѣзе работата тѣй, както г. Лячевъ иска. Когато едно заявление отиде въ Финансовото министерство и получи извѣстно разрѣшение отъ г. Ивана Саллабашевъ и комисията вече е съставила своя протоколъ и дохажда тукъ да докладва, явява се една министерска криза, замѣнява се г. Саллабашевъ съ г. Лячева, и г. Лячевъ казва: „Не, докато нѣмате вие моя подписъ, не можете да докладвате извѣстенъ въпросъ.“ Казвамъ сега, въ 1908 г., съ ваше одобрение се е избрала тая комисия; въ 1909 г. е разгледанъ въпросътъ и е направенъ списъкътъ, който имате прѣдъ себе си, още въ 1910 г., въ края на сесията. Знаете какъ комисията е разрѣшила тоя въпросъ. Разрѣшено е какъ? Да се удовлетвори въ тази и тази смисълъ. Сега, тазгодишната прошетарна комисия ще трѣбва да се сезира наново, споредъ васъ, и ще трѣбва да даде друго мнѣние, друго рѣшение, да не се уважава.

А. Екимовъ: Тя поема отговорностъ.

Докладчикъ С. Бърневъ: Разбира се, че поема отговорностъ. Не може иначе.

В. Милевъ: Не сте ли прѣрѣшавали рѣшенията?

Докладчикъ С. Бърневъ: Не сме ги прѣрѣшавали. Считахме, че тѣ сж рѣшени въ 1908 г. и че трѣбва да се докладватъ тѣй, както сж рѣшени въ протоколнитъ отъ 1908 г.

Прѣдседателъ: Има думата г. Василь Милевъ.

В. Милевъ: Азъ много кратко ще говоря, г. г. народни прѣдставители. Взехъ думата, за да кажа, че не сж прави ония господа, които говориха, че Народното събрание не би трѣбвало да се занимава съ всички прошения, които сж отправени къмъ него.

М. Златановъ: Съ всички трѣбва да се занимава.

В. Милевъ: По силата на ст. 106 отъ конституцията, която въ сжщностъ не е тѣй правилена прѣводъ, всичкитъ български граждани иматъ право да подаватъ заявления до Народното събрание — и конституцията не ви опрѣдѣля характера на тѣзи заявления, а казва, че всѣкакви заявления могатъ да бѣдатъ подавани. Когато тѣй изчерпателно сж опрѣдѣлени правата на гражданина въ ст. 106 на основния ни законъ, не можете да вземете и да ограничите само съ едно тълкуване тѣзи послѣднитъ. Ако се даде тълкувание върху характера на заявленията, които би трѣбвало да бѣдатъ разглеждани отъ Народното събрание, то такова едно тълкувание трѣбва да бѣде изразено въ единъ законъ, въ който да бѣде казано изрично, кои заявления и какви заявления могатъ да бѣдатъ отъ компетентността на Народното събрание. Ние подобно нѣщо досега нѣмахме и нѣма защо да го имаме. Азъ съмъ за широката свобода на гражданитъ да се обръщатъ къмъ Народното събрание и да апелиратъ за правда, била тя финансова, била тя административна, каквато и да бѣде тя. Ето защо азъ съмъ на мнѣние, че и настоящето заявление, което е подадено отъ Мицо Дилчовъ, може да бѣде разглеждано отъ Народното събрание, безъ да се иска отдѣленъ законопроектъ, за който говорѣше г. Мирски и за който говориха и нѣкои други г. г. народни прѣдставители. Народното събрание съ рѣшението си да се събератъ или да не се събератъ извѣстни данъци, рѣшава постѣпленията на държавата — онѣзи, които по-рано сж били рѣшавани; то се отказва отъ своето право да прибере извѣстенъ закѣснитъ данѣкъ. Кога? Тогава, когато се констатира, че лицето, което проси, нѣма състояние и нѣма положение, за да плати този данѣкъ. Г. Драгиевъ правилно забѣлжи, че би трѣбвало въ нашата практика даже да се създаде правило, че, когато има заявления до Народното събрание за опрощаване на данѣци, то не прѣмѣнно, веднага съ постѣпването на заявлението въ Народното събрание, да се спре събирането на данѣкъ, защото въ живота знаемъ, че много ишти на такива искатели, понеже просбата имъ не е била своєврѣменно разглеждана отъ Народното събрание, продаватъ имъ котлитъ, мѣницитъ, чергитъ. Но сега се разисква въпросътъ, който се повдигна отъ г. Лячева. Той ви каза: „Азъ, като министъръ на финансите, който присѣтствувамъ тукъ при разглеждането на едно заявление, на едно парично искане на държавата, което комисията иска да бѣде опростено, азъ не съмъ се сезиралъ съ въпроса, затуй, нека то да ми се прати, за да дамъ мнѣние“. Че какво по-законно искане отъ туй, което каза г. министърътъ? Мнѣнието на комисията, че нѣкой бившъ министъръ се е занимавалъ съ въпроса, не е още задължително за сегашния министъръ, който присѣтствува въ камарата, и който, тѣй да се каже, поема отговорността за рѣшението на Събранието, защото той е длъженъ да си даде мнѣнието по възбуждения въпросъ въ заявлението. А туй свое мнѣние той не може да свърже съ мнѣнието на прѣдшественика си. Ето защо, менъ ми се струва, че нѣма защо да става споръ. Г. министърътъ е безусловно правъ, безусловно има туй право да иска да се прѣпрати тая прѣписка нему, и той да даде своето мнѣние.

Но се явява друго едно нѣщо. Г. докладчикътъ ни казва, че тази комисия не се е занимавала съ този въпросъ. Ами може ли да бѣде докладванъ? Той не може и да бѣде докладванъ, защото тази комисия, която ще изучава и докладва въпроса, тя трѣбва да даде мнѣние, тя трѣбва да поеме отговорностъ, а не миналата, не бившата. Тя иска да ни докладва какво рѣшение има отъ миналата комисия, ами вашето рѣшение какво е? Вие съгласни ли сте съ това рѣшение?

Докладчикъ С. Бърневъ: Съгласни сме.

В. Милевъ: То е важно. Вие трѣбва да излѣзете и да кажете: ние, комисията, изказваме мнѣние да се опрости туй поржчителство. Ето защо азъ бихъ молилъ почитаемото Събрание тоже да се съгласи съ мнѣнието на г. Ляпчева, въ смисълъ да рѣши да се прѣпрати на г. министра, за да изучи въпроса и да даде мнѣнието си. Миналата година е прѣпратено, но другъ министъръ е далъ мнѣнието си.

Докладчикъ С. Бърневъ: Тогава ще си играемъ само съ изучаване и правене на протоколи.

В. Милевъ: Обаче глобата или поржчителството, което се иска, е много малко. Менѣ ми се струва, че нѣма какво особено да се занимава министерството съ него, още повече, че единъ отъ г. г. народнитѣ прѣдставители, който познава просителя, заявява, че той е въ бѣдно положение. Това нѣщо е констатирано и отъ г. министра, и менѣ ми се струва, че въпросътъ би могълъ да бѣде рѣшенъ въ тази смисълъ, въ каквато е рѣшеніето на комисията — да се опрости туй поржчителство, за което става дума.

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Никола Чолаковъ.

Н. Чолаковъ: Г. г. народни прѣдставители! Не може една молба да бѣде оставена безъ послѣдствие въ едно Народно събрание, както не може да бѣде оставена безъ послѣдствие и въ едно сѣдилище; трѣбва да се вземе по нея едно какво да е рѣшение. Тѣй че, всички заявления, които сѣ подадени тукъ, въ Народното събрание, трѣбва да бѣдатъ разглеждани, и резултатътъ трѣбва да бѣде даденъ въ тази именно смисълъ. Но има едно нѣщо: когато се разглежда едно прошение, трѣбва комисията, която го е разгледала, да даде свои мотиви относително разрѣшението на въпроса, на молбата, и да каже, че, като е взела прѣдъ видъ положението, състоянието и пр. и пр. на просителя, рѣшила е, напр., да му се опрости такава и такава сума.

Тукъ, г. г. народни прѣдставители, по този именно въпросъ, за опрощение по поржчителството на нѣкой си Мицо Дилчовъ, нѣма абсолютно никакви мотиви отъ комисията. Когато има случай въ едно сѣдилище да се осѣди единъ поржчител за отклонение на обвиняемия и поржчителътъ се помине и се иска събирането на такава една сума, която ще разруши цѣло едно сѣмейство, естествено е, че по такъвъ единъ въпросъ Народното събрание не може да откаже да рѣши, да-ли да се опрости или не. Тѣй сѣщо и въ дадения случай Народното събрание не може да не рѣши, когато се вижда, че лицето, което е поржчителствувало съ извѣстна сума, както и лицето, за което е поржчителствувало, тоже не е въ състояние да плати този именно дългъ, та събирането му ще повлѣче разрушението на двѣ сѣмейства — този въпросъ трѣбва да бѣде разрѣшенъ. Ето защо, въ дадения случай, не трѣбва да повръщаме този въпросъ назадъ на министра, който не е въ положение да го разрѣши. Ние сме тукъ висша инстанция, която трѣбва да разрѣши този въпросъ възъ основа на това: да-ли лицето има нужнитѣ документи, че дѣйствително то не може да отговори на тази сума, или пъкъ лицето, което е поржчителствувало, по една или друга причина, е изгубило своето състояние. Въ такъвъ случай комисията трѣбваше да излѣзе съ свой мотивиранъ докладъ, за да бѣде освѣтлено Народното събрание и да вземе какво и да е рѣшение.

Ето защо, г. г. народни прѣдставители, азъ намирамъ, че, въ дадения случай, комисията трѣбва да изкаже своитѣ мотиви за правилното разрѣшение на този въпросъ.

Докладчикъ С. Бърневъ: Мотивитѣ сѣ казани въ отношението на министра на финанситѣ и при доклада ги казахъ, а Вие трѣбваше да слушате.

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Димитъръ Константиновъ.

Д. Мишевъ: До безконечностъ ли ще отива това? Тѣчимъ на едно и сѣщо мѣсто. Да се гласува.

Обаждатъ се: Да се гласува.

Д. Константиновъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Азъ съмъ членъ отъ комисията, която, като се занима многократно съ въпроса, какъ да бѣдатъ докладвани и разрѣшавани въпроситѣ, по които ние имаме създадени специални закони, и миналата, и по-миналата година мисли, па и сега мисли, че трѣбва да опрѣдѣлимъ една практика. Трѣбва да се укаже една практика, която единъ пътъ завинаги да установи начинъ, по който да се разрѣшаватъ тѣзи въпроси, и тогава ние много лесно ще минемъ всички заявления. Азъ мисля, че ще бѣде много погрѣшно, ако захванемъ да прѣдрѣшаваме тукъ всички онѣзи въпроси, които сѣ разрѣшени отъ специалното законодателство въ страната. Да вземемъ за примѣръ единъ случай. Имате заявление отъ пенсионеръ, който получава инвалидна пенсия, и тукъ комисията казва да му се увеличи пенсията, когато неговиятъ случай е разрѣшенъ отъ закона за пенситѣ. Ето ви единъ случай, дѣто комисията може да каже: заявлението се оставя безъ послѣдствие, понеже специалниятъ законъ разрѣшава този въпросъ. Другъ случай. Искане за опрощение на прѣки данѣци. Въ закона за прѣкитѣ данѣци изрично се казва, че данѣктъ на онѣзи, които сѣ несъстоятелни, се опрощава по внесено прѣдложение отъ министра на финанситѣ. Значи, всички онѣзи случаи, които специалното законодателство у насъ разрѣшава въ единъ или другъ смисълъ, ние можемъ да ги оставимъ безъ разглеждане, а да законодателствуваме само въ онѣзи случаи, за които нѣма прѣдвидѣно нареждане въ нашитѣ специални закони. Не направимъ ли това, ние ще влѣземъ въ конфликтъ съ нашия правилникъ. Можемъ да законодателствуваме въ таква случаи, както е случаятъ за народни пенсии. Ето защо ще поддържамъ прѣдложението на г. Краева, на което и г. министърътъ е съгласенъ, за да се установи една такава практика: всички молби, всички прошения, исканията по които сѣ разрѣшени отъ специалното законодателство, да се оставятъ безъ послѣдствие.

Министъръ А. Ляпчевъ: Т. е., да се прилага чл. 64 отъ правилника за вътрѣшния редъ на Народното събрание.

Д. Константиновъ: Да. А за всички онѣзи прошения, съ които се ангажира бюджетътъ, нека се иска мнѣнието на г. министра на финанситѣ, и то само за тия случаи, въ които ние трѣбва специално да законодателствуваме. Напр., иска се народна пенсия. Тоя случай не е разрѣшенъ отъ законодателството, и г. министърътъ може да каже, че не може да се отпусне такава пенсия по нѣмане срѣдства.

Министъръ А. Ляпчевъ: Тогава вие ще внесете цѣлъ законопроектъ.

Д. Константиновъ: Да, това е за прошения, по които ние създаваме специаленъ законъ, а когато такъвъ имаме, нѣма защо да създаваме специаленъ законъ. Ето защо такава прѣдложение ще опрости работата ни, и азъ, като членъ на комисията, мисля, че, ако ние създадемъ такава практика, въ нѣколко сѣздания ще минатъ всички тия хиляди заявления.

който сега ни тормозят: едни ще останат безъ разглеждане, а за други ще се внесе отъ министерството единъ специаленъ законъ. А колкото се касае до опрошаването на данъци, ще се внесе единъ законопроектъ, и тогава ще останатъ само особенитъ случаи, за които ще има да създаваме особенъ законъ. Тая моя мисль е прокарана въ предложението на г. Краева, за което ще моля почитаемото Народно събрание да го гласува.

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставитель г. Диню Рашевъ.

Д. Рашевъ: Г. г. народни прѣдставители! Практиката, която досега се е водила, е била такава, че почти не е имало контролъ отъ Народното събрание и отъ надлежното министерство. При досегашната практика прошенията, прѣди да дойдатъ въ Народното събрание, се прѣпращатъ до надлежното министерство, което дава своето мнѣние, и тогава прошенето се внася въ Народното събрание. Г. министърътъ на финанситъ гони именно тази цѣль: да не би да стане нѣкакво злоупотребуване и да не би да се наруши равновѣсието на бюджета. Азъ мисля, че, когато ще дава своето мнѣние, той винаги ще има прѣдъ видъ бюджета и тогава ще даде мнѣнието си.

Нѣкои отъ г. г. ораторитъ казаха, че могатъ да станатъ нѣкои произволи въ прошетарната комисия. Отъ туй Народното събрание не трѣбва да се страхува, защото прошетарната комисия не казва послѣдната дума; тя само рѣшава, и нейното рѣшение се прѣдоставя на Народното събрание да даде то своята послѣдна дума. Тѣй че, такива злоупотребувания, за каквито си мислятъ нѣкои, не може да ставатъ.

Нѣкои се страхуватъ да не би да се вмѣкнатъ нѣкои грѣшки, да се разрѣшатъ неправилно нѣкои прошения. Въ туй ни най-малко не трѣбва да се страхуваме, защото всѣко едно прошение е придружено съ документи, които ясно обрисуватъ положението на просителя, та отъ туй нѣма защо да се страхуваме. Ако нѣкой се съмнѣва, прошенията винаги ще сж на разположението му да прѣгледа тѣзи документи. Сега и г. Хаджиевъ се страхува тукъ да не би да рѣшимъ нѣщо неправилно, като констатира, че за амбонци сж били отпуснати 6.000 л. Ако прошетарната комисия е разрѣшила да се отпуснатъ 6.000 л., азъ вѣрвамъ, че Народното събрание щѣше да се занимае съ тази сума и щѣше да види, дали трѣбва да се отпусне тя или не. Тѣй че, Народното събрание винаги е по-компетентно да се произнесе по-правилно, отколкото министърътъ, защото той е прѣтоваренъ съ много работа и, освѣнъ туй, не може да изучи, нѣма тази възможность да изучи положението на всички просители.

Ето защо, въ заключение, ще кажа да си остане пакъ старата практика, която се е водѣла досега, именно прошенията, като минатъ прѣзъ прошетарната комисия, да се прѣпращатъ въ надлежното министерство, и то да даде своето мнѣние, като има прѣдъ видъ бюджета на страната.

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставитель г. Андрѣй Башевъ.

А. Башевъ: Азъ нѣма да говоря, г. г. народни прѣдставители, а само ще направя едно предложение, за да минемъ този въпросъ, защото всички еднакво говоримъ, а никой никакво предложение не прави. Моето предложение е слѣдующето: „Прѣпраща се на комисията за прошения да постави съгласно съ чл. чл. 63 и 64 отъ правилника за вътрѣшня редъ на Събраниято . . .“

Д-ръ А. Гиргиновъ: Това е излишно; то е упрекъ на комисията. Отъ формална гледна точка комисията

е изпълнила правилника, обаче министърътъ иска да му се прѣпратятъ прошенията.

А. Башевъ: Не е вѣрно.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Какъ не е вѣрно?

А. Башевъ: . . . да докладва въ Събраниято рѣшенията си по ония прошения, които подлежатъ на докладъ прѣдъ него по речения чл. 64 отъ правилника . . .“

Д-ръ А. Гиргиновъ: Това е изпълнено; всичко е изпълнено.

А. Башевъ: . . . Другитъ стари прошения да се прѣпратятъ на надлежнитъ министерства“.

Докладчикъ С. Бърневъ: Всички сж изпратени.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Тукъ е въпросъ на довѣрие къмъ г. министра на финанситъ.

Докладчикъ С. Бърневъ: Тогава, не можемъ да се разберемъ.

А. Башевъ: Ще кажа нѣколко думи, г-да. Ето кѣдѣ е основната грѣшка, която се прави въ случая. При нѣмането на чл. 64 отъ правилника, мислѣше се, че всѣко прошение би трѣбвало да се докладва тукъ на Събраниято; даже и прошения, по които има специални закони, както помена г. Константиновъ, пакъ се докладваха тукъ. Виждате вида на прошенията, които имате сега за докладъ, и ще разберете тази работа. Казано е: Народното събрание може да прощава данѣци, за които се констатира, че сж неизплатими. Питамъ ви, г-да, по прошения ли трѣбва да става това? Никога. Трѣбва министърътъ на финанситъ да внесе законопроектъ, било за едно лице, било за много лица, или вие, г. г. народни прѣдставители, да излѣзете да направите това съ законодателно предложение. Нѣкой иска да купи нѣкакъвъ имотъ отъ мера отъ толкова декара и моли съ едно прошение да му се отпусне. Не може това да става така; трѣбва министърътъ или нѣкой народенъ прѣдставитель да внесе законопроектъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Това сж въпроси по същество.

А. Башевъ: Слѣдователно, работата е много проста и ясна. Чл. 64 отъ правилника асж гонѣщата цѣль: да освободи Народното събрание отъ старата неконституционна практика, да се занимава да прави закони по прошения. Слѣдователно, помъ ние сме гласували този правилникъ, да прѣпорѣчваме на комисията да го приложи, и повече нищо.

Но азъ тукъ говоря и за старитъ прошения, защото сегашниятъ правилникъ казва така: ако нѣкой не се е обърналъ до надлежнитъ учрѣждения, при надписъ му се връща прошениято. Е добръ, досегашнитъ просители не знаеха, че ние ще изработимъ такъвъ правилникъ, и натрупахъ Събраниято съ стари прошения. Тия стари прошения да не се връщатъ на просителитъ имъ, но да се прѣпратятъ на надлежнитъ учрѣждения, и мисля, че по този начинъ ние, първо, ще туримъ край на сегашнитъ разисквания и, второ, комисията ще нареди така работата, щото прошенията да намѣрятъ своя законенъ ходъ.

Прочее, моля да се приеме това предложение, и по този начинъ ще излѣземъ отъ този водовъртежъ, въ който се намираме отъ единъ часъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ С. Бърневъ: Г. г. народни прѣдставители! За послѣдентъ пътъ ще ви дамъ едно обяснение. Всички тия прошения дѣйствително сж минали прѣди двѣ години въ прошектарната комисия, по-понеже първия докладчикъ го нѣмаше, азъ почнахъ доклада на сжщитѣ тия прошения. Комисията възприе сжщия протоколъ да се докладва въ сжщата смисълъ прѣдъ Собранието, за което се направи новъ списъкъ за днесъ.

Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Безъ да се обърне внимание на правилника.

Докладчикъ С. Бърневъ: Обърнато е внимание на правилника: всички тия прошения сж минали прѣзъ министерствата, респективнитѣ министри сж дали своето мнѣние въ една или друга смисълъ. Ако г. министърътъ на финанситѣ, казвамъ, е ималъ намѣрение да внесе единъ общъ законопроектъ за опрощение на тия данъци, защо не го е направилъ? И днесъ има хиляди прошения за опрощение на данъци, които чакатъ разрѣшение — защо г. министърътъ на финанситѣ не го е направилъ? Миналитѣ години се повдигна този въпросъ тукъ, и даже г. Саллабашевъ каза тогазъ, че ще ни внесе законопроектъ за опрощение на данъцитѣ, обаче до днешентъ день нѣма такава нѣщо. Двѣ сосии минаха, тази е трета, и такава нѣщо не виждамъ. Едно прѣдложение или законопроектъ бѣше внесенъ, но и той бѣше оттегленъ по известна непълнота. Азъ ви казвамъ, че по всѣко прошение има мнѣние на надлежния министъръ.

Р. Яневъ: Прочетете мнѣнието на г. министра.

Докладчикъ С. Бърневъ: То е известно.

Прѣдседателътъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. д-ръ Александъръ Гиргиновъ.

Д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Взеохъ думата, защото г. Башевъ направи едно прѣдложение, което не трѣбва да се приема, понеже съдържа единъ несправедливъ упрекъ по отношение на прошектарната комисия. Именно това прѣдложение, което прави г. Башевъ, гласи, че трѣбва да ѝ се направи слѣдниятъ упрекъ: понеже комисията досега не е слѣдовавала нашия правилникъ за вѣтрѣшния редъ, ще трѣбва да ѝ се припомни за това, ще трѣбва да ѝ се даде наставление и да се отложи разглеждането на докладваното прошение, за да се прѣпратятъ въ министерството. Споредъ моето схващане, въпросътъ се състои въ слѣдното. Комисията формално е изпълнила всички условия, които изисква правилникътъ; отъ формална гледна точка тя е изпълнила всички постановления на нашия правилникъ, слѣдователно, отъ формална гледна точка тя е неатакуема. Обаче новиятъ министъръ на финанситѣ иска да му се прѣпратятъ тия прошения, за да си даде мнѣнието, и това е единъ въпросъ за довърне къмъ сегашния министъръ на финанситѣ. Слѣдователно, въпросътъ се прѣдърѣшава съ неговото искане, докато той е министъръ на финанситѣ, не считамъ, че не довърне, г. министре на финанситѣ, сте искали, но когато Вие казвате: „Азъ искамъ да се произнесе“, Народното събрание не може да ви отиде възможността да си дадете мнѣнието по таква именно въпроси. Слѣдователно, въпросътъ е много простъ и нѣма защо да дебатирате и да говорите всички едно и сжщо, а просто да рѣшимъ: прѣпратятъ се всички тия заявления на просителитѣ, които днесъ се докладваха, въ надлежнитѣ министерства, съгласно чл. 63 отъ новия правилникъ.

Що се отнася до другитѣ въпроси, за които говори г. Башевъ и за които се помена отъ други прѣждоговоривши, тѣ сж незначителни, тѣ сж съвсѣмъ неумѣстни, защото сж въпроси по сжщество;

да-ли една проща прѣдварително е разрѣшена отъ специалентъ законъ и ние не трѣбва да дохождаме да я разрѣшаваме наново, то е единъ въпросъ, който ние ще разрѣшаваме при всѣки отдѣленъ случай. Слѣдователно, тия въпроси по сжщество сж за разрѣшение при всѣки единъ конкретентъ случай, при всѣка една конкретна проща. Тамъ ще видимъ, има ли такива въпроси, които ние не трѣбва да разрѣшимъ по такъвъ начинъ или по другъ начинъ; ако има, нѣма да го разрѣшимъ, ако нѣма, ще го разрѣшимъ. Слѣдователно, сега остава за насъ да разрѣшимъ първия въпросъ: да се прѣпратятъ ли въ надлежното министерство всички тия прощи, защото това прѣдложение се прави отъ г. министра на финанситѣ и се прави просто и ясно безъ тия упреци, които се съдържатъ въ прѣдложението на г. Башева. Азъ правя прѣдложение да се прѣпратятъ проситѣ, които днесъ се докладваха прѣдъ Народното събрание, въ надлежнитѣ министерства, съгласно чл. 64 отъ правилника за вѣтрѣшния редъ.

Прѣдседателътъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Стжжялявамъ, че практиката е по-силна отъ разбирането на нашия правилникъ и отъ теорията, която ние всички тукъ разправихме, може-би, по петъ пъти. И тази практика застави прошектарната комисия, въ лицето на нейнитѣ прѣдставители тукъ, да твърди, че непрѣмѣнно би трѣбвало да стане еднѣкъ си. Азъ казахъ: Не желая тия прошения да дойдатъ наново при мене, само затуй, защото азъ лично не съмъ ги прѣгледалъ — а и това е нужно — но искамъ да се разрѣши този въпросъ принципиално, тѣй, както изисква чл. 64 отъ правилника за вѣтрѣшния редъ, което разрѣшение народниятъ прѣдставителъ г. Башевъ има щастливата идея да прѣдложи. Вие, като сравните какво иска чл. 64 и какво е написано въ този списъкъ, ще видите колко невѣрно е схванатъ този членъ отъ хората, които сж съставили този списъкъ. Не искамъ да обиждамъ никого, но често пъти практиката е по-силна, отколкото разбирането на работата. Касае се наново да научимъ друга практика споредъ нашия правилникъ. Моля ви да приемете прѣдложението на г. Башева.

С. Савовъ: Азъ искахъ думата, г. прѣдседателю.

Обаждатъ се: Стига, бе!

Прѣдседателътъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Стоиментъ Савовъ.

Д. Мишевъ: Нѣма кворумъ.

С. Савовъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Трета е година откактъ ние засѣдаваме тукъ, въ този парламентъ, и откактъ повече отъ 5.000 души чакатъ рѣшението на Народното събрание, за едно или друго подадено отъ тѣхъ заявление. Макаръ да има тукъ, въ това Народно събрание, най-големо освѣтление, електричество, и всички додоха освѣтление, на мене се вижда тази работа тъмна. За съжаление трѣбва да кажа, че на членовѣтѣ на прошектарната комисия — какъ да се изрази, страхъ ме е да ги не оскърбя — не имъ върви.

Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Кѣсметъ нѣматъ.

Д. Константиновъ: Не е вѣрно; нѣма установена практика въ Народното събрание.

С. Савовъ: Или тѣзи приятели не се събиратъ да обжждатъ обстойно тѣзи въпроси, за да внесатъ тукъ съ доклада си едно довърне въ Народното съ-

бране, та въ единъ день да се докладватъ повече отъ 100 заявления . . . (Възражения) Да, азъ ще ви кажа, три години заседаваме тукъ, и ние не сме разгледали петъ прошения. Разгледахме едно прошение, прочутото, за с. Порязъ, и то стана причина, за да нѣма довѣрие Народното събрание; щомъ се излѣзе на трибуната да се докладватъ прошения, всички депутати захващатъ да се гледатъ, да нѣма нѣщо тукъ. И много основателно. Азъ не зная, кой е прѣдседателъ на прошетарната комисия, но съ право мога да го упрека, какъ намѣри да тури тукъ, въ този списъкъ, най-напрѣдъ 3.000, 5.000, 6.000 л. за Ямболъ и не знае какъ. Това не всѣва довѣрие въ народното прѣдставителство.

Другъ единъ въпросъ. Тукъ миналата година говориха 10 души народни прѣдставители, че, когато се касае за държавни имущества, земи, не бива по единъ скритъ начинъ да се прѣдлагатъ на Народното събрание, а трѣбва министърътъ на финансите да излѣзе съ законъ, за да има по-голямъ авторитетъ, по-големо довѣрие. Ето тукъ, на стр. 5, номеръ по редъ, мисля, 35, какъ прошетарната комисия казва: (Чете) „Молятъ да имъ се повърне присвоената отъ държавата отъ около 40—50 декара гора „Германа“, по 15 л. на декара, платими въ деня на прѣдаването ѝ“. Какъ може да бѣде такова нѣщо? И казва въ общи думи 40 до 50 декара, а може да сѣ и 500. Поради тѣзи работи, мога съ право да кажа, че прошетарната комисия не е щастлива. И би трѣбвало, г-да, прошетарната комисия да намали тѣзи прошения, които сѣж 4.000 и повече, трѣбва да ги съкрати, да се занимае само съ сериознитѣ заявления, които сѣж въ комисията, а всички останали да остави безъ послѣдствие и да съобщи за това на хората. Вие знаете, г. Бърневъ, че се говори три пѣти поредъ по този въпросъ, и Вие пакъ сте взели рѣшение за една гора.

Докладчикъ С. Бърневъ: Министърътъ на финансите е далъ мнѣнието си по едно заявление, изпратено въ неговото министерство.

С. Савовъ: Г. Ляпчевъ бѣше тогава министъръ на търговията и земледѣлието, а сега е министъръ на финансите. Ето защо азъ повтарямъ и потретвамъ, че на прошетарната комисия въ три години наредъ не ѝ върви, не е докладвала повече отъ три заявления, и вървамъ, че нѣма и да се докладватъ въ тази сесия.

Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Прѣкрати дебатитѣ.

С. Савовъ: Моля да се прѣкратятъ дебатитѣ. (Нѣкои отъ мнозинството ржкоплѣскатъ)

Прѣдседателъ: Моля, г-да! Има прѣдложение, направено отъ г. министра на финансите; има прѣдложение, направено отъ народния прѣдставителъ г. Красвъ, има прѣдложение, направено отъ народния прѣдставителъ г. Башевъ. И тритѣ тѣзи прѣдложения едно отъ друго не се отличаватъ, съ изключение на това, че едното е по-дълго отъ другото.

Министъръ А. Ляпчевъ: Азъ приемамъ прѣдложението на г. Башева.

Прѣдседателъ: Първото прѣдложение, на г. Краева, гласи слѣдното: (Чете) „Патоварва се прошетарната комисия да разсорттира всички находящи се въ архивата на Народното събрание прошения, жалби, заявления и пр., като ония отъ тѣхъ, които се отнасятъ до парични и имотни въпроси, изпрати на усмотрѣнието на финансовия министъръ; относящитѣ се до опрощаване глоби или други послѣдници отъ сѣдебни рѣшения, изпрати министру на правосъдието, а да докладва на Събранието само ония,

които съдържатъ оплаквания противъ дѣйствиата на министъръ или кой и да е органъ на изпълнителната властъ, както и мнѣнието си по възбужданитѣ чрѣзъ заявления или петиции въпроси отъ законодателенъ характеръ“.

Прѣдложението на народния прѣдставителъ г. Башевъ гласи слѣдното: (Чете) „Прѣпоръчва се на комисията за прошения да постѣпва съгласно чл. чл. 63 и 64 отъ правилника за вътрѣшния редъ на Народното събрание — да докладва въ Събранието рѣшенията си по ония прошения, които подлежатъ на докладъ прѣдъ него по речения чл. 64 отъ правилника. Другитѣ стари прошения да се прѣбиратъ въ надлежитѣ министерства“.

Турамъ на гласуване първото прѣдложение, на г. Краева, и моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Не се приема.

Второто прѣдложение, отъ народния прѣдставителъ г. Башевъ; който го приема, моля, да си вдигне ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Р. Яневъ: Меншинство е. Моля, да се прѣброятъ гласовѣтѣ. (Глъчка)

Прѣдседателъ: Моля, тишина, г. Рангелъ Яневъ.

Р. Яневъ: Азъ оспорвамъ и на основание на правилника искамъ да се прѣброятъ гласовѣтѣ. Азъ заявявамъ, че прошетарната комисия едва-ли ще има заседание.

Прѣдседателъ: Има думата г. министъръ-прѣдседателъ.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Моля да имаме заседание въ вторникъ, защото въ понеделникъ е празникъ. На първо мѣсто ще разгледаме свишовския изборъ, на второ — въпроса: правилно ли е квалифициранъ отъ прѣдседателството вотътъ на Събранието по отношение избора на г. Табурнова, и то при даннитѣ, констатирани отъ Събранието; и на трето мѣсто — законопроекта за Българската кооперативна банка.

Д. Драгиевъ: Г. министре! Моля, внесоха се по-рано два законопроекта; турете тѣхъ прѣди законопроекта за Българската кооперативна банка.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Нищо нѣмамъ противъ, г. Драгиевъ. Азъ съмъ съгласенъ, дори съмъ на вашето мнѣние, защото считамъ, че макаръ законопроектитѣ за градобитнината и за осигуряване на рогатия добитѣкъ да се намиратъ въ свързка съ законопроекта за Кооперативната банка, но тази връзка е много далечна. Разглеждането на тѣзи два законопроекта би могло да прѣдшествува онова на законопроекта за Кооперативната банка, по единъ отъ народнитѣ прѣдставители — не помня кой — ме помоли да разгледаме законопроекта за Кооперативната банка по-напрѣдъ, понеже законопроектитѣ за градобитнината и за осигуряване на рогатия добитѣкъ се сѣлавали на законопроекта за Кооперативната банка.

Д. Драгиевъ: Силанието е малко, г. министре. Дайте зрѣме да проучимъ този законопроектъ.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Приемамъ Вашето прѣдложение, но съ едно условие: въ слѣдующето заседание да не вземете да спорите, че трѣбва този или онзи законопроектъ да приемемъ по-рано, и тогава другитѣ.

Д. Драгиевъ: Тѣ сѣ единъ слѣдъ другъ.

Министър-председател А. Малиновъ: Та приемамъ, при това условие: да слѣдва стариятъ дневенъ редъ и слѣдъ изчерпването му законопроектътъ за Българската кооперативна банка.

Г. Данаиловъ: Има и друга прѣчка. Азъ нѣмамъ законопроекта за Българската кооперативна банка.

Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Искайте го.

Г. Данаиловъ: Искать го, но нѣма — разграбенъ е.

Министър-председател А. Малиновъ: Въ такъвъ случай, моля да приемемъ слѣдния дневенъ редъ: свищовския изборъ, въпроса за г. Табурнова и слѣдъ това законопроектитѣ, както сж внесени, плюсъ законопроекта за Кооперативната банка.

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставител г. Димитъръ Мишевъ.

Д. Мишевъ: Г. г. народни прѣдставители! Позволявамъ си да направя едно прѣдложение, за което ще ви моля да ме подкрѣпите. Миналата година, помните, ние избрахме една комисия тукъ отъ наши г. г. колеги, за да протвѣри народнитѣ пенсии. Прави прѣдложение и моля г. министър-председателя да се съгласи да се тури туй прѣдложение на дневенъ редъ и въ идущето засѣдание да се избере комисия за протвѣрка на народнитѣ пенсии. Може сжщата комисия да се прѣизбере, но нейниятъ мандатъ, ми се струва, че е падналъ. Затова да се тури на дневенъ редъ въ идущето засѣдание да се избере комисия за протвѣряване на народнитѣ пенсии.

Прѣдседателъ: Д-ръ П. Ораховацъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председател А. Малиновъ: Въ идущето засѣдание, г. Мишевъ, ще помислимъ за това. Моля Ви да се съгласите да повдигнете сжщия въпросъ въ идущето засѣдание.

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставител г. Стоименъ Савовъ.

С. Савовъ: Комисията по Министерството на търговията и земледѣлнето се събра онзи день и прѣгледа законопроекта за градобитнищата и за осигуряване рогатия добитѣкъ, но всички почти, които бѣхме тамъ, въ комисията, изказахме желание, порано да се внесе законопроектътъ за Кооперативната банка, защото въ началото, още въ първия членъ, се говори за нея, за която нѣма законъ. Г. Драгиевъ прѣдлага това, но мене ме е страхъ да не го прави това нарочно, да вземе утрѣ да ни бомбардира. Затова моля г. министър-председателя да се тури на първо мѣсто законопроектътъ за Кооперативната банка.

Министър-председател А. Малиновъ: Азъ си направихъ прѣдложението за дневния редъ.

Прѣдседателъ: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ прѣдложения отъ г. министър-председателя дневенъ редъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събраието приема.
Засѣданието се вдига.

(Вдигнато въ 9 ч. 20 м. вечеръта)

Подпрѣдседатели: { Н. Гимиджийски.
Н. Кжневъ.

Секретаръ: С. Грудовъ.

Началникъ на Стенографското бюро: Т. Гължбовъ.